

การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

CONTEMPORARY CONTEXTUAL DEVELOPMENT OF KHAO MOR WAT
PHRACHETUPHON WIMONMANGKHALARAM RATCHAWORAMAHAWIHAN TO
DESIGN EXHIBITION THROUGH DIGITAL MEDIA

กรองกาญจน์ กั้นไชยคำ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2562

การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

CONTEMPORARY CONTEXTUAL DEVELOPMENT OF KHAO MOR WAT
PHRACHETUPHON WIMONMANGKHALARAM RATCHAWORAMAHAWIHAN
TO DESIGN EXHIBITION THROUGH DIGITAL MEDIA

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF FINE ARTS (Design innovation)
College of Creative Industry Srinakharinwirot University

2019

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

ของ

กรองกาญจน์ กันไชยคำ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมการออกแบบ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วานิชกร)

(อาจารย์ ดร.อติเทพ แจ้คนาลาว)

ที่ปรึกษาร่วม

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน)

(อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล
ผู้วิจัย	กรรองกาญจน์ กันไชยคำ
ปริญญา	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2562
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรัญ วานิชกร

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัลมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ จำแนกลักษณะทางกายภาพองค์ประกอบของเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ และบริบทร่วมสมัย 2) เพื่อออกแบบนิทรรศการเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ผ่านสื่อดิจิทัล วิธิตำเนินการวิจัย เริ่มจากศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย จากนั้นศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ สัมภาษณ์ประเด็น เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ และองค์ความรู้การดูแลสุขภาพในอดีต ด้วยแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด พระมัคคุเทศน์ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ วัดพระเชตุพน ฯ สอบถามประเด็นที่นักท่องเที่ยวสนใจหรือ FAQ และสังเกตการณ์ประเด็นร่วมสมัย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิร่วมกับปฐมภูมิผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และนักท่องเที่ยว ได้ข้อกำหนด การออกแบบข้อมูล จากนั้นออกแบบสื่อนิทรรศการเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ในรูปแบบสื่อดิจิทัล โดยนำเสนอผ่าน QR Code และออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลการศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ เป็นข้อมูล 3 ส่วน ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพในอดีต ได้แก่ ส่วนอัตลักษณ์ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1.พระพุทธรูป 2.พระเจดีย์ 4 รัชกาล 3.ทวารบาล 4.ชาติพันธุ์ 5.สินค้าถ่วงเรือ 6.ศาลารายแม่ซื่อ 7.ศาลารายเส้นประธานสิบ 8.ฤๅษีตัดตน ส่วนกายภาพเขามอแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ เกษศาสตร์ พฤษศาสตร์ ธรณีวิทยา และฤๅษีตัดตน สุดทำส่วนของบริบทร่วมสมัย จากการสังเกตการณ์นิทรรศการ อาร์ตเบียนนาเล่ ได้เห็นการเปิดรับทางวัฒนธรรมร่วมสมัย ผ่านงานศิลปะจัดแสดงบริเวณเขามอ จากข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ผู้วิจัยได้ออกแบบข้อมูลสำหรับใช้ประกอบการทำสื่อนิทรรศการ ในรูปแบบสื่อดิจิทัล โดยนำเสนอแนวความคิดการสร้างบรรยากาศของเขามอมีชีวิต เพื่อเป็นประโยชน์กับนักท่องเที่ยวในการดูแลสุขภาพ ได้แก่ 1.รูปแบบนิทรรศการการเรียนรู้เขามอร่วมสมัย ผ่านสื่อดิจิทัล 2.ตราสัญลักษณ์นิทรรศการ 3.ลายเส้นอัตลักษณ์วัดพระเชตุพน ฯ 4.ลายเส้นเขามอ ฤๅษีตัดตน วัดพระเชตุพน ฯ 5.วิดีโอท่ากายบริหาร ฤๅษีตัดตน 6.ผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

คำสำคัญ : บริบทร่วมสมัย, เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร, สื่อดิจิทัล

Title	CONTEMPORARY CONTEXTUAL DEVELOPMENT OF KHAO MOR WAT PHRACHETUPHON WIMONMANGKHALARAM RATCHAWORAMAHAWIHAN TO DESIGN EXHIBITION THROUGH DIGITAL MEDIA
Author	KRONGKARN KUNCHAIKHAM
Degree	MASTER OF FINE ARTS
Academic Year	2019
Thesis Advisor	Assistant Professor Aran Wanichakorn

The purpose of this research is contemporary context development of Khao Mor, Watphrachetuphon Wimonmangkhalararm Ratchaworamahawihan, through Digital Exhibition are as follows: (1) to explore the identities and physical elements of Khao Mor, and its contemporary context. (2) to design Khao Mor Exhibition through digital media and the research methodology could explain the three stages. In the first stage, the secondary data was explored in order to develop the research tools. In the Second stage, the collection of primary data by interviewing monks, local guides, and experts on Khao Mor about the history and the health care issues of people in the past, along with any other Khao Mor related topics that interested tourists and issues in the contemporary context. Then, the collected data, as well as any Khao Mor related parties in terms of the process of analysis. In the final stage, the design of the Digital Exhibition used the analyzed information. This exhibition was presented using a QR code as well as souvenirs to encourage more tourism. The result of research analysis was divided into three parts. There are eight identities of Khao Mor, including Buddha statue, Phra Maha Chedi Si Rajakarn, Chinese Ballast, Ethnicity, Ship Ballast, the Guardian Goddess of Infants, Sala Rai about sacred things, Sala Rai about massage and the Twisted Hermit. There were four physical elements including Pharmaceutica, Botanical, Geological and the Twisted Hermit from observing the Art Biennale Exhibition and there were contemporary cultural exposure through the art exhibited at Khao Mor. The data enabled it to be able to achieve making media and designing it for use in the digital media format. The idea of creating the atmosphere of Khao Mor to encourage tourism will be presented as follows : (1) the type of learning exhibitions through digital media; (2) the logo of the exhibition; (3) the identity of Watphrachetuphon; (4) the identity of Khao Mor and the Twisted Hermit; (5) video of Twisted Hermit exercise posture; and (6) souvenir products

Keyword : Contemporary Contextual Khao Mor Watphrachetuphon Wimonmangkhalararm
Ratchaworamahawihan digital media

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากการสนับสนุนของทางวัดพระเชตุพน ฯ ในการจัดนิทรรศการเผยแพร่องค์ความรู้ เข้ามอผ่านกาลเวลา สู่ความร่วมมือ โดยพระธรรมรัตนกร เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ฯ ได้กล่าวเปิดงานนิทรรศการเข้ามอผ่านกาลเวลา สู่ความร่วมมือ พระราชเวที (สุรพล ชิตญาโณ ป.ธ.๙ , อ.ม.) รองเจ้าคณะภาค 12 ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพระเชตุพน ฯ พระราชรัตนสุนทร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ฯ พระมหานพรัตน์ อภิขุชโว วัดพระเชตุพน ฯ หัวหน้าแผนกทัศนศึกษา วัดพระเชตุพน ฯ พระมหาอุดม ปัญญาโก วัดพระเชตุพน ฯ ผช.ผอ. ฝ่ายวิชาการ ท่านเมตตา ให้การสนับสนุน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเข้ามอวัดพระเชตุพน ฯ เป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณอาจารย์ ปรีดา ตั้งตรงจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนนวดแผนโบราณวัดโพธิ์ และในเครือเชตุวัน ผู้สนับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งยังคอยให้คำปรึกษา คอยเมตตาต่อผู้วิจัยโดยดีมาตลอด ขอขอบพระคุณนายแพทย์ ขวัญชัย วิศิษฐานนท์ ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย ผู้ให้คำปรึกษา สอนระบบการทำงานที่ดี และเป็นต้นแบบที่ดีให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. อรัญ วานิชกร ผู้ที่คอยผลักดัน ขัดเกลา แนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานอีกด้วย ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร. รวิเทพ มุสิกะปาน ดร.กรกมล คำสุข ผศ.ดร. ดวงแข บุตรกุล ดร.ยศไกร ไทรทอง คณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่คอยเป็นผู้แนะนำ ติเตียน แนะนำแนวทาง ตลอดระยะเวลาการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สมพร ฐิติ ดร.อดิเทพ แจ๋นาลาว คุณอดุรุจ วงศ์ทองสรรค์ อาจารย์ เมธี พันธุ์วาทกร คุณกิติพงษ์ พานิชปฐม ผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยการออกแบบเข้ามอร่วมมือ ที่คอยให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยโดยดีมาตลอด ขอขอบพระคุณ อาจารย์ปวีณา ศรีลาชัย อาจารย์ฤกษ์ดีดัดตน อาจารย์แสงรุ่ง แดงคุณ อาจารย์สอนปฏิบัตินวดไทย และอาจารย์สอนฤกษ์ดีดัดตน ผู้เป็นต้นแบบในวิถีโอการกายบริหารฤกษ์ดีดัดตน นิสิตชั้นปีที่2 สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ช่วยเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบ ขอขอบคุณสำนักยุทธศาสตร์ที่เปิดโอกาสในการเรียนรู้ และการเผยแพร่ผลงาน และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษา บ่มเพาะความรู้ ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน ขอขอบคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้อง ที่ยังไม่ได้กล่าวถึงมา ณ ที่นี้ ที่คอยเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือ และให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. ข้อมูลวัดพระเชตุพน ฯ.....	8
2. ข้อมูลเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ.....	10
3. แนวคิดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์	39
4. ข้อมูลการออกแบบนิทรรศการ	42
5. ข้อมูลสื่อดิจิทัล	46

6. ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทร่วมสมัย.....	62
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	68
วิธีการดำเนินวิจัย.....	69
การวิจัยเชิงปริมาณ.....	70
การวิจัยเชิงคุณภาพ	73
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ส่วนที่ 1 : ส่วนข้อมูลอัตลักษณ์ และบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ	77
ส่วนที่ 2 : ส่วนผลงานการออกแบบนิทรรศการร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ	83
ส่วนที่ 3 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	112
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	119
สรุปผลการวิจัยด้านการออกแบบ.....	119
สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม	120
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะงานวิจัย.....	123
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก.....	126
ประวัติผู้เขียน.....	161

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 รูปทรงลายเส้นเขมอ วัดพระเชตุพน ฯ.....	93
ตาราง 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	112
ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นិทรรศการ .	113
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขมอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชมนทรรศการในครั้งนี้.....	115
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผลงานการออกแบบ.....	115
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในผลงานการออกแบบเรขศิลป์เกี่ยวกับนทรรศการเขมอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ.....	116
ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล	117
ตาราง 8 ตารางประเภทในการจัดแสดงนทรรศการ.....	120

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพประกอบ 2 เขามอ ฤๅษีตัดตน	12
ภาพประกอบ 3 สื่อดิจิทัล	47
ภาพประกอบ 4 สื่อดิจิทัล	49
ภาพประกอบ 5 สื่อดิจิทัล	52
ภาพประกอบ 6 เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล AR (Augmented Reality)	53
ภาพประกอบ 7 เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล VR (Virtual Reality)	54
ภาพประกอบ 8 ลักษณะวัฒนธรรมดิจิทัล	56
ภาพประกอบ 9 ความรู้ทางดิจิทัล	57
ภาพประกอบ 10 ชุดผลงาน Aftermart อาร์ตเบียนนาเล่ 2018 วัดพระเชตุพน ฯ	63
ภาพประกอบ 11 ชุดผลงานHome , Body , Memory อาร์ตเบียนนาเล่ 2018 วัดพระเชตุพน ฯ	63
ภาพประกอบ 12 ผลงาน A Shadow of Give อาร์ตเบียนนาเล่ 2018 วัดพระเชตุพน ฯ	64
ภาพประกอบ 13 ชุดผลงานZuo You He Che (จั่วไย่วเหอเซอ)	65
ภาพประกอบ 14 กรอบกระบวนการการวิจัย	69
ภาพประกอบ 15 ตราสัญลักษณ์นิทรรศการเขามอร่วมสมัย	90
ภาพประกอบ 16 ลายดอกพุดตาน ประแจจีน และใบเทศ	91
ภาพประกอบ 17 ลายเพดานจากสวนมิสกวัน	91
ภาพประกอบ 18 ลวดลายเจดีย์ 4 รัชกาล	92
ภาพประกอบ 19 ผลงานการออกแบบแบบครอป	100
ภาพประกอบ 20 ผลงานแบบครอปภายในนิทรรศการ	100
ภาพประกอบ 21 ผลงานการออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด	101

ภาพประกอบ 22 ผลงานการออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด	101
ภาพประกอบ 23 ผลงานการออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด	102
ภาพประกอบ 24 ผลงานการออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด	102
ภาพประกอบ 25 การออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ดแผนที่.....	103
ภาพประกอบ 26 แผนที่การเข้าร่วมกิจกรรมภายในนิทรรศการเขามอ	104
ภาพประกอบ 27 เว็บไซต์เขามอ ร่วมสมัย	105
ภาพประกอบ 28 รูปแบบเว็บไซต์เขามอร่วมสมัยหน้าหลัก	105
ภาพประกอบ 29 บล็อกเนื้อหาในแต่ละคอลัมน์.....	105
ภาพประกอบ 30 แผนที่การจัดนิทรรศการเขามอ ร่วมสมัย.....	106
ภาพประกอบ 31 ข้อมูลการติดต่อ นักออกแบบนิทรรศการเขามอ ร่วมสมัย	106
ภาพประกอบ 32 รูปแบบอินสตาแกรม (Instagram)	106
ภาพประกอบ 33 คำถามที่พบบ่อย เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ.....	107
ภาพประกอบ 34 วีดิโอ การกายบริหารฤๅษีดัดตน และวีดิโอโปรโมทเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ..	108
ภาพประกอบ 35 สื่อเขามอร่วมสมัย	108
ภาพประกอบ 36 สติกเกอร์ยาดม	109
ภาพประกอบ 37 รูปแบบเนื้อหาด้านใน และรูปแบบปก	109
ภาพประกอบ 38 ผลงานการออกแบบเรขศิลป์ที่ใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการ	110
ภาพประกอบ 39 โมเดลการจำแนกองค์ประกอบทางกายภาพ	111

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เขามอเป็นภูเขาจำลองที่ก่อสร้างแบบภูเขาจริง ซึ่งความนิยมในประเทศไทยนั้น ได้เริ่มมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 จึงทำให้เกิดสวนขวาที่ประดับตกแต่งด้วยรูปแบบของเขามอ อยู่ในพระบรมมหาราชวัง ปัจจุบันเขามอที่มีความยิ่งใหญ่ และสวยงามคือ เขามอ วัดประยุรวงศาวาส เป็นเขามอจำลองขนาดใหญ่ ตั้งอยู่กลางสระน้ำ ก่อขึ้นจากหินเป็นจำนวนมาก โดยมียอดเขาลดหลั่นกันตามลำดับ แวดล้อมไปด้วยพันธุ์ไม้หายากนานาพันธุ์ เป็นที่ประดิษฐานพระสถูปเจดีย์ พระพุทธรูปปางค์ พระวิหารหลวงจำลอง สังฆเวศนียสถานจำลอง และศาลารายน้อยใหญ่ โดยเขามอ วัดประยุรวงศาวาส ได้มีแนวคิดมาจาก “หยดเทียนซีผิง” ที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทาน หยดเทียนซีผิงนี้เกิดจากน้ำตาเทียนที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจุดขณะเมื่อประทับอยู่ในห้องสรง ภายในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน เมื่อน้ำตาเทียนหยดทับถมกันเป็นเวลานานหลายปี จึงก่อรูปขึ้นมีลักษณะเหมือนภูเขา สมเด็จพระเจ้าบรมมหาประยุรวงศ์จึงได้นำเอารูปแบบของหยดเทียนซีผิงนี้สร้างเป็นเขามอ วัดประยุรวงศาวาสในปัจจุบัน (หนังสือประยูรวงศาวาสอนุสรณ์ โครงการบูรณปฏิสังขรณ์ เขามอ วัดประยุรวงศาวาส, 2556)

การแพทย์แผนไทยถือเป็นศาสตร์หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการส่งต่อ เผยแพร่ ศิลปะวัฒนธรรมไทยที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่สืบทอดกันมายาวนานกว่า 800 ปี ตั้งแต่สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (เว็บไซต์เมดไทย Medthai) ต่อมาในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ทรงเก็บรวบรวมความรู้เกี่ยวกับแพทย์แผนไทยเอาไว้ ทั้งในรูปแบบของ ตำรายาสมุนไพร ฤกษ์ดีดัดตน และตำรายาเกี่ยวกับการนวด เพื่อนำมาเป็นความรู้ตามศาลารายต่าง ๆ ภายในวัดพระเชตุพน ฯ เมื่อเข้าสู่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้ทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน ฯ และมีการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดโพธิ์ ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนแพทย์แผนไทยแห่งแรก เพื่อเป็นการช่วยเก็บรักษาตำรายาที่กำลังจะสูญหาย อันเนื่องมาจากแพทย์บางกลุ่มที่มีความหวงแหนวิชา กลายเป็นความลับที่ตายไปกับกลุ่มคนเหล่านี้ รวมถึงการรักษาทางด้านแพทย์แผนตะวันตกเริ่มเข้ามา ทำให้ชนรุ่นหลังไม่มีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นที่น่าเสียดายที่ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าจากบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานจะเลือนหายไป ภายในวัดพระเชตุพน ฯ จึงได้มีการก่อสร้างสร้างเขามอขึ้นมา และได้ทำการย้ายฤกษ์ดีดัดตนตามศาลาราย เข้ามาประดับเขา

มออีกด้วย เขามอจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ และพัฒนาการด้านแพทย์แผนไทย

ดังที่กล่าวมาข้างต้น เขามอ ที่มีความโดดเด่นทางด้านแพทย์แผนไทย ได้แก่ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ซึ่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้นำหินมาก่อนเป็นสวนเขามอประดับรอบวัด โดยมีพระราชประสงค์ในการรวบรวมการแพทย์แผนโบราณ และศิลปวิทยาการครั้งกรุงศรีอยุธยาไว้ภายในเขามอ โดยนำเขามอมาจัดวางโดยรอบวัดพระเชตุพน ฯ จำนวน 24 เขา อีกทั้งยังทรงพระราชดำริเอาท่าฤๅษีดัดตน อันเป็นการพักผ่อนอิริยาบถ และแก้โรคปวดเมื่อยจัดเรียงตามส่วนต่าง ๆ จำนวน 80 ท่า 82 ตน

จากข้อมูลดังกล่าวทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย ซึ่งการเผยแพร่องค์ความรู้นั้นมีหลากหลายวิธี อาทิเช่น การเผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์ การจัดพิมพ์หนังสือ การทำสื่อโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการจัดนิทรรศการเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมที่สุด เนื่องจากเป็นการเผยแพร่ที่ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถสัมผัสประสบการณ์ และรับรู้ข้อมูลได้อย่างครอบคลุมสื่อได้ทุกรูปแบบ

จากกรณีศึกษาการออกแบบ นิทรรศการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้แพทย์แผนไทย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร [3] ในงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ 15 ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการออกแบบข้อมูลจัดทำสื่อ รูปภาพวิถีทัศน์ประกอบนิทรรศการ โดยดึงอัตลักษณ์วัดโพธิ์ ออกมา 7 บอร์ด 14 หัวข้อ ในการนำเสนอภายในนิทรรศการ มีการออกแบบข้อมูล ดังนี้ 1.) วัดโพธิ์ผ่านการเวลาสู่ความร่วมมือ เล่าถึงประวัติวัดโพธิ์ในยุคเริ่มของกรุงรัตนโกสินทร์ และทวารบาลจีน 2.) ศาลารายเส้นประธานสิบ 3.) ศาลารายแม่ซ้อ 4.) เขามอ ฤๅษีดัดตน 5.) พระเจดีย์ 4 รัชกาล และพระพุทธรูปปรางนั่ง - พระพุทธรูปปรางยืน 6.) พระพุทธไสยาสน์ และชาติพันธุ์ในอดีต 7.) นักท่องเที่ยวในปัจจุบัน (Lifestyle) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในประเด็นหัวข้อจากบอร์ดที่ 4 เขามอ ฤๅษีดัดตน สอดคล้องกับแนวคิดของ อาจารย์ปรีดา ตั้งตรงจิตร ผอ.โรงเรียนนวดแผนโบราณวัดโพธิ์และในเครือข่ายวัน ที่มีความต้องการจัดวางองค์ประกอบเขามอ ฤๅษีดัดตน เพื่อพัฒนาเขามอให้มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับนโยบายของวัดเกี่ยวกับนวัตกรรมการผลิตศิลปะ ไทย จีน ฝรั่งเศส โดยการบอกเล่าเรื่องราวให้สอดคล้องกับมิวเซียมที่มีชีวิต (Living Museum) สามารถอธิบายตัวเองออกมาในรูปแบบสื่อดิจิทัลที่ร่วมสมัย

นอกจากนี้ในการพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลให้รูปแบบของการศึกษามีลักษณะที่แตกต่างออกไป โดยสื่อดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมาก เช่น การใช้ QR Code (Quick

Response Code) , AR (Augmented Reality), VR (Virtual Reality) ในการสอน เพื่อการสร้าง พัฒนาการการเรียนรู้ได้ดี จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำมาปรับใช้ในการ ออกแบบนิทรรศการครั้งนี้ร่วมด้วย ซึ่งจากการศึกษาการสื่อสารยุคดิจิทัลในปัจจุบันมีการพัฒนา อย่างรวดเร็ว จากยุค ดิจิทัล 1.0 ยุคบุกเบิกของการทำกิจกรรม online เช่น e-mail Website มาสู่ ยุคดิจิทัล 4.0 ยุคที่เพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในการใช้ความคิดเพื่อข้ามขีดจำกัด ในการสร้างสรรค์ พัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการวิจัยบูรณาการ เป้าหมายการวิจัย และนวัตกรรมเพื่อ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับสื่อดิจิทัล โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พบว่า มีมูลค่ารวม 21,981 ล้านบาท อุตสาหกรรมแอนิเมชัน มีมูลค่า 3,965 ล้านบาท เติบโตร้อยละ 1.6 เมื่อเทียบกับปี 2558 สำหรับปี 2561 มูลค่าดิจิทัลคอนเทนต์ในไทยมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้น โดย คาดว่าจะมีมูลค่าถึง 26,000 ล้านบาท (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2560)

พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ (Digital Thailand BigBang 2018) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยี สื่อดิจิทัลไว้ว่าสื่อดิจิทัลเป็นสื่อที่ไม่เลือกชนชั้น วัย อาชีพ จึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการเป็น จุดศูนย์กลางข้อมูลที่ยั่งยืนที่สุด สะดวกที่สุด และเข้าถึงได้ดีที่สุด

อีกทั้งบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปโดยรอบของเกาะรัตนโกสินทร์ มีความเจริญมากขึ้น โดยมี การคมนาคม และเทคโนโลยีที่ช่วยเข้ามาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์ความรู้สามารถอธิบายได้ ในรูปแบบที่หลากหลายโดยใช้การสื่อสารสื่อใหม่เป็นตัวเชื่อม ประกอบกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นชาวต่างประเทศที่เข้ามาภายในวัดพระเชตุพน ฯ โดยเฉลี่ยกว่า 10,000 รายต่อวัน องค์ความรู้ ที่ถูกต้อง และการสื่อสารที่ตรงจุดต่อผู้รับสารจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ถึงการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล พร้อมทั้ง การสร้างความหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่เชื่อมโยงกับกิจกรรม การท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมถึงการยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการแพทย์ทางเลือก โดยผสาน องค์ความรู้จากเทคโนโลยี และวิทยาการสมัยใหม่เข้ากับองค์ความรู้ และภูมิปัญญาดั้งเดิมของ ไทย และการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการแพทย์ ของไทยให้เป็นที่รับรู้ในระดับโลก (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

ด้วยเหตุนี้ทางผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเสนอเนื้อหาของเขมอในอดีตกาล และสถาปัตยกรรมการ ผสมผสานศิลปวัฒนธรรม ไทย จีน ฝรั่งเศส ในแนวความคิดศึกษาบริบทที่ร่วมสมัย เพื่อเผยแพร่องค์ ความรู้เรื่องราวเขมอ ที่ยังคงเข้ามาสัมผัส เรียนรู้ได้ในสถานที่จริง อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาเนื้อหา

ดิจิทัลที่สร้างสรรค์ ด้วยการบูรณาการควบคู่กับเทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมการออกแบบกับองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม การใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่า ผ่านการรับรู้ข้อมูลมิติใหม่ ในรูปแบบมัลติมีเดียดิจิทัล (Digital Guide) สื่อที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถรับองค์ความรู้ที่ถูกต้อง พร้อมทั้งการออกแบบข้อมูลในรูปแบบสื่อดิจิทัล (Digital Content) ด้วยการใช้แนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ในการสื่อสาร

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

1. นิทรรศการ (Exhibition) ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง นิทรรศการจัดแสดงผลงานในวัดพระเชตุพน ฯ
2. สื่อดิจิทัล (Digital media) ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อหาความเชื่อมโยงของเนื้อหา และกรองข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์
3. มัลติมีเดียดิจิทัล (Digital Guide) ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง สื่อที่ให้ความช่วยเหลือข้อมูล ความเข้าใจทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์ร่วมสมัยต่าง ๆ แก่บุคคลที่อยู่ในกลุ่มท่องเที่ยว ผ่านสื่อดิจิทัล
4. บริบทร่วมสมัย เขามอ (Khao Mor to the Contemporary) ในการวิจัยในครั้งนี้หมายถึง การศึกษาเรื่องราว ประวัติความเป็นมาในอดีต และปัจจุบันของเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบความต้องการการรับรู้ข้อมูลการสื่อสารในกลุ่มนักท่องเที่ยว วัดพระเชตุพน ฯ

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ จำแนกองค์ประกอบทางกายภาพ และบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ
2. เพื่อออกแบบนิทรรศการเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ผ่านสื่อดิจิทัล
3. การจัดนิทรรศการ เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว วัดพระเชตุพน ฯ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้ และบริบทร่วมสมัยเกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางการออกแบบ
2. ได้แนวทางการออกแบบนิทรรศการเขามอร่วมสมัย ผ่านสื่อดิจิทัล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านข้อมูลการวิจัย

- 1.1 ศึกษาบริบทเขมอ เพื่อจำแนกลักษณะทางกายภาพ และองค์ประกอบ
- 1.2 ศึกษาการออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

2. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

เขมอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านการออกแบบ

ศึกษาเขมอในบริบทร่วมสมัย เพื่อออกแบบนิทรรศการเขมอ วัดพระเชตุพน ฯ ผ่านสื่อดิจิทัล

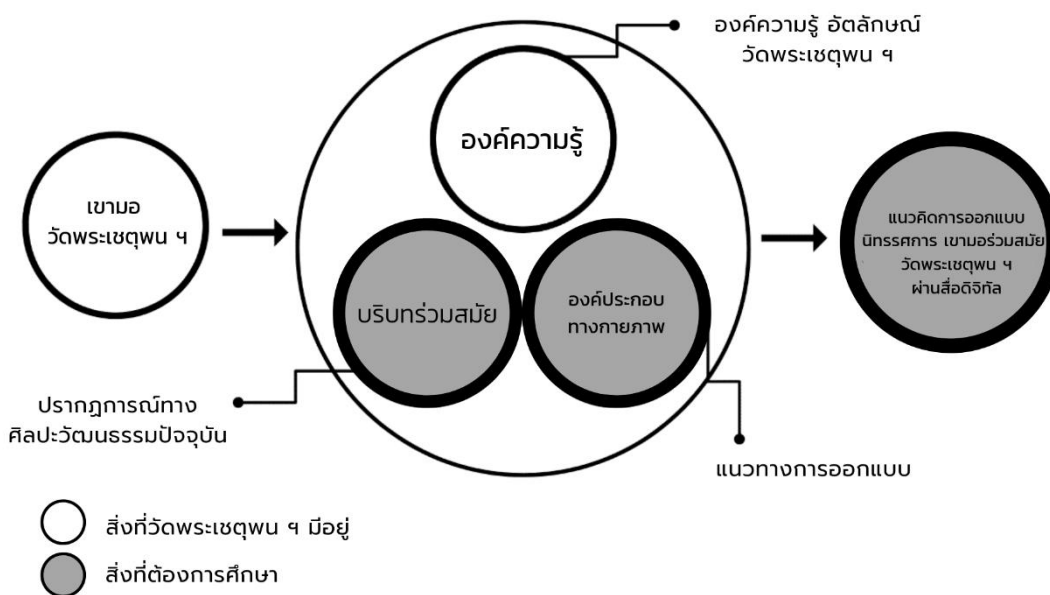
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้านองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดพระเชตุพน ฯ ด้านการออกแบบนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัล ด้านการตรวจเครื่องมือ และประชากร

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลการวิจัย เขมอ วัดพระเชตุพน ฯ
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบข้อมูล เขมอ วัดพระเชตุพน ฯ
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัล
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจเครื่องมือ
5. ประชากรนักท่องเที่ยว วัดพระเชตุพน ฯ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาจะเน้นไปทางด้าน การออกแบบเนื้อหาเขามอ รวมถึงทำการออกแบบโดยการนำอัตลักษณ์ ทั้งในด้านรูปลักษณ์ องค์ประกอบศิลป์ ประติมากรรม ของวัดพระเชตุพนฯ มาทำการออกแบบลดทอนทางกายภาพ ให้มีรูปแบบที่เรียบง่ายสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน ประกอบกับสื่อมัลติมีเดีย (Digital guide) เพื่อสร้างความเข้าใจทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ร่วมสมัยต่าง ๆ เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ๙ โดยกลุ่มเป้าหมายหลักคือ นักท่องเที่ยว ผู้เยี่ยมชมวัดพระเชตุพน ๙ เพื่อเป็นการลดเวลา และปริมาณงานประชาสัมพันธ์ที่ต้องใช้มัลติมีเดีย อีกทั้งยังเป็นการลดข้อจำกัดของเรื่องราวในอดีตสู่ความเป็นภาพวิดีโอแสดงท่ากายบริหารฤๅษีตัดตน และยังสามารถต่อยอดเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพของไทยสู่สาธารณชน ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียได้อีกด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการออกแบบเนื้อหา (Content Design) เข้ามอ วัดพระเชตุพน ฯ
2. ได้แนวทางการสร้างสรรค์เข้ามอ วัดพระเชตุพน ฯ ที่สามารถอธิบายตัวเองได้ผ่านสื่อ

ดิจิทัล

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี บทความ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลวัดพระเชตุพน ฯ
2. ข้อมูลเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ
3. แนวคิดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์
4. การออกแบบนิทรรศการ
5. ข้อมูลสื่อดิจิทัล
6. ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทร่วมสมัย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลวัดพระเชตุพน ฯ

1.1 ศึกษาข้อมูลวัดพระเชตุพน ฯ

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร อยู่ในอันดับหมายเลข 1 ตามทำเนียบพระอารามหลวง เพราะถือเป็นวัดที่ทรงสถาปนาขึ้น พร้อมกันในคราวสถาปนาพระบรมมหาราชวัง วัดพระเชตุพน ฯ ตั้งอยู่ตำบลพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 50 ไร่ 38 ตารางวา เขตติดต่อทิศตะวันออก ติดกับถนนสนามไชย กรมการรักษาดินแดน ทิศตะวันตก ติดกับถนนมหาราช ตลาดท่าเตียน ทิศเหนือ ติดกับถนนท้ายวัง พระบรมมหาราชวัง ทิศใต้ ติดกับถนนเศรษฐสุการ กระทรวงพาณิชย์ วัดพระเชตุพนฯ เดิมเป็นวัดโบราณ สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชกาลสมเด็จพระเพทราชา ระหว่าง พ.ศ. 2231 - 2246 เป็นวัดที่ราษฎรสร้างขึ้นโดยไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้สร้าง ในสมัยนั้นก็คงเป็นวัดบ้านนอกห่างไกลจากเมืองหลวง โดยไม่ได้คาดคิดว่าจะเป็นเมืองหลวง ตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบางกอก เมืองธนบุรี ชื่อว่าวัดโพธาราม ชาวบ้านจึงเรียกติดปากว่า วัดโพธิ์มาจนถึงทุกวันนี้

สมัยธนบุรี พ.ศ.2311 เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงสถาปนาเมืองธนบุรีเป็นพระมหานคร ทรงกำหนดเขตเมืองหลวงทั้งสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ในเขต

กลางเมืองหลวง วัดโพธาราม ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา จึงอยู่ในเขตพระมหานครด้วย และได้เป็นอารามหลวง มีพระราชอาคณະปกครองตั้งแต่นั้นมา

สมัยกรุงเทพฯ พ.ศ.2325 เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงปราบดาภิเษกขึ้นเสวยราชสมบัติ ทรงย้ายพระมหานครมาตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกฝั่งเดียว ทรงสร้างพระบรมมหาราชวัง มีวัดใกล้ชิด 2 วัด คือ วัดสลัก (วัดมหาธาตุ) อยู่ที่ทิศเหนือ วัดโพธารามอยู่ที่ทิศใต้ จึงโปรดเกล้าให้บูรณะปฏิสังขรณ์วัดโพธารามเป็นการใหญ่ ใช้เวลาถึง 12 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ.2332-2344 จึงเสร็จสมบูรณ์ และได้พระราชทานนามวัดใหม่ว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาวาส มาถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ได้ทรงเปลี่ยนสร้อยนามของวัดมาเป็น "วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร" (กรมศิลปากร, 2538)

ในปี พ.ศ.2375 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ที่สุด ใช้เวลาถึง 16 ปี เสร็จสิ้นใน พ.ศ.2391 และครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของความรุ่งเรืองในด้านศิลปวิทยาการอย่างแท้จริงของวัดโพธิ์ ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์พิเศษอีกอย่างหนึ่ง คือ จะให้วัดโพธิ์เป็น "มหาวิทยาลัยสำหรับประชาชน" โปรดเกล้าฯ ให้นำความรู้ทั้งของเก่า และที่ให้ผู้รู้แต่งขึ้นใหม่ จารึกลงบนแผ่นศิลาประดับไว้ในบริเวณวัด

นอกจากนี้ในปัจจุบันวัดพระเชตุพนฯ ยังมีโรงเรียนแพทย์แผนโบราณ ซึ่งเอกชนตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2500 เพื่อเผยแพร่วิชาแพทย์แผนโบราณของไทย เมื่อสำเร็จการอบรมแล้ว มีการสอบเพื่อรับใบประกอบโรคศิลป์ของกระทรวงสาธารณสุข ในด้านโหราศาสตร์ ยังมีภาพเขียนตำราดูดาวไว้ที่ผนังหอไตร และยังมีศิลาจารึกเกี่ยวกับวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น มีภาพเขียนนิทานย่ายกับดา มีภาพเขียนตำราดูช้าง ดูม้า ดูแมว และลักษณะเขาวัว นอกจากนี้ยังมีภาพจำหลักศิลาฝีมือจีน แสดงการคมนาคมสมัยโบราณทั้งทางบก และทางเรือ

1.2 จุดหมายเหตุวัดพระเชตุพน สมัยรัชการที่ 1 – 4

อธิบายถึงพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจ คำอธิบายสำเนาแผ่นจารึกแผ่นศิลาว่า ด้วยการปฏิสังขรณ์วัดโพธาราม ครั้งรัชกาลที่ 1 หลักฐานที่เป็นจุดหมายเหตุ และการมอบหน้าที่รับสั่งดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่าการปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ในรัชกาลที่ 3 เป็นงานสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่ของกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งต้องระดมทรัพยากรต่าง ๆ จำนวนมหาศาลมาใช้ในการก่อสร้าง ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม้ แผ่นศิลา ฯลฯ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เอกสารจุดหมายเหตุที่เกี่ยวข้องกับวัดพระเชตุพน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของวัดพระเชตุพน (ดร.ศานติ ภัคดีคำ, 2552)

1.3 จารึกวัดโพธิ์ มรดกความทรงจำแห่งโลก

ได้กล่าวถึงการเริ่มสร้าง จารึกวัดโพธิ์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โดยพระองค์ต้องการให้วัดแห่งนี้เป็น มหาวิทยาลัยสำหรับประชาชนทั่วไป เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีโรงเรียน ไม่มีตำราเรียน การเล่าเรียนส่วนใหญ่อยู่ตามวัด จึงโปรดเกล้าฯ ให้นำองค์ความรู้จากปราชญ์ และสรรพวิชาการ เช่น ตำราการแพทย์ โบราณคดี และวรรณกรรม จารึกลงบนแผ่นหินอ่อน 1,440 แผ่น แล้วประดับไว้ตามบริเวณผนัง เสาระเบียงรอบพระอุโบสถ พระวิหาร พระวิหารคด และศาลารายรอบพระมณฑปภายในวัด เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ (ผศ.ดร. เสาวณิต วิงวอน, 2554)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง วัดโพธิ์ได้มีการพัฒนาการอยู่คู่สังคมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยเป็นที่รู้จักกันในฐานะ วัดกษัตริย์สร้าง และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทรงคุณค่า ทั้งทางโลกและทางธรรม ดังปรากฏจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เผยแพร่แก่สาธารณชนนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน อีกทั้งตำราการแพทย์ โบราณคดี และวรรณกรรม สรรพวิชาการที่ได้สืบทอดกันมาครั้นสมัยรัชกาลที่ 3 จึงควรมีการเก็บรักษาองค์ความรู้ และมีการเผยแพร่องค์ความรู้กันอย่างกว้างขวาง และถูกต้อง

2. ข้อมูลเขมอ วัดพระเชตุพน ฯ

2.1 ความหมายของเขมอ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้ให้ความหมายของเขมอไว้ว่า เขมอ เป็นภูเขาจำลองขนาดย่อม ใช้เป็นเครื่องตกแต่งอาคารสถานที่ เช่น วัด วัง บ้าน เพื่อความสวยงามเป็นต้น เขมอ เป็นสิ่งที่นิยมมาตั้งแต่สมัยอยุธยา เขมอก่อด้วยก้อนหิน และวัสดุอื่น ๆ มีขนาดต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ขนาดเล็กที่ก่อขึ้นในถาด ในอ่าง จนถึงก่อบนพื้นดินให้คนปีนป่ายขึ้นไปได้ก็มี นอกจากหินแล้ว อาจตกแต่งด้วยต้นไม้ อาคาร สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ตุ๊กตารูปคนและสัตว์ต่าง ๆ ส่วนประกอบเหล่านี้ทำด้วยหิน เครื่องเคลือบ รูปหล่อโลหะ และวัสดุอื่น ๆ ที่มีขนาดย่อมเหมาะสมกับขนาดของเขมอ ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามมีเขมออยู่หลายแห่งที่บริเวณลานรอบระเบียงพระอุโบสถ คำว่า มอ มาจากภาษาเขมรว่า ทุมอ (อ่านว่า ตะ-มอ) แปลว่า หิน เสียงกร่อนเป็น มอ เขมอ ใช้หมายถึงเขาที่ก่อด้วยก้อนหิน

2.2 ความหมายของเขมอ วัดพระเชตุพนฯ

เขมอ หรือสวนหย่อม เป็นสวนหินปลูกไม้ประดับที่รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้หรือชนกอนศิลาใหญ่ และเล็กซึ่งก่อเป็นภูเขาในสวนขวาในพระบรมมหาราชวัง แต่ครั้งรัชกาลที่ 2 มาก่อ

เป็นภูเขาเป็นสวนประดับรอบวัด ปลูกต้นไม้ไว้ตามเชิงเขา และบนเขา มีทั้งสถูป และเสาศิลาแบบจีน รูปตุ๊กตาจีน และรูปสัตว์จัตุบาท (สัตว์สี่เท้า) ต่าง ๆ เรียงรายอยู่ทั่วไปทั้งบนเขา และเชิงเขา เขามอมีทั้งหมด 24 ลูก เช่น เขาประดู่ เขาสะเดา เขาโศก เขาสมอ เขาฤๅษีตัดตน เขาศิวิลิงค์ เป็นต้น พรรณไม้ที่ปลูกประดับส่วนใหญ่ได้ตายลง ทางวัดจึงได้ปรับปรุงเป็นสวนหินประดับด้วยไม้ดอกไม้ใบไม้เป็นมุนั่งพักผ่อนที่เพลิดเพลินตาเย็นกายสบายใจ เขาฤๅษีตัดตนนั้น ยังจัดเป็นสวนสุขภาพ ที่อยู่ใกล้กับพระวิหารทิศใต้ เป็นพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 1 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมการแพทย์แผนโบราณ และศิลปวิทยาการครั้งกรุงศรีอยุธยาไว้ ทรงพระราชดำริเอาท่าตัดตนอันเป็นการพักผ่อนอิริยาบถ แก่ปวดเมื่อยตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ประยุกต์ร่วมกับคติไทยที่ยกย่องฤๅษีเป็นครู ผู้ประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยาการต่าง ๆ เป็นรูปปั้นฤๅษีตัดตนท่าต่าง ๆ สมัยแรกสร้างนั้นปั้นด้วยดิน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 หล่อเป็นเนื้อชินอยู่จนถึงปัจจุบันเดิมมีทั้งหมด 80 ท่า แต่ปัจจุบันคงเหลืออยู่ 24 ท่า รูปปั้นฤๅษีตัดตน เป็นท่าตรงตามหลักโยคะ ของโยคีอินเดียเป็นการออกกำลังกายที่ใช้ศิลปะ เพื่อการมีสุขภาพที่แข็งแรง นอกจากนั้นยังมีโคลงสี่สุภาพ ซึ่งจารึกไว้ในแผ่นศิลาประดับอยู่ตามศาลาราย ปัจจุบันได้รวบรวมไว้ที่ศาลาราย เช่น ศาลาเปลื้องเครื่อง (โรงเรียนแพทย์แผนโบราณ) เป็นต้น โคลงภาพฤๅษีตัดตนเป็นตำราภาพภาพบำบัดของแพทย์ไทย แผนโบราณอันเป็นพระราชประสงค์ ขององค์พระพุทธรูปรวมหากษัตริย์ที่ทรงพระราชดำริให้วัดนี้เป็นแหล่งรวมวิชาการ

2.3 เขามอ ฤๅษีตัดตน

ฤๅษี หรือฤๅษี ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง นักบวชพวกหนึ่ง มีมาก่อนพุทธกาล สละบ้านเรือนออกไปบำเพ็ญพรตแสวงหาความสงบ ปราศภูมิลัทธิฐานครั้งแรกในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ในปี พ.ศ. 2331

เมื่อทรงปฏิสังขรณ์วัดโพธาราม (ปัจจุบันคือ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารหรือวัดโพธิ์) และข้อมูลของโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน ระบุว่า มีเขาฤๅษีตัดตน ซึ่งก็คือ สวนสุขภาพที่อยู่ใกล้พระวิหารทิศใต้ เป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รวบรวมการแพทย์แผนโบราณและศิลปะวิทยาการตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาไว้ ทรงพระราชดำรินำเอาท่าตัดตนอันเป็นการพักผ่อนอิริยาบถแก่เมื่อยตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และประยุกต์กับคติของไทยที่ยกย่องฤๅษีเป็นครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการต่าง ๆ เป็นรูปปั้นฤๅษีตัดตน แสดงท่าไว้ที่วัดพระเชตุพน

วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์) เพื่อให้ราษฎรทั่วไปได้ศึกษาเล่าเรียนและรักษาโรคได้อย่างกว้างขวาง

การตัดตน เป็นการบริหารร่างกาย หรือกายกรรม เพื่อให้สุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ อีกทั้งมีผลพลอยได้คือ เพื่อบำบัดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เช่น แก้กโรคลมทั้งสรรพางค์กาย แก้มือขี้ แก้มือคุด เป็นต้น ที่เรียกว่า "ฤๅษีตัดตน" คือ การพักผ่อนอิริยาบถ แก้มือขี้ แก้มือคุด ระบบตามร่างกายของเหล่าฤๅษี ซีไพร ผู้ได้บำเพ็ญพรต เจริญภาวนามานานวันละหลายชั่วโมง

รัชกาลที่ 3 ทรงได้ระบุนว่าทำฤๅษีตัดตนมี 80 ท่า แต่ในปัจจุบันนี้คงเหลือเพียง 24 ท่า 25 ตน ทำฤๅษีตัดตนเป็นการบริหารร่างกายของคนไทยที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งเน้นการฝึกลมหายใจ และใช้สมาธิร่วมด้วย จึงเป็นทั้งการบริหารร่างกาย และบริหารจิต รวมทั้งช่วยในการบำบัดอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นได้ในระดับหนึ่ง และยังทำให้ร่างกายตื่นตัว แข็งแรง และเป็นการพักผ่อนท่าต่าง ๆ ที่ใช้ยังมีสรรพคุณในการรักษาโรคเบื้องต้นได้อีกด้วย นับว่ามีประโยชน์เป็นอันมาก ได้แก่

1. ช่วยให้เกิดการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของแขนขา หรือข้อต่าง ๆ เป็นไปอย่างคล่องแคล่ว มีการเน้นการนวด โดยบางท่าจะมีการกดหรือบีบนิ้วร่วมไปด้วย

2. ทำให้โลหิตหมุนเวียน เลือดลมเดินได้สะดวก นับเป็นการออกกำลังกาย สามารถทำได้ในทุกอิริยาบถของคนไทย

3. เป็นการต่อต้านโรคภัย บำรุงรักษาสุขภาพให้มีอายุยืนยาว

4. มีการใช้สมาธิร่วมด้วยจะช่วยยกระดับจิตใจให้พ้นอารมณ์ขุ่นมัว หงุดหงิด ความง่วง ความท้อแท้ ความเครียด และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการหายใจหากมีการฝึกการหายใจอย่างถูกต้องการบริหารท่าฤๅษีตัดตน

ภาพประกอบ 2 เขามอ ฤๅษีตัดตน

ท่ากายบริหารฤๅษีตัดตน 18 ท่าของโรงเรียนแพทยแผนโบราณวัดพระเชตุพนฯ
(ตำราฤๅษีตัดตนวัดโพธิ์ - ต้นฉบับรูปปั้นฤๅษีตัดตนวัดพระเชตุพน ฯ : 2537)

ท่าที่ 1 ตัดตนแก้ลมปวดศีรษะ (ฤๅษีมโนช)

วิธีปฏิบัติ

1. ตั้งสมาธิจิตใจให้สงบ ยืนตรง พนมมือขึ้นระดับอก
2. หายใจเข้าก้มศีรษะ นับ 3-2-1 หายใจออก กลับท่าเริ่มต้น
3. หายใจเข้าเงยศีรษะไปด้านหลัง นับ 3-2-1 หายใจออก กลับท่าเริ่มต้น
4. หายใจเข้าหันหน้าไปทางซ้าย นับ 3-2-1 หายใจออก กลับท่าเริ่มต้น
5. หายใจเข้าหันหน้าไปทางขวา นับ 3-2-1 หายใจออก กลับท่าเริ่มต้น
6. หายใจเข้าพร้อมชูแขนทั้งสองขึ้นเหนือศีรษะ เหยียดแขนให้สุด นับ 3-2-1 หายใจออก ลดมือลงมาพักที่ศีรษะ ก่อนกลับท่าเริ่มต้น
7. หายใจเข้าพร้อมดันแขนไปด้านซ้าย หน้าตรง นับ 3-2-1 หายใจออก กลับท่าเริ่มต้น
8. หายใจเข้าพร้อมดันแขนไปทางขวา หน้าตรง นับ 3-2-1 หายใจออก กลับท่าเริ่มต้น
9. ทำซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงคอ
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงบ่า
3. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงท้อง
4. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงหลัง

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีอาการปวดข้อไหล่
2. ผู้ที่มีปัญหาการทรงตัวในท่ายืน
3. ผู้ที่มีอาการหน้ามืด ความดันโลหิตไม่คงที่

ท่าที่ 2 ดันตนแก้เกียด (ฤๅษীগามันตะกั)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนตรง ประสานมือทั้งสองเหยียดแขนออกไปข้างหน้าในระดับอก หันฝ่ามือออก
2. หายใจเข้าพร้อมบิดแขนและลำตัวไปด้านซ้าย นับ 3-2-1 หายใจออก บิดแขนและ ลำตัวกลับท่าเริ่มต้น
3. หายใจเข้า สลับบิดแขนและลำตัวไปด้านขวา ปฏิบัติเช่นเดียวกัน
4. ทำซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงบ่าไหล่
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงลำตัวและช่วงท้อง
3. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงแขน

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีภาวะหมอนรองกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท

ท่าที่ 3 ตัดต้นแก้คอและไหล่ (ฤาษีอิสิงค์)

วิธีปฏิบัติ

1. ก้าวขาซ้ายไปด้านหน้า ขวางเท้าขวาหันปลายเท้าออกไปด้านข้าง มือซ้ายจับข้อมือขวาไขว้ไว้ด้านหลัง
2. หายใจ ย่อเข่าโน้มตัวเข้าไปข้างหน้า พร้อมใช้มือซ้ายดึงมือขวา นับ 3-2-1 หายใจออก คลายแรงดึงที่มือ กลับไปยืนในท่าเริ่มต้น
3. สลับใช้มือขวาดึงข้อมือซ้าย
4. หายใจเข้า ย่อเข่าโน้มตัวไปข้างหน้า พร้อมใช้มือขวาดึงข้อมือซ้าย นับ 3-2-1 หายใจออก คลายแรงดึงที่มือ กลับไปยืนในท่าเริ่มต้น
5. เปลี่ยนท่ายืน โดยก้าวขาขวาไปทางด้านหน้า แล้วทำปฏิบัติซ้ำตามข้อ 1-4
6. ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อ ช่วงบ่าไหล่
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหลัง
3. เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีภาวะการหดสั้นของกล้ามเนื้อขาด้านหลัง เพราะอาจเกิดอาการฉีกขาดของกล้ามเนื้อได้
2. ผู้ที่มีปัญหาข้อไหล่นิด

ท่าที่ 4 ดัดตนแก้ไหล่ และขา (ฤๅษีสูกทนต์)

วิธีปฏิบัติ

1. ก้าวขาซ้ายไปด้านหน้า หันปลายเท้าขวาชี้ไปทางด้านหน้า
2. วางมือซ้ายเหนือเข่าซ้าย วางมือขวาทำวสะเอว ย่อขาซ้ายโน้มตัวไปข้างหน้ามือซ้ายดันหัวเข่า มือขวากดลงที่เอว ขาด้านหลังเหยียดตั้ง
3. หายใจเข้าพร้อมเชิดหน้าขึ้นมองด้านบน นับ 3-2-1 หายใจออก กลับสู่ในท่าเริ่มต้น
4. ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ
5. สลับก้าวขาขวาไปทางด้านหน้าแล้วปฏิบัติซ้ำเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหลัง
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า
3. เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีภาวะการหดสั้นของกล้ามเนื้อขาด้านหลังเพราะอาจเกิดการฉีกขาดของกล้ามเนื้อได้
2. ผู้ที่เคยผ่าตัดข้อสะโพกและข้อเข่ามาก่อน
3. ผู้ที่มีอาการหน้ามืด ความดันโลหิตไม่คงที่

ท่าที่ 5 ดัดตนแก้เข่าขา (ฤๅษีอิสิงค์)

วิธีปฏิบัติ

1. ก้าวขาซ้ายไปด้านหน้า ขวางเท้าขวาหันปลายเท้าออกไปด้านข้าง วางมือซ้ายที่หน้าขาข้างซ้าย มือขวาทำวสะเอว
2. ย่อขาซ้ายโน้มตัวไปข้างหน้า มือซ้ายดันหัวเข่า มือขวากดลงที่เอว ขาด้านหลังเหยียดตั้ง
3. หายใจเข้าพร้อมบิดลำตัวและศีรษะไปทางขวา ตามองไหล่ขวา นับ 3-2-1
4. หายใจออก กลับสู่ท่าเริ่มต้น
5. ทำซ้ำ 3-5 รอบ
6. สลับก้าวขาขวาไปทางด้านแล้วปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงคอ
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหลัง
3. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีภาวะการหดสั้นของกล้ามเนื้อขาด้านหลัง เพราะอาจเกิดการฉีกขาดของกล้ามเนื้อ
2. ผู้ที่เคยผ่าตัดข้อสะโพกและข้อเข่ามาก่อน
3. ผู้ที่มีภาวะหมอนรองกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท
4. ผู้ที่มีอาการหน้ามืด ความดันโลหิตไม่คงที่

ท่าที่ 6 ดัดตนลม ในอกเวย (ฤๅษีอายุยืนญาณ)

วิธีปฏิบัติ

1. ก้าวขาซ้ายไปด้านหน้า ขวางเท้าขวาหันปลายเท้าออกไปด้านข้าง ยกแขนซ้ายตั้งศอกขึ้นชี้ที่ปลายนิ้วไปด้านข้าง มือขวาทำวสะเอว
2. หายใจเข้า ย่อขาซ้ายโน้มตัวไปข้างหน้า ยึดแขนซ้าย-ผายฝ่ามือออกข้างลำตัว พร้อมกับหันหน้าไปด้านตรงข้าม นับ 3-2-1
3. หายใจออก คลายกลับท่าเริ่มต้น
4. ทำซ้ำ 3-5 รอบ
5. สลับก้าวขาขวาไปทางด้านหน้า ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงคอ
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงบ่า
3. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงอก
4. ช่วยขยายช่องอก

ข้อควรระวัง

1. ผู้มีปัญหาเกี่ยวกับหลอดเลือดคอที่ไปเลี้ยงสมอง
2. ผู้ที่มีภาวะการหดสั้นของกล้ามเนื้อขาด้านหลัง เพราะกล้ามเนื้ออาจฉีกได้
3. ผู้ที่มีอาการร่างแหประสาทไต้รักแร้บาดเจ็บ

ท่าที่ 7 ดัดตนแก้กร่อนกระดูก (ฤๅษีสัชนาโลย)

วิธีปฏิบัติ

1. ก้าวขาซ้ายไปข้างหน้า งอแขนขวา หายฝ่ามือ และกางแขนขวาไปทางด้านหลัง
2. เหยียดแขนซ้ายไปข้างหน้าพร้อมกับชูนิ้วชี้มือซ้ายขึ้น ฟังสายตาไปยังปลายนิ้วชี้มือซ้าย
3. หายใจเข้า ย่อเข่าซ้ายโน้มตัวไปด้านหน้า ขาขวาเหยียดตรง ส้นเท้าปิด
4. วาดแขนขวามาข้างหน้าจนขนานกับแขนซ้าย (คล้ายการยิงธนู) เปลี่ยนฟังสายตาไปยังนิ้วชี้มือขวา นับ 3-2-1
5. หายใจออก กลับสู่ท่าเริ่มต้น
6. ทำซ้ำ 3-5 รอบ
7. สลับก้าวขาขวาไปทางด้านหน้า ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหลัง
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า
3. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงอก

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีภาวะการหดสั้นของกล้ามเนื้อขาด้านหลัง เพราะกล้ามเนื้ออาจฉีกขาดขณะทำการยืดได้
2. ผู้ที่เคยผ่าตัดข้อสะโพกและข้อเข่ามาก่อน
3. ผู้มีปัญหาร่างแหประสาทได้รักรั่วบาดเจ็บ

ท่าที่ 8 ดัดตนแก้จันทมาฏเข่าขา (ฤๅษีนาโรค)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนตรง งอขาข้างซ้ายขึ้นไปพร้อมกับใช้มือซ้ายจับเท้าหลังซ้าย วางมือขวาไว้ที่หน้าขาขวา
2. หายใจเข้า ย่อเข้าขวาเหยียดมือขวาคนที่เหนือเข่า พร้อมกับใช้มือซ้ายดึงปลายเท้าขึ้นแนบต้นขาด้านหลัง นับ 3-2-1
3. หายใจออกกลับสู่ท่าเริ่มต้น
4. ทำซ้ำ 3-5 รอบ
5. สลับก้าวขาขวาไปทางด้านหน้า แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อสันหน้าแข้งด้านนอก
3. ช่วยบริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
2. ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการทรงตัวในท่ายืน
3. ผู้ที่มีภาวะหมอนรองกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท

ท่าที่ 9 ดัดตนแก้เสียดอก (ฤๅษีนาทร)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนตรง งอขาข้างซ้ายขึ้นพร้อมกับใช้มือซ้ายจับหลังเท้าซ้าย เหยียดแขนขวาไปข้างหน้าพร้อมตั้งฝ่ามือขึ้น
2. หายใจเข้า ย่อเข่าโน้มตัวไปข้างหน้า พร้อมดึงปลายเท้าซ้ายขึ้น 3-2-1 หายใจออก ยืดตัวกลับท่าเริ่มต้น
3. หายใจเข้า วาดแขนขวาไปด้านข้างจนสุด นับ 3-2-1 แล้ววาดแขนกลับท่าเดิมอีก
4. ทำซ้ำ 3-5 รอบ
5. สลับยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาไปด้านหลัง ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อสันหน้าแข้งด้านนอก
3. ช่วยปรับปรุงการทรงตัวในท่ายืน
4. ช่วยบริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
2. ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการทรงตัวในท่ายืน
3. ผู้ที่มีภาวะหมอนรองกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท

ท่าที่ 10 ดัดตนแก้เข่าขัด (ฤาษีชฎิล)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนตรง ยกแขนซ้ายขึ้นให้ข้อเท้าซ้ายทาบเหนือเข่าขวา พนมมือขึ้นระดับอก
2. ย่อเข่าขวา หายใจเข้า ยึดตัว พร้อมกางแขนออกไปด้านข้าง นับ 3-2-1
3. หายใจออก หุบแขน ยึดเข่า กลับท่าเริ่มต้น
4. ทำซ้ำ 3-5 รอบ
5. สลับยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวา แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยปรับปรุงการทรงตัวในท่ายืน
2. ช่วยปรับปรุงและประสานการทำงานของกล้ามเนื้อ
3. บริหารกล้ามเนื้อที่ใช้ในการเหยียดสะโพก
4. บริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
2. ผู้มีปัญหาเกี่ยวกับการทรงตัวในท่ายืน

ท่าที่ 11 ตัดต้นแก้มในสันเท้า (ฤๅษีนาไลย)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนตรง มือขวาจับหลังเท้าซ้ายยกข้อเท้าขึ้นทาบเหนือเข่าขวา
2. ทาบฝ่ามือซ้ายที่หน้าขา โดยหันปลายนิ้วเข้าหาลำตัว
3. หายใจเข้า ย่อเข่า ดึงปลายเท้าพร้อมกับยืดแขนกดฝ่ามือลงบนหน้าขา นับ 3-2-1
4. หายใจออก ยืดตัวกลับท่าเริ่มต้น
5. ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ
6. สลับยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวา แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงสันหน้าแข้งด้านนอก
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงแขน
3. ช่วยปรับปรุงการทรงตัวในท่ายืน
4. บริหารกล้ามเนื้อที่ใช้ในการเหยียดสะโพก
5. บริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
2. ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการทรงตัวในท่ายืน

ท่าที่12 ดัดตนแก้เอวขด ชัดขา (ฤาษีชฎิล)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนตรง ยายาซ้ายตั้งเข่าขึ้น ใช้มือซ้ายซ้อนใต้ฝ่าเท้า วางมือขวาไว้ที่หัวเข่า
2. เขยียดขาซ้ายให้ตรง โดยใช้มือขวากดลงที่เข่าและใช้มือขวากดลงที่เข่า และใช้มือดึงปลายเท้าเข้าหาลำตัวหายใจเข้าพร้อมย่อเข่าขวาลง
3. หายใจออก ยืดตัวกลับสู่ท่าเริ่มต้น
4. ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ
5. สลับยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวา แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหลัง
2. บริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า
3. ช่วยปรับปรุงการทรงตัวในท่ายืน

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
2. ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการทรงตัวในท่ายืน
3. ผู้ที่มีภาวะหมอนรองกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท

ท่าที่13 ดัดตนแก้เท้าเห็บ (ฤๅษีมาฆะ)

วิธีปฏิบัติ

- 1.ยืนตรง ยกขาซ้ายตั้งเข้าขึ้น ใช้มือทั้งสองซ้อนใต้ฝ่าเท้า แล้วเหยียดขาออกไปให้มากที่สุด
- 2.หายใจเข้า ย่อเข่าค้างไว้ นับ 3-2-1
- 3.หายใจออก ยืดตัวกลับสู่ท่าเริ่มต้น
- 4.ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ
- 5.สลับยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวา แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

- 1.ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหลัง
- 2.บริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า
- 3.ช่วยปรับปรุงการทรงตัวในท่ายืน

ข้อควรระวัง

- 1.ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
- 2.ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการทรงตัวในท่ายืน
- 3.ผู้ที่มีภาวะหมอนรองกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท

ท่าที่14 ดัดตนแก้สะโพกสลักเพชร (ฤๅษีสระแก้ว)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนแยกขา โดยหันปลายเท้าออกด้านนอก
2. ทาบฝ่ามือวางไว้ที่สะโพก วางปลายนิ้วหัวแม่มือทั้งสองที่บริเวณสลักเพชร (รอยต่อระหว่างกระดูกกระเบนเหน็บกับกระดูกเชิงกราน)
3. หายใจเข้าพร้อมย่อตัวลง กดปลายนิ้วหัวแม่มือลงไปที่สลักเพชร พร้อมกับขมิบหูรดทวารหนักค้างไว้ นับ 3-2-1
4. หายใจออก ยืดตัวกลับสู่ท่าเริ่มต้น
5. ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ

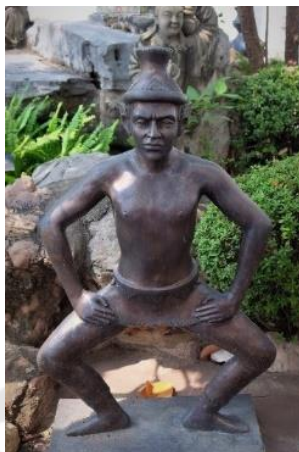
ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหลัง
2. บริหารกล้ามเนื้อที่ใช้ในการเหยียดสะโพก
3. บริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
2. ผู้ที่มีอาการปวดข้อสะโพก ข้อเข่า หรือข้อเท้าเรื้อรัง

ท่าที่ 15 ดัดตนแก้ตะคริวมือและตะคริวเท้า (ฤๅษีอัคนีเนตร)

วิธีการปฏิบัติ

1. ยืนแยกขา หันปลายเท้าออกด้านนอก ทาบมือทั้งสองที่หน้าขาโดยหันปลายนิ้วเข้าด้านใน
2. หายใจเข้า เหยียดแขนให้ตึงพร้อมย่อตัวลง นับ 3-2-1
3. หายใจออก ยืดตัวกลับสู่ท่าเริ่มต้น
4. ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหลัง
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงแขน
3. บริหารกล้ามเนื้อที่ใช้ในการเหยียดสะโพก
4. บริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
2. ผู้ป่วยที่มีอาการปวดข้อสะโพก ข้อเข่า หรือข้อเท้าเรื้อรัง

ท่าที่ 16 ดัดตนดำรงกายอายุยืน (ฤๅษิตศไภย์)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนแยกขา หันปลายเท้าออกด้านนอก กำมือทั้งสอง วางซ้อนกันไว้ที่บริเวณลิ้นปี่ (คล้ายกำลังถือกระบอง)
2. หายใจเข้า ย่อขาลง พร้อมขมิบก้ามเนื้อหูรูดทวารหนัก นับ 3-2-1
3. หายใจออก ยืดตัวกลับสู่ท่าเริ่มต้น
4. ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงขาด้านใน
2. บริหารกล้ามเนื้อที่ใช้ในการเหยียดสะโพก
3. บริหารกล้ามเนื้อช่วงขาด้านหน้า

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม
2. ผู้ป่วยที่มีอาการปวดข้อสะโพก ข้อเข่า หรือข้อเท้าเรื้อรัง

ท่าที่ 17 ดัดตนแก้โรคในอก (ฤๅษีวรเชษฐ)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนตรงวางมือข้างลำตัว
2. วาดแขนขึ้นเหนือศีรษะจนปลายนิ้วมือประชิดกัน
3. หายใจ เขย่งปลายเท้าขึ้น นับ 3-2-1
4. หายใจออก ลดมือและเท้ากลับสู่ท่าเริ่มต้น
5. ปฏิบัติซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงแขน
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อช่วงลำตัว
3. ขยายทรวงอก ช่วยให้ปอดขยายตัวได้เต็มที่

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับความดันโลหิต
2. ผู้ที่มีปัญหาเรื่องการเวียนศีรษะ

ท่าที่18 ตัดตนแก้ลมข้อมือ (ฤาษีอนิถิตันท์)

วิธีปฏิบัติ

1. ยืนตรง พนมมือไว้ที่อก
2. หายใจเข้า ออกแรงดันปลายนิ้วมือซ้ายไปทางขวาพร้อมกับออกแรงด้านที่ปลายนิ้วมือขวา นับ 3-2-1
3. หายใจออก คลายมือสู่ท่าเริ่มต้น
4. สลับดันปลายนิ้วไปด้านซ้ายเช่นเดียวกัน
5. ทำซ้ำทั้งหมด 3-5 รอบ

ประโยชน์

1. ช่วยยืดกล้ามเนื้อข้อข้อมือ
2. ช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าอก

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีภาวะเอ็นพังผืดรัดข้อมือ

ท่าที่ 19 ดัดตนแก้ขัดแข้งขัดขา (โยฮัน)

วิธีปฏิบัติ

1. นั่งนิ่ง เหยียดขาไปข้างหน้า และค่อย ๆ กางขาออกด้านข้าง
2. จากนั้นใช้มือจับที่เหนือเข่าแล้วโน้มตัวไปด้านหลัง

ประโยชน์

1. ยืดกล้ามเนื้อขาด้านใน
2. ยืดกล้ามเนื้อขาด้านหลัง

ข้อระวัง

1. ผู้ที่ผ่าตัดข้อสะโพก
2. ผู้ที่ผ่าตัดหัวเข่า

ท่าที่ 20 ฤๅษีแก้แค้นสลักทรวง (หลี่เจ๋ง)

วิธีปฏิบัติ

1. นั่งสมาธิ เหยียดขาไปด้านข้าง
2. ชูแขนทั้ง 2 ข้างขึ้น
3. หายใจเข้า หายใจออก พร้อมทั้งโน้มตัวลงไปหาเท้าข้างที่เหยียด

ประโยชน์

1. เพิ่มการเคลื่อนไหวช่วงออก
2. ช่วยยืดกล้ามเนื้อข้างลำตัว
3. ยืดกล้ามเนื้อขาด้านหลัง

ข้อควรระวัง

1. ผู้ที่มีอาการภาวะไหล่ติด
2. ผู้ที่ผ่าตัด สะโพก หัวเข่า

2.4 โคลงฉันท์ปฏิสังขรณ์ วัดพระเชตุพน ฯ

เป็นวรรณกรรมยอพระเกียรติที่มีการสืบทอดแนวความคิดต่างมาจากวรรณกรรมยอพระเกียรติในสมัยก่อนหน้านั้นโดยเฉพาะยอนพ่ายโคลงฉันท์ แต่โคลงฉันท์เรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนก็เป็นวรรณกรรมยอพระเกียรติที่มีความพิเศษต่างกับวรรณกรรมยอพระเกียรติเรื่องอื่น ๆ คือ การใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เป็นร้อยแก้วมาเขียนเป็นวรรณกรรมร้อยกรองและแต่งด้วยโคลง และร้อยหลายแบบรวมถึงการใช้กลบทหลายชนิด จึงทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นได้ทั้งวรรณกรรมยอพระเกียรติ วรรณกรรมที่บันทึกเหตุการณ์และวรรณกรรมที่แสดงแบบแผนการประพันธ์

2.5 บันทึกความทรงจำ ของ กรมหลวงนรินทรเทวี (พ.ศ. 2310-2381)

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาตั้งแต่เสียกรุงเมื่อ พ.ศ. 2310 จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ปลายรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำมาอธิบายโดยใช้หลักการศึกษาค้นคว้าวิจัยเปรียบเทียบเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของการศึกษาโบราณ (ประวัติศาสตร์)

2.6 พระประวัติตรัสเล่า (พ.ศ. 2403 - 2464)

เป็นพระนิพนธ์ความเรียง ที่บันทึกความทรงจำ ประเภทอัตชีวประวัติ ดำเนินเรื่องตามช่วงวัยของชีวิต และการเกิดสถานะทางสังคม ความมุ่งหมาย เพื่อให้ประสบการณ์สั่งสอนอบรมศิษย์เป็นสำคัญ และขอบเขตเนื้อหา พระนิพนธ์ตามลำดับกาลเวลาแห่งพระประวัติ จัดแบ่งออกเป็น 7 หัวข้อ คือ คราวประสูติ คราวเป็นทารก คราวเป็นพระกุมาร คราวเป็นพระดรุณ คราวทรงพระเจริญ สมัยทรงผนวชพระ และสมัยทรงรับสมณศักดิ์ การที่เนื้อหาพระนิพนธ์นี้ได้ครอบคลุมพระประวัติชีวิต จบจนถึงพระปัจจุสมัย

2.7 ตึกตา ศิลาลีน (2548)

อธิบายถึงประติมากรรมอันงดงามล้ำค่า คุณค่าที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า รัชกาลที่ 3 ทรงพระราชอุทิศถวายไว้ในคราวที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งประดับไว้ทั่วทั้งประอาราม รวมถึงเขามอ เพื่อเป็นสิริมงคลตามคติจีน

รูปสลักหินจีนทั้งหลายที่ตั้งประดับตามซุ้มประตูและที่ต่าง ๆ มีทั้งสลักจากหินและปูนปั้น หากเราพิจารณาจากรูปปั้นรูปสลักจีนแต่ละรูปแบบแล้ว ย่อมทำให้รู้จักและเข้าใจต่อการที่ช่างไทยขนเอาเครื่องอับเฉาที่ใช้เป็นอุปกรณ์ถ่วงเรือสำเภาตอนขากลับจากการพาณิชย์นาวีที่ประเทศจีน แล้วนำไปตั้งประดับอย่างมีศิลปะ ประยุกต์เอารูปปั้นเหล่านั้นตั้งประดับดูเข้ากันได้ไม่ขัดตา

ละ (เจดีย์ศิลปะจีน) ตั้งอยู่ระหว่างพระระเบียงชั้นนอกและชั้นใน รวม 20 องค์

ลั่นถัน คือ ตุ๊กตาหินยีนทำเอาว้าวว แต่งกายแบบจีน เป็นขุนนางฝ่ายบู๊ เป็นนักรบ มือถืออาวุธ หน้าตาดูเหมือนจ้องมอง มีเสื้อเกราะรัดตัวอย่างทะมัดทะแมง บางรูปก็เหมือนทหารยืนประจำการอยู่ เป็นนักรบระดับขุนพล

ตุ๊กตาจีนแต่งกายแบบฝรั่ง เป็นรูปมารโคโปโล คือ ฝรั่งคนแรกที่เดินทางเข้าไปในประเทศจีน และเผยแพร่อารยธรรมตะวันตกให้แก่ชาวจีน มีอยู่ 4 คู่ เป็นภาพสะท้อนของชาวจีน มองเห็นฝรั่งสมัยล่าอาณานิคมเป็นคนดูร้าย ก่อสงครามชิงเอาบ้านเมืองอยู่เนือง ๆ

ตุ๊กตาจีนขุนนางฝ่ายพลเรือนหรือฝ่ายบุน หน้าตาอึมครึมๆ สวมหมวกทรงสูงมือข้างหนึ่งถือหนังสือ ข้างหนึ่งลูบหนวดเคราเหมือนกำลังครุ่นคิด สวมเสื้อคลุมยาวและรองเท้าวางเท้า มองเป็นคนภูมิฐาน เป็นนักปกครอง นักวางแผน และขุนนางแห่งราชสำนัก

ตุ๊กตาจีนนักปราชญ์หรือชีวจาย หน้าตาอึมครึมสบายๆ สวมหมวกทรงสูงมีรอยพับ ใบหน้าเรียบ ไม่มีหนวดเครา เหมือนคนหนุ่ม แต่งตัวภูมิฐาน สวมเสื้อคลุมยาวพร้อมรองเท้าวางเท้า มือข้างหนึ่งถือพัด หรือถือหนังสือ ทำทางเป็นคนมีความรู้

ตุ๊กตาจีนสามัญชน คนทำงาน ส่วนมากเป็นรูปชายไว้เครา ใส่หมวกฟาง มือข้างหนึ่งถือเครื่องมือทำงาน ถือจอบ ถือแห

ตุ๊กตาสาวจีน รูปปั้นแบบต่าง ๆ ส่วนมากมีหน้าตาสดชื่นยิ้มแย้ม มีทั้งรูปเกล้ามวยผมผูกผ้า และมีผ้าคลุมผมพลีบบาง สวมเสื้อคลุมยาวพร้อมรองเท้าวางเท้า

ตุ๊กตารูปสิงโตคาบแก้ว รูปสลักสิงโตนิยมตั้งประดับที่เชิงบันได หรือหน้าประตูทางเข้าออกตามแต่ขนาด อ้าปากแยกเขี้ยว ในปากมีหินก้อนกลมเล็ก ๆ สามารถเอามือสอดเข้าไปกลิ้งเล่นได้

รูปสลักสิงโตนี้ ช่างสลักได้จัดทำไว้ 2 เพศ ตัวเมียมีลูกเล็ก ๆ อยู่ที่ชอกอกและทำเป็นสัญลักษณ์ ตัวผู้อยู่ในท่าวางเท้ามีงเล็บจับลูกแก้วหรือลูกโลกหรือสิ่งมงคลตามความเชื่อในคติจีน

รูปสลักและรูปปั้นศิลาแบบจีน นอกจากมีรูปลักษณะเหมือนคนแล้ว ยังมีรูปกลอง รูปสัตว์ ข้าง มา ความ ไก่ ลิง หมู ตั้งประดับตามลานบริเวณเขตพุทธาวาส บางแห่งอยู่ข้างสวนหินขนาดใหญ่เล็ก ทุกตัวนั้นไม่เพียงแต่เป็นตัวแทนแห่งศิลปกรรมจีนเท่านั้น ยังบอกถึงฝีมือช่างสลัก ช่างปั้นว่ามีชั้นเชิงแฝงด้วยภูมิธรรม ภูมิปัญญา และปรัชญาอันลุ่มลึกไว้ด้วย

2.8 แผนตำราหมอนวด และฤๅษีตัดตน

อธิบายถึงแผนตำราหมอนวดที่ได้ผ่านการสอบต้นฉบับหลายฉบับ รวมทั้งฉบับในหอพระสมุดวชิรญาณ เป็นการรวบรวมท่าฤๅษีตัดตนจุดเส้นแก้โรค และท่ากายบริหารแก้โรคต่าง ๆ (พระราชเวที (สุรพล ชิตญาโณ ป.ธ.๙) & ลิขิตพรสวรรค์, 2559)

โรงเรียนแพทย์แผนโบราณ และการนวดแผนโบราณ การแพทย์แผนโบราณนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีบุคคลผู้รอบรู้ประจำอยู่ทุกชุมชน ที่รู้จักการเอาพิษสมุนไพรมาผสมผสานกับของผสมบางอย่างรวมกันแล้วเป็นยาบรรเทาอาการเจ็บป่วย ยาแก้โรคระบาดให้หายขาดได้ ในสังคมไทยสมัยโบราณมีแพทย์ 2 ประเภท คือแพทย์ประจำราชสำนักหรือแพทย์หลวง กับแพทย์พื้นบ้านที่รักษาชาวบ้าน (หมอชาวบ้านหรือหมอชุมชน) สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาบำเรอราชแพทย์ ซึ่งเป็นแพทย์ประจำราชสำนัก เป็นแม่กองจัดทำจารึกแพทย์แผนโบราณลงไว้บนหินชนวนใส่กรอบประดับไว้ที่เสาศระเบียงรอบพระมหาเจดีย์ และตามศาลาราย

ครั้นในปี พ.ศ. 2399 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แพทย์หลวงตรวจชำระแปลตำราแพทย์จากภาษาบาลี สันสกฤต เป็นภาษาไทยจัดเป็นหมวดหมู่ และทำรูปเล่มเรียกว่า ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ (ฉบับหลวง) ซึ่งมีภาควิชาหัตถศาสตร์ เรียก ตำราแบบนวดฉบับหลวง ไว้อีกฉบับหนึ่งด้วย เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2505 ได้มีคณะแพทย์แผนโบราณ ขออนุมัติจากกระทรวงสาธารณสุขตั้งโรงเรียนสมาคมแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์) เปิดสอนการแพทย์แผนโบราณและการนวดแผนโบราณจนถึงปัจจุบัน ได้ทำการสอนอยู่ที่ ศาลารายด้านทิศตะวันออก 2 หลัง การนวดแผนโบราณที่ปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้มี 2 วิธี คือ การนวดตามแบบท่าฤๅษีตัดตน และการนวดประคบด้วยสมุนไพร ปัจจุบันโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพนฯ (วัดโพธิ์) ได้พัฒนาองค์ความรู้ ตลอดจนปรับปรุงมาตรฐานการเรียนการสอน จนได้เป็นที่เชื่อถือและยอมรับทั้งในและต่างประเทศ โรงเรียนยังได้ขยายสาขาออกไปในชื่อโรงเรียนนวดแผนโบราณและโรงเรียนสุขภาพเชตุพน เพื่อเผยแพร่ความรู้จัดการฝึกอบรมทางด้านการนวด และการแพทย์แผนไทย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เขามอ ฤๅษีตัดตนเป็นเรื่องราวที่ได้รับความสนใจ เป็นที่รู้จักสนใจทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ เนื่องจากเป็นเขามอนั้นเปรียบเสมือนกับการจำลองความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ทั้งทางด้านสมุนไพร การขนส่ง จัดวางตุ้กตาศิลาจีน และวิชาการด้านการรักษาสุขภาพอนามัย ด้วยการแสดงท่าเคลื่อนไหวร่างกายในอิริยาบถที่ส่งผลให้ร่างกายนั้น ได้บรรเทาจากอาการโรคต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามสิ่งหนึ่งที่อนุชนรุ่นหลังควรตระหนัก คือภูมิปัญญาของบรรพชน

ไทยที่มุ่งให้ความรู้ และประโยชน์ต่อส่วนรวมในด้านสุขภาพอนามัย อีกทั้งองค์ประกอบที่สำคัญของเขามอ ซึ่งมีความเด่นชัด และเน้นไปในทิศทางของสุขภาพ หากมีแนวคิดในการเผยแพร่ที่ดี อาจเป็นการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้หันมาดูแลสุขภาพตนเองในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น

3. แนวคิดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

3.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Toural Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีมาตั้งแต่ในยุคโบราณ โดยในยุคแรกนั้นจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวมีไว้เพื่อการค้าขาย ศาสนา การศึกษา การแข่งขันการกีฬา กระทั่งการรักษาพยาบาล ภายหลังจึงได้เริ่มมีแนวคิดเรื่องการผ่อนคลาย และความเพลิดเพลินเข้ามา

ในยุคปัจจุบัน การแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรง ผู้อ่านคงจะเริ่มมีคำถามในใจว่าแล้วการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คืออะไร การท่องเที่ยวแบบไหนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และประเทศต่าง ๆ ในโลกมีนโยบายอย่างไรกับรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าว

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมผลงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเราเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวแบบไหนถึงจัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

หลายคนอาจจะสงสัยว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรจะครอบคลุมถึงเรื่องอะไรบ้าง บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมประกอบด้วย

1. ประวัติศาสตร์ และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
2. โบราณคดี และพิพิธภัณฑ์
3. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
4. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
5. ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา
6. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์

7. ภาษาและวรรณกรรม
8. วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร
9. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่าง ๆ
10. ลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น นานาประเทศกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเทศต่าง ๆ ได้ เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการสร้างรายได้ให้กับประเทศของตนอย่างมหาศาล จึงนำวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ของประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีได้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระที่สนับสนุนภาคเอกชนในการส่งออกสินค้าวัฒนธรรม ซึ่งเราจะเห็นโฆษณาการท่องเที่ยวของเกาหลีที่เน้นการสัมผัสวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมถึงการโฆษณาแฝงในภาพยนตร์ซีรีส์ต่าง ๆ ของเกาหลี ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ก็พยายามใช้ความหลากหลายของเชื้อชาติ เป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเช่นกัน ภายใต้แนวคิดที่ว่า Uniquely Singapore โดยมีการฟื้นฟูแหล่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนสิงคโปร์เชื้อชาติจีน อินเดียและมลายูในประเทศให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับประเทศมาเลเซีย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเน้นความเป็นมุสลิมสำหรับนักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสวิถีชีวิตต่าง ๆ ของมุสลิม ยังมีประเทศอื่น ๆ อีกมากมายที่มีการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เช่น จีน ประเทศในยุโรปและออสเตรเลีย ในขณะที่บางประเทศมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังมีปัญหาในด้านการเมืองภายในประเทศ หรือยังไม่มีนโยบายที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เช่น พม่า เวียดนาม ประเทศในแอฟริกาและตะวันออกกลาง เป็นต้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทย

3.2 แนวคิดทางด้านสุนทรียศาสตร์

จากปรัชญาสุนทรียศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นนั้น พอที่จะรวบรวมแนวคิดจากบุคคลต่าง ๆ ในวงการสุนทรียศาสตร์ สุเชาว์ พลอยชุม กล่าวไว้ว่า “ลักษณะทั่วไปของประสบการณ์สุนทรีย คือ การทำกิจกรรมในชีวิตจริงหยุดพักลงชั่วคราว การลืมเรื่องราวในชีวิตประจำวัน จิตจะวางจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่อยู่ภายนอก มีอารมณ์ดื่มด่ำอยู่ในความเพลิดเพลินกับเรื่องที่กำลังสัมผัสอยู่ และความใส่ใจในกิจกรรมของชีวิตจริง ๆ นั้นเอง ที่ช่วยให้จิตได้ผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ลงได้ ลักษณะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์สุนทรียะ คือ อารมณ์ร่วม และสภาวะจิตผูกพัน ” (Psychical Distance) (สุเชาว์ พลอยชุม. 2523: 8)

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม การตัดสินใจท่องเที่ยว

พฤติกรรม การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว จะเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจซื้อสินค้าบริโภคทั่วไป หรือจะเป็นการบริการทางการท่องเที่ยวที่ได้ตัดสินใจไปแล้วนั้น ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ (Gursoy & McCleary, 2003)

ขั้นที่ 1 การรับรู้ความต้องการ (Need Recognition) เป็นความต้องการ หรือความปรารถนาที่จะเดินทางท่องเที่ยว จะเกิดขึ้นจากการเห็นสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จนทำให้เกิดความตระหนักในความต้องการท่องเที่ยวของตนเองเกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 แสวงหาข้อมูล (Information Search) คือการเก็บรวบรวมและหาข้อมูลของการท่องเที่ยวที่ตรงตามความต้องการ สามารถแก้ปัญหา และมีความจำเป็นในการใช้พิจารณาเพื่อการตัดสินใจท่องเที่ยว

ขั้นที่ 3 การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) เป็นการประเมินทางเลือกที่ได้รับการประเมินเปรียบเทียบ และหาข้อมูลให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมา เทียบจากข้อมูลที่ได้รวบรวมแสวงหามา

ขั้นที่ 4 การตัดสินใจเดินทาง (Decision Making) เป็นการตัดสินใจที่จะนำไปสู่เป้าหมายการเดินทางที่ตั้งไว้ โดยเป็นการเลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ช่องทาง และผู้เลือกได้วางแผนแล้ว ว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นที่ 5 การประเมินภายหลังการเดินทาง (Post-Behavior Assessment) เป็นความรู้สึก ของนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจหลังจากมีการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวแล้ว ถ้าการท่องเที่ยวนั้นเป็นไปตามที่คาดหวัง ก็จะพอใจและกลับมาเที่ยวที่เดิมซ้ำ ในทางตรงกันข้ามหากไป เที่ยวแล้วไม่ตรงตามที่คาดหวัง นักท่องเที่ยวก็จะไม่พอใจ และไม่กลับมาเที่ยวที่เดิมอีก

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการสร้างรายได้ให้กับประเทศของตนอย่างมหาศาล จึงนำวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ของประเทศ ดังนั้นพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจซื้อสินค้าบริโภคทั่วไป หรือจะเป็นการบริการทางการท่องเที่ยวที่ได้ตัดสินใจ เราจึงมีการจัดสรรขั้นตอน ข้อมูล และศึกษาความสวยงาม หรืออัตลักษณ์ ที่จะบ่งบอกถึงสถานที่แห่งนั้น เพื่อเพิ่มเรื่องราวความทรงจำ และสุนทรีย์ในการรับชมที่ดี

4. ข้อมูลการออกแบบนิทรรศการ

4.1 ลักษณะ และประเภทของการจัดนิทรรศการ

ลักษณะของการจัดนิทรรศการ การจัดนิทรรศการโดยทั่วไปเป็นการผสมผสานสื่อ ซึ่งหมายรวมถึง สื่อที่วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค วิธีการต่าง ๆ มารวมกันเพื่อสร้างความดึงดูดใจต่อผู้พบเห็นและสามารถถ่ายทอดสารต่าง ๆ ตาม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้จัด โดยทั่วไปหากพิจารณาเฉพาะสื่อสามารถกำหนดลักษณะของการ นำเสนอในการจัดนิทรรศการได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การจัดนิทรรศการแบบสองมิติ

เป็นการจัดโดยเน้นการใช้สื่อประเภทสองมิติ ซึ่ง ความหมายทางกายภาพของสื่อสองมิตินั้น เป็นสื่อที่มีเพียงความกว้าง และยาว พบเห็นกันได้ง่าย และ นิยมใช้กันอยู่ทั่วไป เช่น บ้าย กราฟิก รูปภาพ เป็นต้น การเลือกสื่อประเภทสองมิติมาใช้ในการจัด นิทรรศการมักจะมีเหตุผลมาจากข้อจำกัดในหลาย ๆ ประการ เช่น วัตถุประสงค์ พื้นที่ในการจัด นิทรรศการ ลักษณะของเนื้อหา เป็นต้น อย่างไรก็ตามสื่อสองมิติก็สามารถสร้างความเข้าใจตลอดจน ความน่าสนใจได้ดีหากมีการออกแบบ และวางแผนการผลิตอย่างมีระบบ ตลอดจนมีการนำหลักทาง ศิลปะมาใช้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. การจัดนิทรรศการแบบสามมิติ

การจัดนิทรรศการแบบนี้เป็นการนำเอาสื่อประเภทสามมิติ มาใช้ในการนำเสนอเป็นส่วนใหญ่ สื่อสามมิติเป็นสื่อที่พิจารณาในแง่ความน่าสนใจ และดึงดูดใจแล้ว ค่อนข้างจะได้เปรียบ สื่อสองมิติ และกินความหมายกว้างกว่า ทั้งนี้หากพิจารณาลักษณะทางกายภาพ จะพบว่าของจริง (Real Object) ให้ประโยชน์ในแง่ของการเรียนรู้ที่ได้ประสิทธิภาพมากกว่า และจะมี คุณค่ามากกว่าสื่อสองมิติอย่างชัดเจน แต่การเลือกสื่อประเภทนี้ ตลอดจนการผลิตขึ้นมาใหม่จำเป็นต้องมีความเหมาะสม มิฉะนั้นจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสูญเปล่า

3. การจัดนิทรรศการแบบผสมผสาน

การจัดนิทรรศการแบบผสมผสาน การจัดในลักษณะนี้จะผสมผสานสื่อสองมิติและสามมิติเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้ชมไม่จำเจและเบื่อหน่าย แต่ก็ต่อมมีการออกแบบ สร้างสรรค์ให้เกิดความสัมพันธ์ และส่งเสริมกันและกันเป็นอย่างดี ในทางปฏิบัติจะพบว่าโดยส่วนมากจะจัดนิทรรศการในลักษณะ ผสมผสานเป็นส่วนมาก

4.2. ประเภทของนิทรรศการ

การแบ่งตามการจำแนกประเภทของนิทรรศการ

ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2549) ได้อธิบายการจำแนกประเภทของการจัดนิทรรศการเป็น 2 วิธี คือ จำแนกจากกำหนดระยะเวลา และจำแนกจากกำหนดสถานที่ ไว้ดังนี้

จำแนกจากกำหนดระยะเวลา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. **นิทรรศการถาวร (Permanent Exhibition)** คือ นิทรรศการที่จัดอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง เป็นระยะเวลานาน ๆ หรือตลอดไป เป็นการรวบรวมและการจัดแสดงสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะวัตถุ สิ่งของที่แสดงเรื่องราวที่เกิดขึ้นแน่นอน เช่น สิ่งที่แสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โบราณคดีและศิลปะ เป็นต้น ได้แก่ นิทรรศการในหอศิลป์แห่งชาติ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง เมืองโบราณ เมืองจำลอง ห้องแสดงประวัติสถาบัน เป็นต้น เป็นการจัดนิทรรศการที่จัดแสดงไว้ตลอดเวลา สามารถดูได้ตลอดเวลาโดยไม่ ลำบาก เป็นนิทรรศการที่จัดอยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑ์หรือหอศิลป์ หรือในสถาบันต่าง ๆ นิทรรศการถาวรอาจจัดได้ทั้งในที่ร่ม (Indoor Exhibition) และกลางแจ้ง (Outdoor Exhibition)

2. **นิทรรศการชั่วคราว (Temporary Exhibition)** คือ นิทรรศการที่จัดอยู่ในที่ใดที่หนึ่งเป็นระยะเวลาสั้น ๆ สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการจัดได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 นิทรรศการชั่วคราวที่จัดแสดงเป็นเอกเทศ

2.2 นิทรรศการชั่วคราวที่จัดแสดงเพื่อเสริมนิทรรศการถาวร การจัดแสดงเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่งในโอกาสต่าง ๆ หรือโอกาสพิเศษ เช่น การจัดนิทรรศการในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ การจัดนิทรรศการในงานสัปดาห์ห้องสมุด เช่น นิทรรศการสารนิเทศระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นิทรรศการในห้องสมุด เช่น วันปีใหม่ วันตรุษจีน วันเข้าพรรษา นำเสนอหนังสือใหม่ ฯลฯ

4.3 การจำแนกจากกำหนดสถานที่ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. **นิทรรศการในร่ม (Indoor Exhibition)** เป็นนิทรรศการที่จัดแสดงขึ้นภายใน อาคาร โดยอาจใช้สถานที่บริเวณส่วนต่าง ๆ เช่น ภายในห้อง เฉลียง ห้องโถง หอประชุม เป็นต้น

2. **นิทรรศการกลางแจ้ง (Outdoor Exhibition)** เป็นการจัดนิทรรศการขนาดใหญ่ มีผู้ร่วมงานจากหน่วยงาน องค์กรธุรกิจหลายสาขา มีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนจำนวนมากได้มีโอกาสเข้าชม โดยจัดในบริเวณที่มีพื้นที่กว้าง เช่น สนามหลวง วังสราญรมย์ สวนลุมพินี หรือที่สนาม ในสถาบันการศึกษา

3. นิทรรศการหมุนเวียน (Traveling Exhibition) เป็นนิทรรศการหมุนเวียน เปลี่ยนสถานที่จัดแสดง เช่น ผลงานศิลปะที่นักศึกษาในกรุงเทพฯ นำไปจัดแสดงที่เชียงใหม่ สงขลา หรือภาคอีสานหมุนเวียนสลับกันไป เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะและเผยแพร่ให้ผู้ชมในท้องถิ่นได้รู้เห็นเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ บางครั้งนิทรรศการชั่วคราว บางอย่างก็ใช้เป็นนิทรรศการหมุนเวียนด้วย

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542b) ได้กล่าวถึงนิทรรศการเคลื่อนที่หรือ นิทรรศการสัญจร คือนิทรรศการที่จัดแสดงในที่ต่าง ๆ เคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ หมุนเวียนกันตามที่ได้ต่าง ๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนกลุ่มเป้าหมาย นิทรรศการชั่วคราวบางเรื่อง ก็อาจใช้เป็น นิทรรศการเคลื่อนที่ได้ เช่น นิทรรศการส่งเสริมประชาธิปไตย นิทรรศการพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ของศูนย์บริการเพื่อการศึกษา

4.4 การจำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

วัฒนะ จุฑะวิภาต (2542) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับลักษณะหรือขอบข่ายของการสื่อความหมายของคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่านิทรรศการอีกคำหนึ่ง คือคำว่า ดิสเพลย์ (Display) ซึ่งบางคนเข้าใจว่ามีความหมายเดียวกันกับนิทรรศการ แต่แท้จริงแล้ว ดิสเพลย์ หมายถึง การจัดแสดงภาพและวัตถุเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีขนาดย่อมกว่านิทรรศการ และมุ่งผลต่อกลุ่มเป้าหมาย ในวงจำกัด เช่น ดิสเพลย์หนังสือใหม่ของห้องสมุด ดิสเพลย์วันเข้าพรรษา เป็นต้น

นิทรรศการมีลักษณะเป็นการสื่อความหมายสองทาง (Two-way communication) ระหว่างสถาบันผู้จัดนิทรรศการ กับประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายที่มาชม กล่าวคือผู้ชมสามารถสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้จัดถึงเรื่องราวความเป็นไปของการจัดแสดงได้

ส่วนดิสเพลย์นั้น เป็นการสื่อความหมายแบบเอกวิถี หรือแบบทางเดียว (One-way communication) มีความหมายเพียงเพื่อชี้แจงแถลงข่าว รายงานเรื่องราวเหตุการณ์หรือชักชวนให้ผู้ชมเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ในวงการธุรกิจการค้าก็มีการจัดกิจกรรมบางอย่างที่คล้ายกับการจัดนิทรรศการ เช่น การจัดงานมหกรรมสินค้า (Exposition) การแสดงสินค้า (Trade fair หรือ Trade show) และการจัดมุมแนะนำสินค้า (Window show) ซึ่งเมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว จะเห็นว่งานมหกรรมสินค้าที่ดีหรืองานแสดงสินค้าที่ดี ผู้จัดมุ่งแนะนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่หรือขายสินค้าของตนเท่านั้น มิได้มุ่ง ผลในแง่การประชาสัมพันธ์มากนัก จึงไม่จัดเป็นนิทรรศการ

จากทัศนะดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่านิทรรศการ แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่

1. นิทรรศการขนาดเล็ก (Display) เป็นการจัดนิทรรศการต่าง ๆ ที่มีเนื้อเรื่องไม่ยาวนาน และใช้เนื้อที่ในการจัดไม่มาก อาจจะจัดเพียง 1-2 บ้าย หรือจัดวางบนชั้นบนโต๊ะเล็ก ๆ บน โต๊ะรับจ่ายหนังสือ เช่น การจัดนิทรรศการหนังสือใหม่ การจัดนิทรรศการวันสำคัญต่าง ๆ ในห้องสมุด หรือในชั้นเรียน ตามร้านค้า เช่น นิทรรศการในตู้กระจก (Window display) เป็นต้น อาจจัดทำเกี่ยวกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งเพียงหัวข้อเดียว หรือจุดมุ่งหมายอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ การจัดตู้โชว์สินค้าหน้าร้าน การจัดแสดงสินค้าในบล็อก (Block) พื้นที่แต่ละส่วนในห้างสรรพสินค้า การแสดงผลงานดีเด่นของใครคนใดคนหนึ่ง เป็นต้น (ประเสริฐ ศีลรัตน์, 2549)

2. นิทรรศการขนาดกลาง (Exhibition) คือ การจัดแสดงที่มีจุดมุ่งหมายหลากหลาย อยู่ในพื้นที่กว้างขวาง โดยอาจมีการจัดแสดงขนาดย่อยรวมอยู่ในบริเวณเดียวกัน เช่น การจัดแสดงนิทรรศการทางวิชาการ งานแสดงอัญมณีและเครื่องประดับ นิทรรศการทางศิลปะ ตลอดจนการแสดงผลสินค้าตกแต่งบ้าน และการแสดงสิ่งต่าง ๆ ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2549) การจัดป้ายนิทรรศการหลาย ๆ บ้าย หรือหลายตู้ หลายชั้น เป็นป้ายนิทรรศการที่มีขนาดใหญ่ อาจมีกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การจัดนิทรรศการงานสัปดาห์ห้องสมุดในโรงเรียน หรือห้องสมุดมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการแสดงบนเวที การตอบปัญหา เล่าเรื่องหนังสือ เชิญนักเขียนมาบรรยาย นิทรรศการพระราชประวัติของพระเจ้าตากสินมหาราช นิทรรศการตราไปรษณียากร ฯลฯ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542a)

3. นิทรรศการขนาดใหญ่ (Exposition) ได้แก่ การจัดนิทรรศการระดับชาติ หรือระดับโลก ที่เรียกว่า มหกรรม ซึ่งรวมทั้งงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ด้วย เช่นงานแสดงสินค้าโลก งาน EXPO นิทรรศการงานแสดงเกษตร และอุตสาหกรรมโลก

การแบ่งตามจุดมุ่งหมาย

1. นิทรรศการเพื่อการประชาสัมพันธ์ คือ ขบวนการสื่อความหมายจากผู้จัด หรือสถาบัน ไปสู่กลุ่มประชาชนเป้าหมายผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสม สนับสนุนซึ่งกันและกัน ตั้งเป้าหมายแน่นอนว่าต้องการให้ผู้ชม หรือกลุ่มประชาชนเป้าหมายได้รับอะไรจากการมาชม นิทรรศการบ้างซึ่งโดยมากจะแฝงความรู้ไว้ไม่มากก็น้อย

2. นิทรรศการเพื่อการศึกษา การจัดนิทรรศการเพื่อการศึกษาให้ความรู้กับนักเรียน สามารถจัดได้ในห้องเรียน ภายนอกอาคาร ในอาคารหรือในมหาวิทยาลัยก็ได้

3. นิทรรศการเพื่อส่งเสริมการขาย การจัดนิทรรศการเพื่อการส่งเสริมการขายของ บริษัท หรือร้านค้า มักนิยมจัดในโรงแรม เพราะสะดวก มีสถานที่กว้างขวาง และเป็นที่รู้จักดีของคน ทั่วไป กล่าวโดยสรุป สามารถแบ่งวัตถุประสงค์ของการจัดออกเป็น 2 แบบ คือ

1. นิทรรศการเพื่อการศึกษา เป็นการกระตุ้น หรือจูงใจให้ผู้ชมได้ทราบถึงความรู้ ความก้าวหน้าในวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติ วิสัยทัศน์ ให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจ สามารถนำวิทยาการนั้นไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาและในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างนิทรรศการ เพื่อการศึกษา เช่น การจัดแสดงนิทรรศการในสถานศึกษา นิทรรศการพืชสวนโลก เป็นต้น

2. นิทรรศการเพื่อการค้า เป็นการจัดแสดงให้ผู้ชมได้ศึกษาหาความรู้ ใน ขณะเดียวกันก็มี การแนะนำผลิตภัณฑ์สิ่งของต่าง ๆ เพื่อต้องการโฆษณาส่งเสริมการขายสินค้า หรือผลิตภัณฑ์เป็นการหวังผลทางการค้า (ลักษณะ และประเภทของการจัดนิทรรศการ)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการออกแบบนิทรรศการแบบใดแบบหนึ่ง ต้องคำนึงถึง องค์ประกอบ และการคิดสรรที่หลากหลาย การจำแนกเวลา การจำแนกขนาดนิทรรศการ การ จำแนกสถานที่ในการจัดแสดง ล้วนแล้วแต่เป็นการออกแบบรูปแบบ และองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งสิ้น ซึ่งการจัดนิทรรศการกลางแจ้ง (Outdoor Exhibition) ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะเป็นการจัดนิทรรศการขนาดใหญ่ มีผู้ร่วมงานจากหน่วยงาน องค์กรธุรกิจหลายสาขา อีกทั้งยังมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนจำนวนมากได้มีโอกาสเข้าชม

5. ข้อมูลสื่อดิจิทัล

5.1 ความหมาย และประเภทของสื่อดิจิทัล

สื่อดิจิทัล หมายถึง สื่อที่มีการนำเอาข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง มา จัดรูปแบบ โดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ สื่อสารทางออนไลน์ หรือ ตัวกลางที่ถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่นำเอาข้อความ กราฟิกภาพเคลื่อนไหว เสียง และ วิดีโอมาจัดการตามกระบวนการ และวิธีการผลิตโดยนำมา เชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้งาน และตรงกับวัตถุประสงค์

ภาพประกอบ 3 สื่อดิจิทัล

5.2 องค์ประกอบของสื่อดิจิทัล

1. ข้อความ (Text) เป็นส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาของมัลติมีเดีย ใช้แสดงรายละเอียด หรือเนื้อหาของเรื่องที่น่าเสนอ ถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมัลติมีเดีย ระบบมัลติมีเดียที่น่าเสนอผ่านจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากจะมีรูปแบบและสีของตัวอักษรให้เลือกมากมายตามความต้องการแล้วยังสามารถกำหนดลักษณะของการปฏิสัมพันธ์(โต้ตอบ)ในระหว่างการนำเสนอได้อีกด้วย ซึ่งปัจจุบัน มีหลายรูปแบบ ได้แก่

1.1 ข้อความที่ได้จากการพิมพ์ เป็นข้อความปกติที่พบได้ทั่วไป ได้จากการพิมพ์ด้วยโปรแกรมประมวลผลงาน (Word Processor) เช่น Note Pad, Text Editor, Microsoft Word โดยตัวอักษรแต่ละตัวเก็บในรหัส เช่น ASCII

1.2 ข้อความจากการสแกน เป็นข้อความในลักษณะภาพ หรือ Image ได้จากการนำเอกสารที่พิมพ์ไว้แล้ว(เอกสารต้นฉบับ) มาทำการสแกน ด้วยเครื่องสแกนเนอร์ (Scanner) ซึ่งจะได้ผลออกมาเป็นภาพ (Image) 1ภาพ ปัจจุบันสามารถแปลงข้อความภาพ เป็นข้อความปกติได้โดยอาศัยโปรแกรม OCR ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เป็นข้อความที่พัฒนาให้อยู่ในรูปของสื่อ ที่ใช้ประมวลผลได้

1.3 ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ เป็นข้อความที่พัฒนาให้อยู่ในรูปของสื่อที่ใช้ประมวลผล

1.4 ข้อความไฮเปอร์เท็กซ์ (Hyper Text) เป็นรูปแบบของข้อความ ที่ได้รับความนิยมสูงมาก ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเผยแพร่เอกสารในรูปของเอกสารเว็บ เนื่องจากสามารถใช้เทคนิค การลิงค์ หรือเชื่อมข้อความ ไปยังข้อความ หรือจุดอื่น ๆ ได้

2. ภาพนิ่ง (Still Image) เป็นภาพที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพลายเส้น เป็นต้น ภาพนิ่งนับว่ามีบทบาทต่อระบบงานมัลติมีเดียมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร เนื่องจากภาพจะให้ผลในเชิงการเรียนรู้หรือรับรู้ด้วยการมองเห็นได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายทอดความหมายได้ลึกซึ้งซึ่งมากกว่าข้อความหรือตัวอักษรซึ่งข้อความหรือตัวอักษรจะมีข้อจำกัดทางด้านความแตกต่างของแต่ละภาษา แต่ภาพนั้นสามารถสื่อความหมายได้กับทุกชนชาติ ภาพนิ่งมักจะแสดงอยู่บนสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือวารสารวิชาการ เป็นต้น

3. ภาพเคลื่อนไหว (Animation) ภาพกราฟิกที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงขั้นตอนหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเคลื่อนที่ของลูกสูบของเครื่องยนต์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดแรงจูงใจจากผู้ชม การผลิตภาพเคลื่อนไหวจะต้องใช้โปรแกรมที่มีคุณสมบัติเฉพาะทางซึ่งอาจมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่บ้างเกี่ยวกับขนาดของไฟล์ที่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมากกว่าภาพนิ่งหลายเท่า

4. เสียง (Audio) ถูกจัดเก็บอยู่ในรูปของสัญญาณดิจิทัลซึ่งสามารถเล่นซ้ำกลับไปกลับมาได้ โดยใช้โปรแกรมที่ออกแบบ มาโดยเฉพาะสำหรับทางด้านเสียง หากในงานมัลติมีเดียมีการใช้เสียงที่เร้าใจและสอดคล้องกับเนื้อหา ในการนำเสนอจะช่วยให้ระบบมัลติมีเดีย นั้นเกิดความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความน่าสนใจและน่าติดตามในเรื่องราว ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากเสียงมีอิทธิพลต่อผู้ใช้มากกว่าข้อความหรือภาพนิ่ง ดังนั้น เสียงจึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับมัลติมีเดียซึ่งสามารถนำเข้าเสียงผ่านทางไมโครโฟน แผ่นซีดี ดีวีดี เทป และวิทยุ เป็นต้น

5. วีดีโอ (Video) เป็นองค์ประกอบของมัลติมีเดียที่มีความสำคัญ เป็นอย่างมาก เนื่องจากวีดีโอในระบบดิจิทัล สามารถ นำเสนอข้อความหรือรูปภาพ (ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว) ประกอบกับเสียงได้สมบูรณ์มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่น ๆ (สื่อดิจิทัลคืออะไร. 2559: ออนไลน์)

ภาพประกอบ 4 สื่อดิจิทัล

5.3 สื่อดิจิทัลจากอดีตสู่ปัจจุบัน

Digital 1.0 เปิดโลกอินเทอร์เน็ต ยุคนี้เป็นยุคเริ่มต้นของ “Internet” เป็นช่วงเวลาที่เกิดกิจกรรมและการดำเนินชีวิตของผู้คนเปลี่ยนจากออฟไลน์ (offline) มาเป็นออนไลน์ (online) มากขึ้น เช่น การส่งจดหมายทางไปรษณีย์ก็เปลี่ยนมาเป็นการส่งอีเมล E-mail และอีกหนึ่งตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การถือกำเนิดของเว็บไซต์ Website ที่ทำให้เราเข้าถึงทุกอย่างได้ง่ายขึ้นและทั่วถึง การอัปเดตรวดเร็วตลอด 24 ชั่วโมง การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อครั้งใหญ่และเป็นวงกว้าง การดำเนินกิจกรรมสะดวกและรวดเร็ว เริ่มมีกิจกรรมเชิงพาณิชย์และโฆษณาผ่านเครื่องมือออนไลน์เสมือนกับมีหน้าร้านที่ทุกคนบนโลกจะเห็นเราได้ง่ายขึ้น

Digital 2.0 ยุคโซเชียลมีเดีย ต่อยอดจากยุค 1.0 ก็จะเป็นยุคที่ผู้บริโภคเริ่มสร้างเครือข่ายติดต่อสื่อสารกันในโลกออนไลน์ เครือข่ายสังคม Social Network นี้เริ่มจากการคุยหรือแชทกับเพื่อน สมาคม กลุ่มเล็ก ๆ ของผู้คนที่ต้องการความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสาร จุดเล็ก ๆ นี้เริ่มพัฒนาและขยายวงกว้างไปสู่การดำเนินกิจกรรมในเชิงธุรกิจ โดยนักธุรกิจส่วนใหญ่มองว่า Social Media เป็นเครื่องมือเชื่อมต่อและสร้างเครือข่ายทางธุรกิจให้แก่พวกเขาได้เป็นอย่างดีด้วยการคลิกเพียงครั้งเดียว อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนา Brand วัตถุประสงค์ดำเนินงานของธุรกิจ ส่งเสริมภาพลักษณ์แบรนด์ เสมือนว่า Social Media เป็นกระบอกเสียงและเวทีเสนองานแก่นักธุรกิจผู้สายตาชาวโลกเป็นอย่างดี เครื่องมือโซเชียลยังสามารถเป็นอำนาจในการต่อรองของผู้บริโภคที่

กำลังตัดสินใจเลือกสินค้าและบริการ เนื่องจากมีตัวเลือกและร้านค้าให้เห็นมากขึ้นอีกด้วย when technology has its own brain

Digital 3.0 ยุคแห่งข้อมูล และบิ๊กดาต้า ยุคแห่งการใช้ข้อมูลที่วิ่งเข้าออกเป็นล้านๆดาต้า ให้เป็นประโยชน์ การเติบโตของโซเชียลมีเดียและ E-Commerce จากยุค 2.0 ทำให้เกิดการขยายของข้อมูลอย่างมหาศาล ทุกแพลตฟอร์มไม่ว่าจะเป็น สื่อโซเชียล เว็บไซต์หรือแม้แต่ธุรกิจอย่างธนาคาร โลจิสติกส์ ประกันภัย รีเทล ต่างมีข้อมูลเข้าออกเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน และเริ่มมีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ใครมีข้อมูลมาก ก็มีอำนาจมาก” ข้อมูลถูกนำมาประมวลผล จับสาระ วิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้บริโภคเพื่อสร้างสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองโจทย์ของลูกค้าได้ ทุกองค์กรต่างเห็นความสำคัญของการนำบิ๊กดาต้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่การนำบิ๊กดาต้ามาตอบสนองอย่างเรียลไทม์นั้น จำเป็นต้องมีระบบคลาวด์ Cloud Computing มาช่วยอำนวยความสะดวก จัดเก็บข้อมูล เลือกทรัพยากรตามการใช้งาน

Digital 4.0 เมื่อเทคโนโลยีมีมันสมอง และเราก็มาถึงยุคที่ความฉลาดของเทคโนโลยีจะทำให้อุปกรณ์ต่าง ๆ สื่อสารและทำงานกันเองได้อย่างอัตโนมัติ เทคโนโลยีในสามยุคแรกที่กล่าวไปเปรียบเสมือนเป็นแขน ขา ให้แก่มนุษย์ เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก หยิบจับ คำนวณ ประมวลผลให้มนุษย์ มีแขน ขา แต่ไม่มีสมองเป็นของตัวเอง ในยุค 4.0 เทคโนโลยีถูกนำมาพัฒนาต่อยอดเพื่อลดบทบาทของมนุษย์ และเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในการใช้ความคิดเพื่อข้ามขีดจำกัด สร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ๆ โดยจะใช้ชื่อยุคนี้ว่าเป็นยุค Machine-to-Machine เช่น เราสามารถเปิด-ปิด หรือสั่งงานอื่น ๆ กับเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านตัวเองผ่านแอปพลิเคชันโดยไม่ต้องเดินไปกดสวิตช์ หรือตัวอย่างที่ถูกนำมาใช้งานจริงแล้วอย่างการพูดคำว่า “แคปเจอร์” กับแอปถ่ายภาพในสมาร์ทโฟน โทรศัพท์ก็จะถ่ายรูปให้อัตโนมัติโดยที่เราไม่ต้องกดถ่ายด้วยซ้ำ หรือแม้แต่เทคโนโลยีซิมูเลชัน (Simulation) จำลองสถานการณ์เพื่อฝึกอบรมพนักงาน วางแผนสถานการณ์ โดยที่ไม่ต้องเดินทางไปถึงสถานที่จริง หรือเป็นสื่อการเรียนรู้แบบ Interactive เป็นต้น (wice logistics: ออนไลน์)

5.4 การสื่อสารยุคดิจิทัลในปัจจุบัน

การสื่อสารดิจิทัล เป็นทักษะสำคัญยิ่งของผู้คน ในศตวรรษที่ 21 เป็นพลังที่เปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนบน พื้นโลก โดยเฉพาะคนที่ทำงานสื่อสาร หากไม่ปรับตัว ท่านก็ต้องพินาศไปเลย เพราะท่านกำลังเผชิญความ เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ พลังดิจิทัลที่ถั่งถึง ภูมิภาครุนแรง รวดเร็ว และกว้างไกล

การสื่อสารดิจิทัล คือกระบวนการใช้ทักษะในการใช้ วิเคราะห์ผู้รับสาร/ออกแบบสาร อย่าง ดึงดูดใจ มีความคิดสร้างสรรค์ผ่านการ ใช้สื่อดิจิทัล (digital media) ที่มีปฏิสัมพันธ์, มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนอย่างมี ประสิทธิภาพ ทั้งการผสมผสานข้อความ (text) ภาพ, เสียง, เทคนิคพิเศษ ให้ บังเกิดผลต่อผู้รับสาร ดังที่ผู้ส่งสารตั้งใจ การสื่อสารดิจิทัล จึงรวมทั้งการสร้างระบบคิด การผลิต การสร้างสาร การถ่ายทอด และการสร้าง ผลกระทบต่อผู้รับสาร (รศ.ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2554)

5.5 สื่อดิจิทัลในยุคปัจจุบัน

QR Code (Quick Response Code) คือ สัญลักษณ์สี่เหลี่ยม ที่เริ่มเห็นแพร่หลายใน บ้านเรามากขึ้น ไม่ว่าจะมาจากหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร เป็นบาร์โค้ด 2 มิติ ที่มีต้นกำเนิดมา จากประเทศญี่ปุ่น โดยบริษัท Denso-Wave (เดนโซ-เวฟ) ตั้งแต่ปี 1994 คุณสมบัติของ QR code คือ เป็นสัญลักษณ์แทนข้อมูลต่าง ๆ ที่มีการตอบสนองที่รวดเร็ว ซึ่งส่วนใหญ่จะนำมาใช้กับสินค้า , สื่อโฆษณาต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม หรือจะเป็น URL เว็บไซต์ เมื่อนำกล้องของ โทรศัพท์มือถือไปถ่าย QR Code ก็จะเข้าสู่เว็บไซต์ได้ทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาพิมพ์

ประโยชน์ของ QR Code เราสามารถนำ QR Code มาประยุกต์ใช้ได้หลากหลายรูปแบบ เช่น แสดง URL ของเว็บไซต์, ข้อความ, เบอร์โทรศัพท์ และข้อมูลที่เป็นตัวอักษรได้อีกมากมาย ปัจจุบัน QR Code ถูกนำไปใช้ในหลาย ๆ ด้านเนื่องจากความรวดเร็ว เพราะทุกวันนี้คนส่วนใหญ่ จะมีมือถือกันทุกคนและมือถือเดี๋ยวนี้อีกมีกล้องเกือบทุกรุ่นแล้ว ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดที่สุดของ QR Code คือการแสดง URL ของเว็บไซต์ เพราะ URL โดยปกติแล้วจะจดจำยากเพราะยาวและบางที ก็ จะซับซ้อนมาก แต่ด้วย QR Code เราเพียงแค่มือถือมาสแกน QR Code ที่เราพบเห็นตาม ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ, นามบัตร, นิตยสาร ฯลฯ แล้วมือถือ จะลิงค์เข้าเว็บเพจที่ QR Code นั้น ๆ บันทึก ข้อมูลอยู่โดยอัตโนมัติ

วิธีใช้งาน QR Code วิธีใช้งานคิวอาร์โค้ด ต้องใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือที่มีสัญลักษณ์ คิวอาร์โค้ดอยู่ในตัวเครื่อง เพียงนำกล้องที่อยู่บนมือถือสแกนบนคิวอาร์โค้ด รอสักครู่ เครื่องจะ อ่านคิวอาร์โค้ดสีดำออกมาเป็นตัวหนังสือที่มีข้อมูลมากมาย เช่นรายละเอียดสินค้า ไปรษณีย์ สถานที่ตั้งของบริษัท ร้านค้า เว็บไซต์ เบอร์โทรศัพท์ หากอยู่บนนามบัตร เจ้าของนามบัตรก็จะใส่ ทั้งชื่อ อีเมล ฯลฯ รวมทั้งสามารถใช้คิวอาร์โค้ดสื่อบอกความในใจได้ด้วย เพียงพิมพ์คิวอาร์โค้ดลง บนการ์ด ผู้ที่ได้รับการ์ดนำโทรศัพท์มือถือที่มีกล้องมาสแกน เพียงเท่านี้ก็รู้ความในใจ ด้วยไอทีแล้ว

ภาพประกอบ 5 สื่อดิจิทัล

ที่มา : <http://sai23734.blogspot.com/>

จะเห็นได้ว่า QR Code ได้เข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันในบुकปัจจุบันอย่างมาก ไม่ใช่มีแค่การแสดกนแล้วเป็นเว็บไซต์ไค้ดที่มีการตอบสนองอย่างรวดเร็ว สามารถเก็บข้อมูล ได้ทั้งตัวอักษร ตัวเลข และ Binary เช่น ชื่อเว็บไซต์, เบอร์โทรศัพท์, ข้อความ, E-mail ฯลฯ และมีการแปลงข้อมูล (Encode) และถอดรหัส (Decode) ด้วยการใ้รูปแบบ 2D ด้วย ซอฟต์แวร์การถอดรหัสจากภาพหรือวีดีโอ (QR Code, 2561)

AR (Augmented Reality) คือ เทคโนโลยีการผสมผสานโลกเสมือน (Virtual World) เพิ่มเข้าไปในโลกจริง ความเป็นมาของ AR เทคโนโลยีนี้ไ้ถูกพัฒนามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 จัดเป็นแขนงหนึ่งของการวิจัยด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ ว่าด้วยการเพิ่มภาพเสมือนของโมเดลสามมิติที่สร้างจากคอมพิวเตอร์ลงไปใ้ภาพที่ ถ่ายมาจากกล้องวีดีโอ เว็บแคม หรือกล้องในโทรศัพท์มือถือแบบเฟรมต่อเฟรม ด้วยเทคนิคทางด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก แต่ด้วยข้อจำกัดทางเทคโนโลยีจึงมีการใ้ไม่แพร่หลายเท่าไ้ไหร่ แต่ปัจจุบันเทคโนโลยีมือถือ และการสื่อสารข้อมูลไร้สาย

ภาพประกอบ 6 เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล AR (Augmented Reality)

ที่มา : <http://www.techno.lru.ac.th/techno>

หลักการทำงานของระบบ AR เป็นการนำเทคโนโลยีมาผสานระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงและความเสมือนจริงเข้าด้วยกัน ด้วยการใส่ระบบซอฟต์แวร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ เช่น เว็บแคมคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อื่นที่เกี่ยวข้องของโดยองค์ประกอบของระบบ AR มีดังนี้

1. **ตัว Marker (หรือ Markup)** ซึ่งเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ หรือรูปภาพที่กำหนดไว้เป็นตัวเปรียบเทียบ กับสิ่งที่เก็บไว้ในฐานข้อมูล (Marker Database)

2. กล้องวิดีโอ กล้องเว็บแคม

กล้องโทรศัพท์มือถือหรือตัวจับ Sensor อื่น ๆ เพื่อทำการการวิเคราะห์ภาพ (Image Analysis) และวิเคราะห์จาก marker ประเภทอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ โดยระบบจะทำการคำนวณค่าตำแหน่งเชิง 3 มิติ (Pose Estimation) ของ Marker เทียบกับกล้อง

3. **ส่วนแสดงผล** อาจเป็นจอภาพคอมพิวเตอร์ หรือจอภาพโทรศัพท์มือถือ หรืออื่น ๆ

4. **ซอฟต์แวร์** ซอฟต์แวร์ หรือส่วนประมวลผลเพื่อสร้างภาพหรือวัตถุแบบสามมิติ กระบวนการสร้างภาพสองมิติจากโมเดล 3 มิติ (3D Rendering) เป็นการเพิ่มข้อมูลเข้าไปในภาพ โดยใช้ค่าตำแหน่งเชิง 3 มิติที่คำนวณได้จนได้ภาพหรือข้อมูลซ้อนทับไปบนภาพจริง

VR (Virtual Reality) คือทัศนียภาพรอบทิศทางที่สร้างขึ้นโดยคอมพิวเตอร์ จำลองและถ่ายทอดความรู้สึกและประสบการณ์ดังอยู่ในโลกเสมือนจริง การรับชมความเป็นจริงเสมือนจำเป็นต้องมีอุปกรณ์รับชมซึ่งรับสัญญาณมาจากคอมพิวเตอร์

ภาพประกอบ 7 เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล VR (Virtual Reality)

ที่มา <https://www.acerspace.com/whats>

โดยปกติแล้วจะมีฮาร์ดแวร์ที่บ่อนตรงต่อประสาทสัมผัสด้านการมองเห็นที่เรียกว่า จอแสดงผลแบบสวมศีรษะ (Head-Mounted Display, HMD) ให้ตาทั้งสองได้เห็นภาพเป็นสามมิติ จากจอภาพขนาดเล็กที่ให้ภาพ (หรือต่อไปอาจลดขนาดลงเป็นแว่นตาก็ได้) และเมื่อผู้ใช้ เคลื่อนไหว ภาพก็จะถูกสร้างให้รับกับความเคลื่อนไหวนั้น บางกรณีก็จะมีหูฟังแบบสเตอริโอให้ได้ยินเสียงรอบทิศทาง และอาจมีถุงมือรับข้อมูล (data glove) หรืออุปกรณ์อื่นที่จะทำให้ผู้ใช้ได้ตอบกับสิ่งแวดล้อมจำลองที่ตนเข้าไปอยู่

ระบบความเป็นจริงเสมือนสามารถตอบโต้ความต้องการของนักธุรกิจบางส่วนได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถดัดแปลงไปใช้ในงานหลาย ๆ ด้าน เช่น งานด้านสารสนเทศ อาศัยความจริงเสมือน เพื่อเรียกให้ผู้คนมาสนใจด้านสารสนเทศ กระตุ้นประสาทสัมผัสของมนุษย์ให้รับรู้และเข้าใจได้ง่าย ซึ่งเป็นผลดีต่อมนุษย์ที่รับรู้ได้รวดเร็วและง่ายต่อการจดจำ (ความเป็นจริงเสมือน. 2562: ออนไลน์)

Siapera (2012 อ้างถึง ฐิตินัน บุษภาพ คอมมอน, 2556) สื่อดิจิทัล เป็นรูปแบบสื่อที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งจะมีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างออกไปจากเดิม 4 ประการคือ

1. เนื้อหาของสื่อดิจิทัลนั้นจะต้องไม่ผูกติดกับอุปกรณ์ที่ใช้ ซึ่งผู้ใช้สามารถเข้าสู่เนื้อหา นั้นได้จากอุปกรณ์หลากหลายแบบ แต่จะต้องได้ผลลัพธ์ที่เหมือนกัน
2. ข้อมูลที่ผ่านสื่อดิจิทัล จะมีทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงและข้อความ ที่จะรวมไว้ด้วยกันบนพื้นที่หรือฐานข้อมูลที่มีขนาดเล็ก
3. สื่อดิจิทัลจะต้องเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว โดยสามารถเข้าถึงได้ทุกช่วงเวลา
4. การจัดการข้อมูลและเนื้อหาในสื่อดิจิทัลจะทำได้ง่าย รวดเร็วกว่าแบบเดิม เช่น การลบข้อมูล การบันทึก หรือการใส่ข้อมูลเนื้อหา

Lev Manovich (2001) กล่าวว่า เนื่องจากสื่อดิจิทัลจัดได้ว่าเป็นนวัตกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารเข้าด้วยกันผ่านรูปแบบการสื่อสาร 3 ประเภทคือ

1. รูปแบบของตัวอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือระบบมัลติมีเดียต่าง ๆ
2. รูปแบบของโปรแกรมซอฟต์แวร์ เช่น แอปพลิเคชันที่ใช้สำหรับรองรับการทำงานหรือการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากสมาร์ทโฟน หรือคอมพิวเตอร์
3. รูปแบบของเครือข่ายการสื่อสาร เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรคมนาคม เป็นต้น

ชูวิธ ฤกษ์ศิริสุข (2554) ได้กล่าวถึงสื่อในยุคดิจิทัลไว้ว่า ลักษณะเฉพาะทางเทคโนโลยีของสื่อดิจิทัลนั้นมี 2 ลักษณะ คือ การเป็นสื่อที่ใช้ช่องทางเทคโนโลยีการสื่อสาร และเป็นการสื่อสารแบบสองทาง โดยทำให้เกิดรูปแบบของการสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ คือ

1. การสื่อสารที่จะสามารถมีการโต้ตอบกันได้
2. ไม่จำกัดพื้นที่และเวลา
3. ไม่เปิดเผยข้อมูลผู้ส่งและผู้รับ
4. ต้นทุนสูง
5. ไม่สามารถปิดกั้นได้
6. ไม่หยุดยั้งต้องมีการปรับตัวตลอดเวลา

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2560) ได้กล่าวว่าในยุคของดิจิทัลสิ่งที่จำเป็นและควรมีทักษะทางด้านดิจิทัล 8 ลักษณะดังนี้

1. การสร้าง และรักษาอัตลักษณ์ในโลกดิจิทัล (Digital Identity) นั่นคือเมื่อการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะในการบริหารจัดการอัตลักษณ์หรือชื่อเสียงในโลกออนไลน์ของตนเองให้ป็น รวมถึงการจัดการในระยะสั้นและระยะยาว

2. การใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล (Digital Use) เป็นทักษะที่จะใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสามารถสร้างสมดุลให้กับชีวิตออนไลน์ได้เป็นอย่างดี
3. การอยู่ในโลกดิจิทัลอย่างปลอดภัย (Digital Safety) เป็นทักษะที่จะช่วยบริหารจัดการ ความเสี่ยงบนโลกออนไลน์
4. ความปลอดภัยในโลกดิจิทัล (Digital Security) เป็นความสามารถในการตรวจสอบ เบื้องต้นว่ามีภัยคุกคามในโลกออนไลน์หรือไม่
5. ความฉลาดทางอารมณ์ในโลกดิจิทัล (Digital Emotional Intelligence) เป็นการ แสดงออกถึงความรู้สึก เช่น เห็นด้วย เสียใจ ดีใจ พึงพอใจ
6. การสื่อสารในโลกดิจิทัล (Digital Communication) เป็นความสามารถที่จะสื่อสาร เข้าถึงข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีและการสร้างสื่อดิจิทัลที่ชาญฉลาดทำให้เกิดผลที่ต้องการ
7. การบริหารจัดการลิขสิทธิ์ดิจิทัล (Digital Rights) ความเข้าใจในเรื่องสิทธิทาง กฎหมาย ททรัพย์สินทางปัญญา
8. การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) ความสามารถในการค้นหา เข้าถึง ประเมินผลและสร้างสรรค์เนื้อหา รวมถึงความสามารถในการประมวลผล และยังได้กล่าวถึง วัฒนธรรมดิจิทัล เป็นการผสมผสานกันระหว่างคนกับเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน โดยลักษณะของ วัฒนธรรมดิจิทัล ดังภาพที่ 8

ภาพประกอบ 8 ลักษณะวัฒนธรรมดิจิทัล

ทั้งนี้การรู้ทางดิจิทัลจะเกิดจากความรู้พื้นฐานทางดิจิทัล ทักษะร่วมสมัย และทักษะความสามารถเชิงวิเคราะห์ ดังภาพที่ 9

ภาพประกอบ 9 ความรู้ทางดิจิทัล

ที่มา : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ความสามารถสำหรับการรู้ดิจิทัลสามารถแบ่งเป็น 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) และสร้าง (Create) (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2558)

1. ใช้ (Use) หมายถึง ความคล่องแคล่วทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทักษะและความสามารถที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “ใช้” ครอบคลุมตั้งแต่เทคนิคขั้นพื้นฐาน คือ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมประมวลผลคำ (Word processor) เว็บเบราว์เซอร์ (Web browser) อีเมล และเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ สู่วิธีขั้นสูงขึ้นสำหรับการเข้าถึงและการใช้ความรู้ เช่น โปรแกรมที่ช่วยในการสืบค้นข้อมูล หรือ เสิร์ชเอนจิน (Search engine) และฐานข้อมูลออนไลน์ รวมถึงเทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น Cloud computing

2. เข้าใจ (Understand) คือชุดของทักษะที่จะช่วยผู้เรียนเข้าใจบริบทและประเมินสื่อดิจิทัล เพื่อให้สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับอะไรที่ทำได้และพบบนโลกออนไลน์ จัดว่าเป็นทักษะที่สำคัญและที่จำเป็นที่จะต้องเริ่มสอนเด็กให้เร็วที่สุดเท่าที่พวกเขาเข้าสู่โลกออนไลน์ เข้าใจยังรวมถึงการตระหนักว่าเทคโนโลยีเครือข่ายมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและมุมมองของผู้เรียนอย่างไร มีผลกระทบต่อความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับโลกรอบตัวผู้เรียนอย่างไร เข้าใจยังช่วยเตรียมผู้เรียน

สำหรับเศรษฐกิจฐานความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนาทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อค้นหา ประเมิน และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อติดต่อสื่อสาร ประสานงานร่วมมือ และแก้ไขปัญหา

3. สร้าง (Create) คือความสามารถในการผลิตเนื้อหาและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านเครื่องมือสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย การสร้างด้วยสื่อดิจิทัลเป็นมากกว่าแค่การรู้วิธีการใช้โปรแกรมประมวลผลคำหรือการเขียนอีเมล แต่มันยังรวมความสามารถในการดัดแปลงสิ่งที่ผู้เรียนสร้างสำหรับบริบทและผู้ชมที่แตกต่างและหลากหลาย ความสามารถในการสร้างและสื่อสารด้วยการใช้ Rich media เช่น ภาพ วิดีโอ และเสียง ตลอดจนความสามารถในการมีส่วนร่วมร่วมกับ Web 2.0 อย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ เช่น Blog การแชร์ภาพและวิดีโอ และ Social media รูปแบบอื่น ๆ

ข้อกำหนดการพัฒนาสื่อดิจิทัลที่มีคุณภาพ

บุญเลิศ อรุณพิบูลย์ (2557) กล่าวว่าถึงข้อกำหนดการพัฒนาสื่อดิจิทัลที่มีคุณภาพว่า ปัจจุบันกระแสการจัดการความรู้ การพัฒนาคคลังความรู้หน่วยงานเป็นกระแสที่มาแรงมาก หลายหน่วยงานต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคคลังความรู้โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการ ผลงานด้วยแนวคิดของเทคโนโลยีเว็บ 2.0 ที่มุ่งเน้นความร่วมมือสร้างสรรค์เนื้อหาสาระความรู้จากการดำเนินการข้างต้น องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องก็คงหนีไม่พ้น “องค์ความรู้ต่าง ๆ ในรูปแบบสื่อดิจิทัล” ที่พัฒนาสร้างสรรค์ด้วยซอฟต์แวร์หลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้มีระบบการจัดเก็บ การจัดหมวดหมู่ การเข้าถึง และการเรียกใช้งานที่สะดวก รวดเร็ว ยั่งยืน อันหมายถึงในอนาคตสามารถเรียกใช้งานได้นั่นเอง แต่ความเป็นจริงกลับพบว่าการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสื่อดิจิทัลของหลายหน่วยงาน ได้ให้ความสำคัญกับ “ระบบ” มากกว่า “ตัวสื่อที่เป็นสาระความรู้” ทำให้สื่อดิจิทัลที่จัดเก็บถูกละเลย ความสำคัญลงไปอย่างมาก ส่งผลให้ความคาดหวังที่ว่า “สื่อดิจิทัล” นั้นจะถูกเรียกใช้ได้อย่างถูกต้อง ในอนาคตเป็นไปได้อย่างที่คาดหวังไว้ เช่น ปัญหาจากแบบอักษร (Font) ที่เพี้ยน เพราะไม่มี แบบอักษรดังกล่าวใช้ในคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่เปิดเรียกเอกสาร ปัญหาการเข้ารหัสภาษาไทย (Thai Encoding) ปัญหาจากการจัดหน้ากระดาษเพี้ยนแตกต่างไปจากการจัดพิมพ์ครั้งแรก ปัญหาอันเกิด จากการทำงานซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองกำลัง เวลา และงบประมาณ เช่นการนำเอกสารตัวเล่มที่จัดรูปเล่ม ด้วยโปรแกรม Word Processor หรือ Desktop Publishing มาสแกนหรือพิมพ์ใหม่ แทนที่จะเก็บรักษา แฟ้มเอกสารต้นฉบับ ไม่รวมถึงปัญหาอันเกิดผลกระทบจากการละเมิดลิขสิทธิ์ต่าง ๆ ทั้งเนื้อหา ภาพ แบบอักษร และซอฟต์แวร์ที่ใช้สร้างสรรค์ เพราะสื่อดิจิทัลที่

นำเข้าผ่านระบบที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ย่อมถูกจับตามองได้เร็วกว่าปกตินั่นเอง การดำเนินการเกี่ยวกับสื่อดิจิทัล จึงต้องให้ความสำคัญกับข้อกำหนด แนวปฏิบัติ หรือ มาตรฐานการสร้าง การใช้งาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วย ซึ่งการนำเสนอรูปภาพเพื่อประกอบการนำเสนอในลักษณะต่าง ๆ โดยภาพที่ได้มานั้นมีทั้งภาพที่ ถ่ายด้วยกล้องถ่ายภาพดิจิทัล (Digital Camera) ภาพจากเครื่องกราดภาพ (Scanner) ซึ่งมีค่ากำหนดการ จัดเตรียมภาพ และการใช้งานที่แตกต่างทั้งความละเอียด (Resolution) ขนาดภาพ (Image Size) เพื่อให้ การนำภาพไปใช้ในลักษณะต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง ควรมีการเตรียมภาพให้เหมาะสมกับรูปแบบการ ใช้งาน วันที่เวลาของอุปกรณ์เตรียมภาพดิจิทัล วันที่/เวลาของกล้องถ่ายภาพดิจิทัล และเครื่องคอมพิวเตอร์มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการ ภาพดิจิทัล กล้องถ่ายภาพดิจิทัลและเครื่องสแกนเนอร์ในปัจจุบันมีการเก็บข้อมูลวันที่เวลาที่ถ่าย สแกน หรือแก้ไขลงไปในพื้นที่ภาพดิจิทัล ผ่านส่วนการทำงานที่เรียกว่า Image Metadata โดยเฉพาะ ภาพฟอร์แมต JPG และ TIFF ซึ่งมีซอฟต์แวร์จำนวนมากที่สามารถดึงค่าวันที่ เวลาดังกล่าว มาใช้ประโยชน์ได้

ในส่วนของความละเอียดของภาพ (Image Resolution) ความละเอียดของภาพก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพิจารณาในการเตรียมภาพ ด้วยราคาของ อุปกรณ์จัดเก็บที่ลดลงบนฐานของความสามารถในการจัดเก็บที่มากขึ้นกว่าเดิม ทำให้การบันทึกภาพ การถ่ายภาพ การสแกนภาพควรกำหนดค่าความละเอียดของภาพให้สูงเท่าที่อุปกรณ์จะรับได้ หรือ สูงพอควร เช่น มากกว่า 150 จุดต่อนิ้ว (Dot per Inch) หรือกำหนดค่าความกว้างของภาพ คุณภาพของ ภาพ (Image Quality) จากกล้องถ่ายภาพดิจิทัลให้อยู่ในระดับที่ดีถึงดีที่สุดในรูปแสดงการตั้งค่าคุณภาพของถ่ายภาพด้วยกล้องถ่ายภาพดิจิทัล (คำสั่งแตกต่างกันได้) ขนาดของภาพ (Image Size) ขนาดของภาพก็มีความสำคัญไม่แพ้ความละเอียดของภาพ โดยการเตรียมภาพต้นฉบับควร กำหนดขนาดภาพให้สูงไว้ก่อน เพื่อให้สามารถนำไปใช้งานได้เหมาะสม หน่วยวัดขนาดของภาพ คือ จุดหรือพิกเซล (Pixel) ประกอบด้วยค่าความกว้าง (Width) และค่าความสูง (Height) การเตรียมภาพต้นฉบับเพื่อใช้ประกอบการจัดพิมพ์เอกสาร ควรกำหนดขนาดภาพไม่น้อยกว่า 1024 × 768 พิกเซล และควรปรับขนาดภาพให้เหมาะสมในการใช้งานแต่ละครั้ง แต่ละลักษณะโดย ใช้เทคนิคการปรับขนาดภาพด้วยคำสั่งของซอฟต์แวร์จัดการภาพ (หลีกเลี่ยงการปรับขนาดภาพด้วย การลากจุด Handle ที่มุมของภาพ) โดยการปรับแต่ง การปรับขนาดภาพนั้น ภาพที่ปรับควรบันทึกด้วยชื่อแฟ้มภาพใหม่ เพื่อเก็บแฟ้มภาพต้นฉบับไว้ใช้งานต่อ การเตรียมภาพสำหรับเว็บไซต์ สื่อนำเสนอต่าง ๆ ควรปรับขนาดภาพให้เหมาะสมด้วย ซอฟต์แวร์จัดการภาพทุกครั้ง และควรกำหนดขนาดที่เป็นมาตรฐานในงานต่าง ๆ ด้วย

และรูปร่างแสดงขนาดของภาพลักษณะต่าง ๆ ในการนำเสนอผ่านเว็บ สีของภาพ สีของภาพ ก็มีความสำคัญต่อภาพลักษณ์ขององค์กรได้ ณ เวลานี้การเรียกสีด้วยชื่อเรียกตามปกติ เช่น แดง เขียว เหลือง ฟ้ำ อาจจะทำให้สร้างปัญหาได้ง่าย เช่น สีของโลโก้หน่วยงานเป็นสีแดง ก็คงเป็น การยากที่จะบอกว่าสีแดงลักษณะใด เช่น แดงเข้ม แดงมืด แดงอ่อน แดงสว่าง ดังนั้นการกำหนด รหัสกำกับสี โดยเฉพาะสีของหน่วยงานย่อมสร้างความเข้าใจที่ตรงกันได้

โดยหลักการพื้นฐานของสื่อดิจิทัล (Digital Media) ก็คือ รูปแบบของข้อมูลต้องเป็น ตัวเลข จากรูปแบบข่าวสาร อย่างเช่น รูปภาพ วิดิทัศน์ เสียง เป็นต้น รูปแบบเหล่านี้เมื่อรับเข้ามา ต้องถูกเปลี่ยนเป็นข้อมูลแบบตัวเลขฐานสอง (Binary Number) ที่สามารถเก็บลงใน ตัวกลางแบบ ดิจิตอล (Digital Media) และเมื่อต้องการนำกลับมาสู่รูปแบบเดิม (รูปภาพ วิดิทัศน์ เสียง) จะต้องผ่านขบวนการเปลี่ยนแปลงตัวเลขเหล่านี้ ให้กลับไปเป็นรูปแบบเดิม (รูปภาพ วิดิทัศน์ เสียง)

ข้อดีของสื่อดิจิทัล

1. ความคงทน คุณภาพของสิ่งที่อยู่ใน “ Digital Media ” การเสื่อมสภาพจะใช้เวลานานกว่า เพราะรูปแบบของข้อมูลที่จัดเก็บแบบสองระดับ ” (0 กับ 1) โอกาสที่จะผิดเพี้ยนจะเกิดขึ้นได้ยากกว่า ข้อมูลแบบต่อเนื่อง เช่น การบันทึกภาพลงในวิดิทัศน์แบบอนาล็อก กับการบันทึกภาพลงในวิดิทัศน์ ในระบบดิจิทัล เมื่อเส้นเทปยืด การอ่านข้อมูลกลับมาในแบบดิจิทัลนั้น จะทำได้ง่ายกว่า และสามารถทำให้ได้ข้อมูลกลับมาได้เหมือนเดิมได้ง่ายกว่า แต่สำหรับอนาล็อก จะให้คุณภาพของภาพ ที่ลดลงโดยทันที

2. รูปแบบของการนำไปใช้งานทำได้หลากหลายวิธี ข้อมูลที่จัดเก็บในแบบดิจิทัล ถือได้ว่า เป็นข้อมูลกลาง ที่สามารถแปลงไปสู่รูปแบบอื่นได้ง่ายเช่น ถ่ายรูปด้วยกล้องดิจิทัล เมื่อได้เป็น ข้อมูลภาพออกมาแล้ว จากนั้น สามารถพิมพ์ภาพลงบนกระดาษ หรือการแสดงผลบนจอคอมพิวเตอร์ หรือแสดงผลบนจอทีวี ก็ได้เช่นกัน

3. การนำไปผสมผสานกับสื่อรูปแบบอื่น เช่น ภาพถ่าย นำมารวมกับเสียง มีการแสดงแบบ Multi-Media

4. การปรับแต่ง (Edit) เป็นการปรับแต่งสื่อที่เป็นภาพถ่าย วิดีโอ เสียงนกร้อง นำมาปรับแต่งให้ดีขึ้นกว่าเดิม การสอดแทรก สิ่งเหล่านี้ทำให้น่าดู น่าฟัง มากกว่าปกติ มีความวิจิตรพิสดาร

ข้อเสียของสื่อดิจิทัล

1. เป็นสิ่งที่ง่ายต่อการกระทำผิดศีลธรรม การละเมิดในสิทธิของผู้อื่น เช่น การนำเอาภาพของบุคคลหนึ่ง มาตัดต่อกับภาพเปลือยกายของอีกคนหนึ่ง หรือ การทำซ้ำ (Copy) กับ งานสื่อ ที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้อง เป็นต้น ถึงอย่างไรก็ตาม จากข้อดี ที่มีคุณสมบัติเด่นมากมายเหล่านี้ ทำให้แนวโน้มของอุปกรณ์สื่อในอนาคต สามารถพัฒนาขึ้นเป็นสื่อดิจิทัล (Digital Media) และมีแนวทางของการพัฒนา ให้มีคุณภาพดีขึ้นทุกขณะ และราคาถูกลง

อุไรพร ชลสิริรุ่งสกุล (2554) ได้กล่าวไว้ว่า พื้นฐานการดำเนินธุรกิจผ่านรูปแบบของสื่อดิจิทัลมีประเด็นที่สำคัญ 5 ประเด็น

1. การเชื่อมต่อ ในช่องทางดิจิทัลเปลี่ยนแปลงวิธีการติดต่อสื่อสารให้เกิดความรวดเร็วมากขึ้น ทำให้การสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็วจากทั่วทุกมุมโลก

2. การปฏิสัมพันธ์ ดิจิทัลจะเปลี่ยนวิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนจากการพูดทางเดียวเป็นการสนทนาร่วมกันผ่านโลกออนไลน์

3. การร่วมสร้าง โดยช่องทางดิจิทัลนั้นจะสร้างเนื้อหาทางการตลาดแบบการร่วมกันสร้าง โดยการนำนวัตกรรมและแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกิดจากการทำงานที่ประสานร่วมกัน โดยหลักนี้เนื้อหาในแบบเดิม ๆ มาเป็นเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์แบบใหม่

4. การพาณิชย์ ในมุมมองของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาจากความนิยมของร้านค้าออนไลน์ จนทำให้เกิดความสนใจในการใช้ประโยชน์จากพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

5. ชุมชน เปรียบเสมือนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เชื่อมต่อผ่านสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเชื่อมต่อการสื่อสาร กับสื่อดิจิทัลมีความหลากหลาย อีกทั้งข้อดีข้อเสียที่ผู้รับ และผู้ส่งสารควรศึกษาโดยละเอียด การพัฒนาที่ก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว จึงทำให้การเผยแพร่ข้อมูลทางสื่อดิจิทัลเป็นไปได้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุม อีกทั้งยังสามารถพัฒนาเนื้อหาดิจิทัลที่สร้างสรรค์ ด้วยการบูรณาการควบคู่กับเทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมการออกแบบกับองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม การใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่า ผ่านการรับรู้ข้อมูลมิติใหม่ ในรูปแบบมัลติมีเดียดิจิทัล (Digital Guide) สื่อที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถรับองค์ความรู้ที่ถูกต้องได้อีกด้วย

6. ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทร่วมสมัย

กรองกาญจน์ กันไชยคำ (2562) การศึกษาปรากฏการณ์ร่วมสมัยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราช มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ร่วมสมัยในปัจจุบัน 2) เพื่อนำเสนอแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก วัดพระเชตุพน ฯ กระบวนการศึกษา 1.เริ่มจากการลงพื้นที่สังเกตการณ์ วัดพระเชตุพน ฯ และมีเว็บบล็อก, การสัมภาษณ์ 2.การศึกษาข้อมูลทฤษฎี 3.การสังเกตการณ์อาร์ตเบียนนาเล่ 2018

แนวคิดที่ได้จากการศึกษาข้อมูลการออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกองค์กรจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งเน้นการศึกษาอัตลักษณ์ ประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ ตลอดจนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีเรื่องราว และสอดคล้องกับการศึกษาอัตลักษณ์ วัดพระเชตุพน ฯ การสังเกตการณ์จากงานอาตเบียนนาเล่ 2018 ผลงานจัดแสดงภายในวัดพระเชตุพน ฯ ทำให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางที่เปิดรับงานศิลปะร่วมสมัยของวัดพระเชตุพน ฯ ซึ่งสามารถต่อยอดแนวทางการออกแบบของที่ระลึกวัดพระเชตุพน ฯ ได้อย่างหลากหลาย และน่าสนใจ โดยมีการนำเสนอ ดังนี้ 1.รูปแบบของโมเดลที่ทับกระดาษเขมอจำลองร่วมสมัย 2.เสื้อเขมอ ฤๅษีตัดตน โดยลายเส้นจากการนำอัตลักษณ์ของฤๅษี ตัดตนร่วมสมัย 3 สัญลักษณ์

ผลที่ได้จากการศึกษาปรากฏการณ์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์เคลื่อนไหวของศิลปะ การปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับศิลปวัฒนธรรมในปัจจุบัน จากแนวคิดของศิลปินที่แสดงต่อผลงานของตนเองนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่หลากหลาย สังเกตได้เด่นชัดในปัจจุบันกับงานอาร์ต Bangkok Art Biennale 2018 ได้นำมาเสนอผลงานภายในวัดพระเชตุพน ฯ มีเข้าร่วมทั้งหมด 4 ผลงาน ดังนี้

1. ผลงาน Aftermart เป็นกาลเล่าเรื่องราวผ่านภาพวาดที่สะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างปรัชญา ศาสนาพุทธ และประวัติศาสตร์ เกิดเป็นงานจิตรกรรมลอยตัวถูกวางเข้ากับรูปปั้นฤๅษีตัดตน และตุ๊กตาอัปเชวจีน บริเวณเขมอ ในวัดพระเชตุพน ฯ

ภาพประกอบ 10 ชุดผลงาน Aftermart อาร์ตเบียนนาเล่ 2018 วัดพระเชตุพน ฯ

ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย

2. ชุดผลงาน Home , Body , Memory ผลงานศิลปะจัดวางขนาดใหญ่ บริเวณภายในสระจระเข้ วัดพระเชตุพน ฯ สัมผัสกับภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ทั้งทางการแพทย์ งานออกแบบวรรณกรรม บทประพันธ์ การนวดสมุนไพร และโหราศาสตร์

ภาพประกอบ 11 ชุดผลงาน Home , Body , Memory อาร์ตเบียนนาเล่ 2018 วัดพระเชตุพน ฯ

ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย

3. ชุดผลงาน A Shadow of Give เป็นประติมากรรมเชิงทดลองที่ได้แรงบันดาลใจจากภาพเขียนฝาผนังสองมิติในโรงงาน ที่เป็นสัญลักษณ์ของการมอบให้ ความไม่เห็นแก่ตัว และความเคารพ

ภาพประกอบ 12 ผลงาน A Shadow of Give อารตเบียนนาเล่ 2018 วัดพระเชตุพน ฯ

ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย

4. ชุดผลงาน Zuo You He Che (จั่วโย่วเหอเชอ) เป็นการประสานกันระหว่าง 3 สิ่ง คือ สัตว์(ส่วนหัว) คน (ส่วนขา) และเทพเจ้าเป็นร่างเดียวกัน แต่แยกออกเป็น ซ้าย และขวา ส่วนม้วนกระดาษที่คาบอยู่นั้น ไม่มีใครบอกได้ว่าเป็นคัมภีร์อะไร ผู้ชมต้องนำมาตีความเอาเอง โดยใช้ความสงบในใจ

ภาพประกอบ 13 ชุดผลงาน Zuo You He Che (จั่วโย่วเหอเซอ)
 อาร์ตเบียนนาเล่ 2018 วัดพระเชตุพน ฯ

ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย

สรุปปรากฏการณ์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร โดยปัจจุบันได้มีการสรรค์สร้างจากแนวคิด จากศิลปินระดับชาติหลากหลายแขนง ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงบทบาทการนำเสนอองค์ความรู้ผ่านงานศิลป์
2. การบูรณาการร่วมของผลงานศิลปะ และวัฒนธรรมที่เด่นชัด
3. รูปแบบของวัดจากเดิมเป็นสถานที่ทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยโบสถ์วิหาร

และที่อยู่ของสงฆ์ หรือนักบวช แต่ปัจจุบันได้เกิดการรังสรรค์งานศิลปะ สู่พสกนิกรชาวไทยมากยิ่งขึ้น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โกวิท ทะลี (2559) ศึกษาแบบจำลองการนำเสนอสาระพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นตามแนวคิดปัจจุบันสู่อดีตผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล: กรณี (ศึกษา) พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นอ่างศิลา เป็นการพัฒนาแบบจำลองการนำเสนอสาระพิพิธภัณฑท์ตามแนวคิด ปัจจุบันสู่อดีตผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นบนพื้นที่อนุรักษ์ กรณีศึกษาพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นอ่างศิลา และการทดสอบและรับรองแบบจำลองการนำเสนอสาระพิพิธภัณฑท์ตามแนวคิดปัจจุบันสู่อดีตให้เกิดการรับรู้และการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นในบริบทใหม่ ขอบเขตของการศึกษาด้านพื้นที่ ผู้วิจัยเลือกพิพิธภัณฑท์เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราช (พิพิธภัณฑท์ประจำท้องถิ่นอ่างศิลา) ตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีแนวคิดพัฒนาพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นให้เป็นแหล่งรับรู้ และเรียนรู้ตามแนวคิดปัจจุบันสู่อดีต โดยศึกษาปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีผลต่อการนำเสนอสาระของพิพิธภัณฑท์บนพื้นที่อนุรักษ์ ศึกษาหลักการวางโครงเรื่องโดยชุมชนมีส่วนร่วมและทดสอบแบบจำลอง พบว่า แนวคิดปัจจุบันสู่อดีตสามารถสร้างกระบวนการนำเสนอสาระพิพิธภัณฑท์สู่กรอบแนวคิด Kowit Model เพื่อให้เกิดรับรู้และการเรียนรู้สำหรับพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นในปัจจุบันของศตวรรษที่ 21

ทักษิณา สุขพัทธ์ (2560) ศึกษา รูปแบบสื่อมัลติมีเดียเพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะนิทรรศการ เพื่อสามารถบอกเรื่องราวให้กระชับเข้าใจกระจ่างภายในระยะเวลารวดเร็วในการชม เป็นเครื่องสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง นิทรรศการที่ดีนั้นต้องรู้แนวทางและหลักการองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อออกแบบนิทรรศการ ซึ่งนิทรรศการที่ดีจะให้ความรู้ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านอารมณ์และความรู้สึกการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือการตระหนักเห็นคุณค่าเช่นเดียวกันกับนิทรรศการศิลปะ ซึ่งจะจัดแสดงผลงานในด้านทัศนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม สื่อผสมงานหรืองานด้านออกแบบ สื่อมัลติมีเดียถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในงานหรือนำไปต่อยอดในลักษณะจัดแสดงโดยใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างความงาม และบทบาทสื่อมัลติมีเดียด้านอุปกรณ์และสถานที่ ทั้ง 2 ส่วนมีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืน เป็นไปเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับงานศิลปะและสุนทรียภาพ ความประทับใจสร้างความบันเทิง ให้แก่ผู้ชม ซึ่งในบทความวิชาการนี้ได้นำเสนอรูปแบบสื่อมัลติมีเดียเพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะนิทรรศการ

วนิดา โนรา (2561) ศึกษา การพัฒนาสื่อดิจิทัล เรื่อง การสอนนวดแผนไทย ของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาและประเมินผลการใช้สื่อดิจิทัลการสอนนวดแผนไทยของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สถาบันการ

พลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สุขภาพ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สื่อดิจิทัล การสอนนวดแผนไทย และแบบประเมินการใช้สื่อดิจิทัล ข้อมูลวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า สื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นเป็นสื่อที่สามารถเปิดใช้งานได้ในทุกอุปกรณ์ ทำให้สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกระบบ

อรรถ วานิชกร (2561) การออกแบบนิทรรศการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้แพทย์แผนไทยวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นการศึกษาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่อัตลักษณ์และกิจกรรมภายในวัดโพธิ์ และออกแบบบูรณิทธการเพื่อประชาสัมพันธ์วัดโพธิ์ เป็นการศึกษาวิจัยที่เป็นการทำงานร่วมกันของ 3 หน่วยงานได้แก่ หน่วยงานผู้ออกแบบมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หน่วยงานกรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก และหน่วยงานวัดโพธิ์ หรือ PAR ตลอดทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การหาข้อมูล ทฤษฎี ภูมิ ปฐมภูมิ การสังเกตการณ์นักท่องเที่ยว การวิเคราะห์สรุปข้อมูล จนถึงขั้นการออกแบบ สร้างสรรค์บูรณิทธการและองค์ประกอบร่วม วิดีทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ บูรณิทธการที่ร่วมสมัย มีเรื่องราวอัตลักษณ์ที่ครบถ้วน มีภาพวาดและภาพถ่าย ประกอบที่สอดคล้องกับเรื่องราว เป็นสื่อประกอบการบรรยายของวิทยาการมัคคุเทศน์ ให้เห็นภาพรวมของวัดโพธิ์ได้ในเวลาเพียงครึ่ง ชั่วโมง เป็นสื่อการสอนให้นักท่องเที่ยวสามารถทราบข้อมูลของวัดโพธิ์ได้จำนวนมากขึ้น หลายรอบมากขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการวิจัย ศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของการออกแบบนิทรรศการ วัฒนธรรม และสื่อดิจิทัลนั้นมีอยู่หลากหลายในปัจจุบัน ทั้งศึกษาแบบจำลองการนำเสนอสาระ พิพิธภัณฑที่ท้องถิ่นตามแนวคิดปัจจุบันสู่อดีตผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล การศึกษารูปแบบสื่อมัลติมีเดีย เพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะนิทรรศการ การศึกษาการพัฒนาสื่อดิจิทัล เรื่องการสอนนวดแผนไทย การออกแบบนิทรรศการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้แพทย์แผนไทยวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าในการพัฒนาบูรณิทธการร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล ของผู้วิจัยในครั้งนี้ ได้ เข้ามามีบทบาทร่วม และการหารูปแบบนิทรรศการที่เหมาะสม ผ่านการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

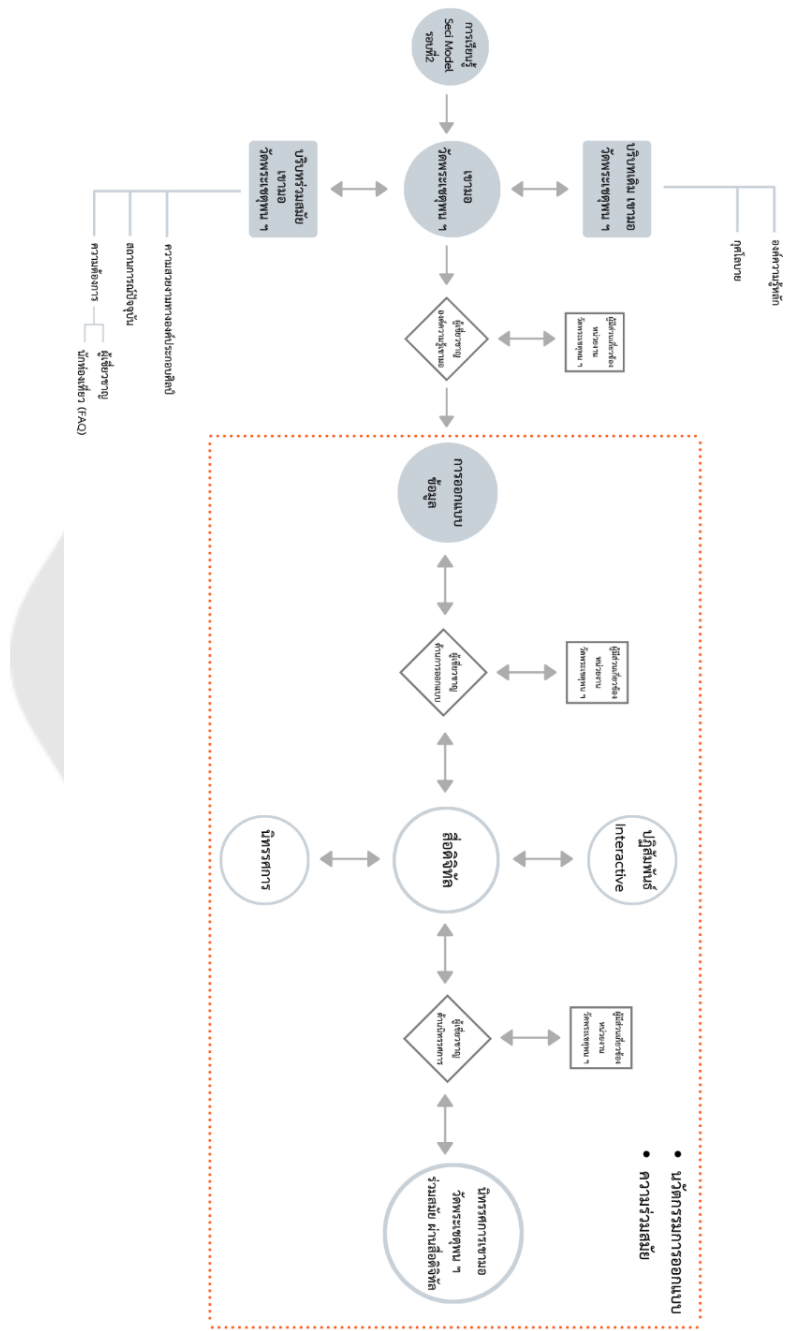
งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล” เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน แบ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ในรูปแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form) ในเรื่องของคำถามที่ถูกลบย่อ (Frequently asked questions) เกี่ยวข้องกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ โดยผู้ตอบสามารถเขียนตอบ หรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระด้วยคำพูดของตนเอง และรูปแบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed-ended Form) โดยการออกแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับงานวิจัย นิทรรศการ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ร่วมสมัย เพื่อวัดความพึงพอใจภายในนิทรรศการ ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการวิจัยโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลร่วมกัน ถึงการจำแนกลักษณะทางกายภาพ และองค์ประกอบของเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ และบริบทร่วมสมัย เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

ภาพประกอบ 14 กรอบกระบวนการการวิจัย

ที่มา : กรอบกระบวนการการวิจัยโดยผู้วิจัย

กระบวนการแนวคิดการวิจัย เริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้บริบทเดิม เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ โดยรวบรวมข้อมูลจาก ข้อมูล ปฐมภูมิ ทุตติภูมิ การสัมภาษณ์ พระอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษา บริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ การเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว การศึกษาความสวยงามทางองค์ประกอบศิลป์ และการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลทั้ง 2 รูปแบบนี้มาวิเคราะห์ไปสู่การออกแบบข้อมูลใหม่ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำข้อมูล (Content) มาผ่านกระบวนการการทดลองสื่อดิจิทัล โดยนำสื่อเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เข้าร่วมก่อให้เกิดนิทรรศการ เขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ นำเข้าไปสู่การรับรู้ถึงข้อมูล เขามอ ที่สะดวก ทันสมัย อีกทั้งยังได้ศึกษาประวัติศาสตร์จากสถานที่จริงง่ายต่อการเผยแพร่องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญผ่านสื่อโซเชี่ยลมีเดีย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ทำการวิจัยโดยวิธีการศึกษาเรื่องของคำถามที่ถูกลบออกบ่อย (Frequently asked questions) เกี่ยวข้องกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ แบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้าน ตามขั้นตอนที่ศึกษา และแบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed-ended Form) โดยการออกแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับงานวิจัย นิทรรศการ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ร่วมสมัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรสำหรับงานวิจัย

ประชากรสำหรับการวิจัยนี้ จะแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ

1) การศึกษาเรื่องของคำถามที่ถูกลบออกบ่อย (Frequently asked questions) เกี่ยวข้องกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ โดยเป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริงจากนักท่องเที่ยววัดพระเชตุพน ฯ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งขอข้อกำหนดการออกแบบ นิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

2) ประชากรสำหรับการประเมินความพึงพอใจของนิทรรศการเขามอร่วมสมัย ผ่านสื่อดิจิทัล โดยแบ่งเป็น 5 ด้านกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้านองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดพระเชตุพน ฯ ด้านการออกแบบนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัล ด้านการตรวจเครื่องมือ และประชากรซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย ในวัดพระเชตุพน ฯ

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง

มีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Random Sampling) โดยเป็นการตรวจสอบคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนนี้เป็น

ตรวจสอบคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามาทำแบบสอบถาม เพื่อให้ตรงกับกลุ่มนักท่องเที่ยงที่มีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ ความร่วมสมัย หรือนิทรรศการ สื่อดิจิทัลของงานวิจัยนี้ เป็นการป้องกันความผิดพลาดของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร โดยจะใช้คำถามคัดกรอง ซึ่งอยู่ในส่วนแรกสุดของแบบสอบถาม

3. การวัดค่าตัวแปร

แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแต่ละฉบับ แล้วดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งสถิติที่ใช้ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่า ร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางพร้อมคำอธิบายใต้ตาราง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจ

2.1 การหาค่าระดับความพึงพอใจต่อนิทรรศการเขามอร่วมสมัย ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division : S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบ ตารางพร้อมคำอธิบายใต้ตาราง เพื่อให้การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับความเป็นจริง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนน และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์วัดระดับความพึงพอใจไว้ 5 ระดับ และแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรี สะอาด. 2545 : 103)

ความพึงพอใจ	ช่วงของค่าเฉลี่ย	ระดับคะแนน
ระดับมากที่สุด	4.51 – 5.00	5
ระดับมาก	3.51 – 4.50	4
ระดับปานกลาง	2.51 – 3.50	3
ระดับน้อย	1.51 – 2.50	2
ระดับน้อยที่สุด	1.01 – 1.50	1

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ร้อยละ (Percentage) ซึ่งใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด.2545 : 101)

$$P = f / N \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
เมื่อ	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เป็นร้อยละ
เมื่อ	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด.2545 : 102)

$$\bar{x} = \sum x / N$$

เมื่อ	$\bar{x}$	แทน	ตัวกลางเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย
เมื่อ	$\sum x$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
เมื่อ	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

$$S.D. = \frac{\sqrt{N \sum x^2 - (\sum x)^2}}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เมื่อ	X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
เมื่อ	N	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่มนั้น
เมื่อ	$\sum x$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการประเมินความพึงพอใจของนิทรรศการเขามอร่วมสมัย ผ่านสื่อดิจิทัล จากประชากรผู้เข้าร่วมนิทรรศการ โดยเป็นการแจกแบบประเมินภายในนิทรรศการเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ร่วมสมัย เพื่อให้ผู้ประเมินได้เข้ามาเรียนรู้ สัมผัส กับผลงานได้จริง

6. การวิเคราะห์ และประมวลผล

เมื่อทำการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ และประมวลผล ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อการประเมิน

นิทรรศการเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ร่วมสมัย ผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อเป็นการต่อยอดการพัฒนาสื่อในครั้งต่อไป

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ทำการวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลร่วมกัน ถึงการจำแนกลักษณะทางกายภาพ วัสดุ และองค์ประกอบของเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ และบริบทร่วมสมัย เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลบุคคล ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ด้าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลการวิจัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบนิทรรศการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสื่อดิจิทัล ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูล เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

1. พระราชเวที (สุรพล ชิตญาโณ ป.ธ.๙ , อ.ม.)

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : รองเจ้าคณะภาค 12

ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพระเชตุพน ฯ

2. พระราชรัตนสุนทร

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ฯ

3. พระมหาอุดม ปัญญาโก วัดพระเชตุพน ฯ

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : ผช.ผอ. ฝ่ายวิชาการ และเป็นพระมัคคุเทศก์

ประจำวัดโพธิ์ นานเกินกว่า 25 ปี

4. พระมหานพรัตน์ อภิขุชโว วัดพระเชตุพน ฯ

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน: หัวหน้าแผนกทัศนศึกษา วัดพระเชตุพน ฯ

5. อาจารย์ ปรีดา ตั้งตรงจิตร

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : ผู้อำนวยการโรงเรียนนวดแผนโบราณวัดโพธิ์

และในเครือเซตวัน

6. นายแพทย์ ขวัญชัย วิศิษฐานนท์

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

1. คุณ อดุลรุจ วงศ์ทองสวรรค์

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : ผู้สร้างสรรค์สื่อด้านแอนิเมชัน กรรมการผู้จัดการ บริษัท เอ – ดรีมสตูดิโอ

2. อาจารย์ เมธี พันธุ์วราท

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : อาจารย์ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทยและเอเชีย ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กศ.บ. (ดุริยางคศาสตร์ไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. รองศาสตราจารย์ สมพร ฐรี

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : อาจารย์ภาควิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (มทร.) ธัญบุรี มีความเชี่ยวชาญการถอดปริศนาธรรม และการวาดจิตรกรรมร่วมสมัยปริศนาธรรม 3 มิติ เสมือนจริง

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบนิทรรศการ

1. กิติพจน์ พานิชปฐม

หน้าที่การทำงานในปัจจุบัน : นักออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม Director : Architectural Sign Identity

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จะใช้คำถามที่แตกต่าง การไปในแต่ละด้านของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งลักษณะคำถามออกเป็น 3 รูปแบบ

1. รูปแบบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลการวิจัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ
2. รูปแบบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
3. รูปแบบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบนิทรรศการ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น มาวิเคราะห์ผลโดยการลดทอน ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออก จากนั้นจะจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นคำถาม โดยแบ่งได้เป็น 4 ชั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมองค์ความรู้

1. การศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้การศึกษาปฐมภูมิ (primary data) การเก็บข้อมูลโดยการ ลงพื้นที่ สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ ณ วัดพระเชตุพน ฯ การศึกษาทุติยภูมิ (Secondary data) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ นำแบบสอบถามคำถามที่พบบ่อยจากนักท่องเที่ยว (Frequently asked questions) มาเป็นส่วนหนึ่งในข้อกำหนดการออกแบบ

2. วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open Ended Question) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลการวิจัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ จำนวน 6 ท่าน วิเคราะห์ออกแบบเนื้อหาพิพิธภัณฑ์ (Exhibition Content Design) และการออกแบบสื่อดิจิทัล (Design Digital) เพื่อศึกษาแนวคิดพิพิธภัณฑ์ ผ่านสื่อดิจิทัล

3. วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเนื้อหาพิพิธภัณฑ์ (Exhibition Content Design) เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open Ended Question) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเนื้อหา พิพิธภัณฑ์ (Exhibition Content Design)

4. วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการออกแบบสื่อดิจิทัล (Digital Media Design) เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open Ended Question) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการออกแบบสื่อดิจิทัล (Digital Media Design)

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบข้อมูล

ออกแบบข้อมูลเนื้อหาพิพิธภัณฑ์ (Exhibition Content Design) และการทดลองการพัฒนา และออกแบบเนื้อหาพิพิธภัณฑ์ (Exhibition Content Design) โดยใช้เกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญด้านองค์ความรู้เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ เป็นผู้ตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองออกแบบสื่อดิจิทัล

กระบวนการพัฒนา และออกแบบสื่อดิจิทัล (Digital Media Design) และกระบวนการทดลองออกแบบ และเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบนิทรรศการ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ร่วมสมัย

กระบวนการออกแบบนิทรรศการ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ร่วมสมัย การพัฒนาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และการจัดนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ ผ่านสื่อดิจิทัล

4. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis) และนำไปอภิปรายผลร่วมกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ และจำแนกลักษณะทางกายภาพ วัสดุ และองค์ประกอบของ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ และบริบทร่วมสมัย
2. เพื่อออกแบบนิทรรศการเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ผ่านสื่อดิจิทัล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากวัตถุประสงค์ในการศึกษาทั้งสองข้อที่ได้กล่าวไปในบทที่ 1 สามารถแบ่งผลการวิจัยออกได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) ส่วนข้อมูลอัตลักษณ์ องค์ประกอบทางกายภาพ และบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ 2) ส่วนผลงานการออกแบบนิทรรศการร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ ผ่านสื่อดิจิทัล 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ส่วนข้อมูลอัตลักษณ์ และบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

1. อัตลักษณ์ของเขามอ วัดพระเชตุพนฯ

ข้อมูล que ผู้วิจัยศึกษาเป็นข้อมูลที่มีขอบเขตด้านอัตลักษณ์ การจำแนกองค์ประกอบของเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและ โดยข้อมูลนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาจากศักยภาพการออกแบบสร้างสรรค์ และนำเสนอต่อคณะกรรมการ วัดพระเชตุพน ฯ ที่เป็นรูปธรรมเป็นสำคัญ

จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาการออกแบบ นิทรรศการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ แพทย์แผนไทย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (อรัญ วาณิชกร และคณะ, 2561) ในงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ 15 โดยดึงอัตลักษณ์วัดโพธิ์ ออกมา 7 บอร์ด 14 หัวข้อ ในการนำเสนอภายในนิทรรศการ มีการออกแบบข้อมูล ดังนี้

1.1 พระพุทธรูป

พระวิหารพระพุทธไสยาส หรือวิหารพระนอนตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือในเขตพุทธาวาส วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างพระพุทธไสยาส ขึ้นคราวบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ. 2375 นอกจากพระวิหารจะเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธไสยาสแล้ว ยังมีจิตรกรรมฝาผนังที่บันทึกสรรพวิชารายล้อมรอบตัวพระวิหารตามแบบไทยประเพณี ภายในวิหารมีพระพุทธไสยาส ที่มีความสวยงามและใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ และมีลักษณะพิเศษที่พระบาทขององค์พระ คือประดับมุกมงคล 108 ประการ

พระระเบียง เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่สร้างล้อมรอบพระอุโบสถ เชื่อมต่อกับพระวิหารทิศอยู่รอบพระอุโบสถทั้งสี่ทิศ เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปสำคัญ และสร้างพระวิหารไว้ประจำสี่ทิศ

พระระเบียงชั้นในประดิษฐานพระพุทธรูป 150 องค์ พระระเบียงชั้นนอกประดิษฐานพระพุทธรูป 244 องค์ เป็นพระพุทธรูปที่รัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญมาจากหัวเมืองฝ่ายเหนือ ปัจจุบันทางวัดได้บูรณปฏิสังขรณ์ลงรักปิดทอง พระพุทธรูปทุกองค์ล้วนแต่เป็นเนื้อสำริด มีพุทธลักษณะงดงามอร่ามตา

1.2 พระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล

พระมหาเจดีย์ทั้งสององค์อยู่ในบริเวณกำแพงสีขาว ชุ่มประตู่ทางเข้าเป็นสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์แบบจีน ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบ เครื่องถ้วยหลากสี

พระมหาเจดีย์แต่ละองค์เป็นเจดีย์ย่อไม้สิบสองเพิ่มมุมสูง 42 เมตร ประดับกระเบื้องเคลือบและกระเบื้องเครื่องถ้วยลวดลายต่าง ๆ สังกะสีได้ง่าย องค์ประกอบด้วยกระเบื้องเคลือบสีเขียว นามว่า พระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชดาญาณ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 1 เพื่อครอบพระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่สูง 16 เมตร ได้ชะลอมาจากพระราชวังที่กรุงศรีอยุธยา ภายในบรรจุพระบรมธาตุ นับเป็นพระมหาเจดีย์ประจำรัชกาลที่ 1

พระมหาเจดีย์องค์ที่ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีขาว นามว่า พระมหาเจดีย์ดิถีธรรมกรนิทาน สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงพระราชอุทิศถวายแด่พระบรมราชชนก คือรัชกาลที่ 2 นับเป็นพระมหาเจดีย์ประจำรัชกาลที่ 2

พระมหาเจดีย์องค์ที่ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีเหลือง นามว่า พระมหาเจดีย์มุนีปัตติบริวาร สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงพระราชอุทิศถวายแด่พระพุทธรูป นามว่า พระมหาเจดีย์ประจำพระองค์

พระมหาเจดีย์องค์ที่ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีน้ำเงินเข้ม เป็นพระมหาเจดีย์ที่รัชกาลที่ 4 ทรงสร้างขึ้นตามแบบพระเจดีย์ศรีสุริโยทัย กรุงศรีอยุธยา นามว่า พระมหาเจดีย์ทรงพระศรีสุริโยทัย เพื่อถวายแด่พระพุทธรูป

1.3 ทวารบาล

ทวารบาลไทย เริ่มตั้งแต่สมัยร.1 วัดโพธิ์แห่งนี้ได้มียักษ์เฝ้าวัด 2 คู่ 4 ตน คือ ยักษ์กายสีแดง, ยักษ์กายสีเขียว, ยักษ์กายสีเทา และยักษ์กายสีเนื้อเกิดขึ้นซึ่งได้ ตัวจริงมีลักษณะคล้ายกับยักษ์ในเรื่องรามเกียรติ์

ทวารบาลจีน ลั่นถัน คือ ตุ๊กตาหินยืนทำเอาถือน้ำพุ แต่งกายแบบจีน เป็นขุนนางฝ่ายบู๊ เป็นนักรบ มือถืออาวุธ หน้าตาดุเมื่อจ้องมอง มีเส้นเกวาระวัดตัวอย่างทะมัดทะแมง บางรูปก็

เหมือนทหารยืนประจำการอยู่ เป็นนักรบระดับขุนพลทำหน้าที่คล้าย Security Guard ประจำวัดโพธิ์ ในปัจจุบัน

ทวารบาลฝรั่ง ตึกตาคี้นแต่งกายแบบฝรั่ง เป็นรูปมารโคโปโล คือ ฝรั่งคนแรกที่เดินทางเข้าไปในประเทศจีน และเผยแพร่อารยธรรมตะวันตกให้แก่ชาวจีน มีอยู่ 4 คู่

1.4 ชาติพันธุ์

วัดโพธิ์ถือได้ว่าเป็นคล้ายมิวเซียมที่บันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าขาย ภาษา เศรษฐกิจ การแพทย์ จิตรกรรม สถาปัตยกรรมที่เป็นการรวม 3 สัญชาติ ไทย จีน ฝรั่ง เข้าไว้ด้วยกัน และองค์ความรู้ก็มากมาย มาถึงปัจจุบัน ทำให้เรื่องราวเหล่านี้ต่างเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่ต่างเข้ามาวัดโพธิ์แห่งนี้

ด้านการแพทย์แผนไทย ประกอบด้วย

1.5 ศาลารายแม่ชื้อ

แม่ชื้อ เป็นวิธีการที่บรรพบุรุษของเราคิดขึ้นเพื่อปกป้องลูกหลานให้มีชีวิตที่ดี เด็กทุกคนที่เกิดมาต้องมีแม่ชื้อประจำวันเกิดคอยดูแลปกป้องให้พ้นจากอันตรายทั้งปวง หลีกเลียงการเจ็บไข้ได้ง่าย ทั้งยังเป็นการสร้างขวัญ และกำลังใจแก่พ่อแม่ที่ต้องเลี้ยงลูกๆของตนด้วย ซึ่งทั้งหมดเป็นการสื่อให้เห็นถึงความรักจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อแม่ชื้อเห็นเด็กทารกมีแม่ใหม่ซึ่งก็คือคนจึงเกิดความหวงแหนอยากได้ลูกกลับไปอยู่กับตนจึงมักทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยส่วนคนโบราณก็มักจะไม่ให้พูดว่าเด็กทารกน่ารักแต่มักจะให้พูดว่าน่าเกลียดน่าชังเพื่อไม่ให้แม่ชื้อนึกเสียตาย

แม่ชื้อผู้ดูแลรักษาทารกที่เกิดวันอาทิตย์มีชื่อเรียกว่า วิจิตรมวารรณ ศีรษะเป็นสิงห์มีผิวกายสีแดง

แม่ชื้อผู้ดูแลรักษาทารกที่เกิดวันจันทร์ มีชื่อเรียกว่า วรรณนงคราญ ศีรษะเป็นม้ามีผิวกายสีขาวนวล

แม่ชื้อผู้ดูแลรักษาทารกที่เกิดวันอังคาร มีชื่อเรียกว่า ยักษ์บริสุทธิ ศีรษะเป็นควายมีผิวกายสีชมพู

แม่ชื้อผู้ดูแลรักษาทารกที่เกิดวันพุธ มีชื่อเรียกว่า สามลัทศ ศีรษะเป็นช้างมีผิวกายสีเขียว

แม่ชื้อผู้ดูแลรักษาทารกที่เกิดวันพฤหัสบดี มีชื่อเรียกว่า กาโลทุกซ์ ศีรษะเป็นกวางมีผิวกายสีเหลืองอ่อน

แม่ชื้อผู้ดูแลรักษาทารกที่เกิดวันศุกร์ มีชื่อเรียกว่า ยักษ์นงเยาว์ ศีรษะเป็นวัว มีผิวกายสีฟ้า

แม่ชื้อผู้ดูแลรักษาทารกที่เกิดวันเสาร์ มีชื่อเรียกว่า เอกาไลย์ ศีรษะเป็นเสือ มีผิวกายสีดำ

1.6 ศาลารายเส้นประธานสิบ

เส้นประธาน มีความสำคัญต่อการบำบัดรักษาโรคด้วยวิธีการนวดแผนไทย เพราะเป็นโครงสร้างที่ใช้ในการอธิบายถึงความเป็นปกติสุข และความผิดปกติของร่างกายได้ โดยเฉพาะความผิดปกติซึ่งมีสาเหตุมาจากการติดขัดหรือกำเริบของลม เชื่อกันว่ามีเส้นอยู่ในร่างกายของเราถึง 72,000 เส้น แต่ที่เป็นเส้นประธานแห่งเส้นทั้งปวงมีเพียง 10 เส้นเท่านั้น เส้นประธานเป็นทางเดินของลม ซึ่งเป็นพลังภายในที่หล่อเลี้ยงร่างกายให้ทำงานได้ตามปกติ (ประพจน์ เกตุรากาศ, 2555)

1.7 ฤๅษีตัดตน

เขามอ หรือสวนหย่อม เป็นสวนหินปลูกไม้ประดับที่รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้รื้อชนกัณศิวาลัย และเล็กซึ่งก่อเป็นภูเขาในสวนขวาในพระบรมมหาราชวัง

เขาฤๅษีตัดตน คือสวนสุขภาพแห่งหนึ่งอยู่ใกล้กับพระวิหารทิศใต้ เป็นพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 1 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมการแพทย์แผนโบราณ และศิลปวิทยาการครั้งกรุงศรีอยุธยาไว้ ทรงพระราชดำริเอาทำตัดตนอันเป็นการพักผ่อนอิริยาบถ แก้ปวดเมื่อยตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย คติไทยที่ยกย่องฤๅษีเป็นครู ผู้ประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยาการต่างๆ เป็นรูปปั้นฤๅษีตัดตนท่าต่างๆ สมัยแรกสร้างนั้นปั้นด้วยดิน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 หล่อเป็นเนื้อชินอยู่จนถึงปัจจุบันเดิมมีทั้งหมด 80 ท่า แต่ปัจจุบันคงเหลืออยู่ 24 ท่า ต้นไม้ทุกต้นคือยา จึงมีสมุนไพรมากหลายชนิดมาประดับตกแต่ง

1.8 อัตลักษณ์จากสินค้าถ่วงเรือ

ตุ๊กตาจีนขุนนางฝ่ายพลเรือนหรือฝ่ายขุน หน้าตาอมยิ้มนิดๆ สวมหมวกทรงสูงมือข้างหนึ่งถือหนังสือ ข้างหนึ่งลูบหนวดเคราเหมือนกำลังครุ่นคิด สวมเสื้อคลุมยาวและรองเท้าวาง เป็นคนภูมิฐาน เป็นนักปกครอง นักวางแผน และขุนนางแห่งราชสำนัก

ตุ๊กตาจีนนักปราชญ์หรือชีวจาย หน้าตาอมยิ้มสบายๆ สวมหมวกทรงสูงมีรอยพับใบหน้าเรียบ ไม่มีหนวดเครา เหมือนคนหนุ่ม แต่งตัวภูมิฐาน สวมเสื้อคลุมยาวพร้อมรองเท้าวาง ข้างหนึ่งถือพัด หรือถือหนังสือ ท่าทางเป็นคนมีความรู้

ตุ๊กตาจีนสามัญชน คนทำงาน ส่วนมากเป็นรูปชายไว้เครา ใส่หมวกฟาง มือข้างหนึ่งถือเครื่องมือทำงาน ถือจอบ ถือแห

ตุ๊กตาสาวจีน รูปปั้นแบบต่าง ๆ ส่วนมากมีหน้าตาสดชื่นยิ้มแย้ม มีทั้งรูปเกล้ามวยผม ผูกผ้า และมีผ้าคลุมผมพลี้วาง สวมเสื้อคลุมยาวพร้อมรองเท้าวาง

ตุ๊กตารูปสิงโตคาบแก้ว รูปสลักสิงโตนิยมตั้งประดับที่เชิงบันได หรือหน้าประตูทางเข้าออกตามแต่ขนาด อ้าปากแยกเขี้ยว ในปากมีหินก้อนกลมเล็ก ๆ สามารถเอามือสอดเข้าไปกลิ้งเล่นได้

รูปสลักและรูปปั้นศิลาแบบจีน นอกจากมีรูปลักษณะเหมือนคนแล้ว ยังมีรูปกลอง รูปสัตว์ ช้าง มา ควาย ไก่ ลิง หมู ตั้งประดับตามลานบริเวณเขตพุทธาวาส บางแห่งอยู่ข้างสวนหินขนาดใหญ่เล็ก ทุกตัวนั้นไม่เพียงแต่เป็นตัวแทนแห่งศิลปกรรมจีนเท่านั้น ยังบอกถึงฝีมือช่างสลักช่างปั้นว่ามีชั้นเชิงแฝงด้วยภูมิธรรม ภูมิปัญญา และปรัชญาอันลุ่มลึกไว้ด้วย (พระมหาอุดมปัญญาโก, สัมภาษณ์ 2561)

2. องค์ประกอบทางกายภาพของเขามอ วัดพระเชตุพนฯ

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษา และวิเคราะห์การจำแนกลักษณะทางกายภาพองค์ประกอบของ เขามอ จากการลงพื้นที่นำมาออกแบบ และพัฒนานิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพนฯ จากกรณีศึกษา เขามอ ฤๅษีตัดตน ผู้วิจัยจึงได้ข้อกำหนดการออกแบบนิทรรศการ เขามอ วัดพระเชตุพนฯ 4 ด้าน คือ 1) ฤๅษีตัดตน 2) พุทธศาสตร์ 3) เกษศาสตร์ 4.) ธรณีวิทยา โดยข้อมูลได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมิน

3. บริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ

แบ่งได้ทั้งหมดเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านศิลปะและวัฒนธรรม
2. ด้านบริบทแวดล้อมของสถานที่
3. ด้านการคมนาคม
4. ด้านประชากร

1. ด้านศิลปะ และวัฒนธรรม

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์เคลื่อนไหวตัวของศิลปะ ที่เกิดขึ้นกับศิลปวัฒนธรรมในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปรากฏการณ์ร่วมสมัย ภายใต้ชื่องานวิจัยปรากฏการณ์ร่วมสมัยในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร แรงแบบดาลใจสู่การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกในการประชุมวิชาการระดับชาติ มศว วิจัย ครั้งที่ 12 (กรองกาญจน์ : 2560) จากแนวคิดของศิลปินที่แสดงต่อผลงานของตนเองนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่หลากหลาย สังเกตได้เด่นชัดใน

ปัจจุบันกับงานอาร์ต Bangkok Art Biennale 2018 ที่ได้นำมาเสนอผลงานศิลปะภายในวัดพระเชตุพน ฯ มีเข้าร่วมทั้งหมด 4 ผลงาน ดังนี้

1. ชุดผลงาน Aftermart เป็นกาลเล่าเรื่องราวผ่านภาพวาดที่สะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างปรัชญา ศาสนาพุทธ และประวัติศาสตร์ เกิดเป็นงานจิตรกรรมลอยตัวถูกวางเข้ากับรูปปั้นฤๅษีตัดตน บริเวณเขามอ ในวัดพระเชตุพน ฯ

2. ชุดผลงาน Home , Body , Memory ผลงานศิลปะจัดวางขนาดใหญ่ บริเวณภายในสระจระเข้ วัดพระเชตุพน ฯ สัมผัสกับภูมิปัญญาด้านต่างๆ ทั้งทางการแพทย์ งานออกแบบ วรรณกรรม บทประพันธ์ การนวดสมุนไพร และโหราศาสตร์

3. ชุดผลงาน A Shadow of Give เป็นประติมากรรมเชิงทดลองที่ได้แรงบันดาลใจจากภาพเขียนฝาผนังสองมิติในโรงงาน ที่เป็นสัญลักษณ์ของการมอบให้ ความไม่เห็นแก่ตัว และความเคารพ

4. ชุดผลงาน Zuo You He Che (จั่วโยวเหอเชอ) เป็นการประสานกันระหว่าง 3 สิ่ง คือสัตว์ (ส่วนหัว) คน (ส่วนขา) และเทพเจ้าเป็นร่างเดียวกัน แต่แยกออกเป็น ซ้าย และขวา ส่วนม้วนกระดาษที่คาบอยู่นั้น ไม่มีใครบอกได้ว่าเป็นคัมภีร์อะไร ผู้ชมต้องนำมาตีความเอาเอง โดยใช้ความสงบในใจ

จะเห็นได้ว่าการเปิดรับการนำเสนอศิลปะ วัฒนธรรม ในรูปแบบปัจจุบัน ทางวัดพระเชตุพน ฯ มีการเปิดรับในหลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น จากอดีตการเข้าวัดคือการทำบุญ ไหว้พระ เรียนรู้หลักธรรมคำสอน แต่การเข้าวัดในรูปแบบปัจจุบัน จึงคล้ายการเยี่ยมชมมิวเซียม หรือการเรียนรู้เรื่องราวของอดีตผ่านการนำเสนอในรูปแบบปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

2. ด้านบริบทแวดล้อมของสถานที่

รูปแบบการเดินทางในอดีตบริเวณโดยรอบของวัดพระเชตุพน ฯ หรือวัดโพธิ์นั้น คือ เกาะรัตนโกสินทร์ เป็นคำเรียกพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ซึ่งเป็นบริเวณที่มีน้ำล้อมรอบ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติต่างให้ความสนใจ บริเวณโดยรอบพระบรมมหาราชวัง เป็นบริเวณที่มีน้ำล้อมรอบ กล่าวคือทางด้านตะวันออก จดคลองคูเมืองเดิม เรียกว่า คลองหลอด เริ่มตั้งแต่ปากคลองตลาดขึ้นไปทางทิศเหนือไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่เชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าทางด้านทิศใต้ และทิศตะวันตกจดแม่น้ำเจ้าพระยา

ปัจจุบันโดยรอบวัดพระเชตุพน ฯ นั้น และวิถีชีวิตของผู้คน การค้าขาย นักท่องเที่ยว การเดินทางสัญจรโดยรอบของเกาะรัตนโกสินทร์อีกด้วย

ชุมชนบ้านหม้อ ฝั่งทิศตะวันออก แหล่งรวมสินค้าหรรษา ของดีที่มีมาแต่โบราณ

ชุมชนท่าเตียน ฝั่งทิศตะวันตก ที่เรายังคงสัมผัสได้ถึงวิถีชีวิตชุมชนการค้า และยังเป็นแหล่งรวมอาหารของดีในย่านนี้

ปากคลองตลาดเป็นตลาดกลางที่ใหญ่แล้วจะขายส่งผักและดอกไม้ตั้งแต่รุ่งเช้าตลอดถึงยามค่ำคืน

3. ด้านการคมนาคม

การคมนาคมแต่ก่อนนั้น การคมนาคมเป็นการใช้เรือ และรถไฟเป็นยานพาหนะ มีการสร้างอาคาร ตึกแถว เป็นแนวยาวขนานไปกับถนนสายหลัก เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงระบบคมนาคมของประเทศไทยค่อนข้างมาก จากเดิมที่เคยสร้างอาคาร หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ บริเวณริมแม่น้ำสายหลัก กลายมาเป็นการสร้างริมถนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความต้องการความสะดวกสบาย ในการคมนาคมมากยิ่งขึ้น เพราะในยุคนี้ได้มีการนำเข้ารถยนต์ จากต่างประเทศเข้ามา ทำให้ระบบคมนาคมทางบก เริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้น และกลายเป็นระบบขนส่งหลักภายในประเทศในเวลาต่อมา

ปัจจุบันการคมนาคมโดยรอบวัดพระเชตุพน ฯ มีการเปิดเส้นทางรถไฟฟ้าใต้ดิน สถานีสนามไชย ได้ทำการเปิดใช้รอบปฐมฤกษ์ ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2562 กับเส้นทางรถไฟฟ้าใต้ดินที่ห่างจากวัดพระเชตุพน ฯ เพียง 100 เมตร ซึ่งจะทำให้การเข้ามาสัมผัสกับมรดกโลก ศิลปะความรู้รอบตัวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ จะสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

4. ด้านประชากร

การเข้ามาของชาติพันธุ์ การตั้งรกรากถิ่นฐานมากขึ้นทำให้เกิดความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม โดยปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาชมวัดพระเชตุพน ฯ มีจำนวน 8,000 – 10,000 คนต่อวัน (สถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติวัดพระเชตุพน ฯ : 2560)

ส่วนที่ 2 : ส่วนผลงานการออกแบบนิทรรศการร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

จากการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการออกแบบผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แหล่งข้อมูลบุคคล ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลการวิจัย

เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบนิทรรศการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสื่อดิจิทัล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

บทสัมภาษณ์ พระมหาอุดม ปัญญาโก ผช.ผอ. ฝ่ายวิชาการ และเป็นพระมัคคุเทศก์ประจำวัดพระเชตุพน ฯ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการเข้ามาของผลงานศิลปะ และวัฒนธรรมวิถีได้กล่าวว่า

วัดพระเชตุพน ฯ เป็นวัดที่มีความร่วมสมัยของความเป็น ไทย จีน ฝรั่งเศส มาตั้งแต่ครั้งอดีต มีความสำคัญทั้งในเรื่องศิลปวัฒนธรรม ความวิจิตร การค้าขาย และการแพทย์แผนไทยครั้งสมัยอดีตมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความโดดเด่นเกี่ยวกับการเป็นวัดท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชื่นชอบที่จะเข้ามาเรียนรู้ถึงเรื่องราวมากมายในสถานที่แห่งนี้ การเข้ามาของผลงานศิลปะจึงเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ และเป็นการสร้างสีสันแบบใหม่ในการท่องเที่ยวได้ดี

สรุปปรากฏการณ์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร โดยปัจจุบันได้มีการสรรค์สร้างจากแนวคิด จากศิลปินระดับชาติหลากหลายแขนง ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงบทบาทการนำเสนอองค์ความรู้ผ่านงานศิลป์
2. การบูรณาการร่วมของผลงานศิลปะ และวัฒนธรรมที่เด่นชัด
3. รูปแบบของวัดจากเดิมเป็นสถานที่ทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยโบสถ์วิหาร และที่อยู่ของสงฆ์ หรือนักบวช แต่ปัจจุบันได้เกิดการรังสรรค์งานศิลปะ สู่พสกนิกรชาวไทยมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์แนวทางการออกแบบจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบข้อมูล (Content) เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 กล่าวว่า การออกแบบข้อมูลควรเป็นการผ่านการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นจริง โดยเป็นการแยกอัตลักษณ์ องค์ประกอบต่าง ๆ ให้ชัดเจน การนำเสนอควรมีรูปภาพ ลายเส้น หรือวิดีโอ ภาพเคลื่อนไหวในการประกอบ เพื่อให้การสื่อสารมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 กล่าวว่า การสื่อสารถึงเรื่องวัฒนธรรม เรื่องชาวดัตต์ ชาววัง ในอดีต ควรมีการศึกษาที่ลึกซึ้ง การเข้าหาผู้รู้โดยตรง หากเราได้องค์ความรู้มาแล้วนั้น ควรมีการนำมาเขียน หรือเรียบเรียงโดยใช้การเขียน ใช้ภาษาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย หากมีการทำเป็น 2 ภาษาด้วย

จะดี เพราะหากเรามุ่งเน้นการนำความรู้ของเขามอไปใช้กับนักท่องเที่ยว เราควรที่จะมีการออกแบบข้อมูลเป็นรูปแบบภาษาอังกฤษด้วย

สรุปแนวทางการออกแบบข้อมูล (Content) เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ การศึกษา และคัดกรององค์ความรู้เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ จากผู้รู้จริง จากนั้นนำมาเรียบเรียง แบ่งแยกองค์ประกอบเพื่อการจัดสรรวางองค์ความรู้ให้เป็นกลุ่ม เพื่อการอ่านอย่างง่าย และการทำรูปแบบ 3 ภาษา เพื่อเป็นการกระจายความรู้เขามา สู่นักท่องเที่ยวได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 กล่าวว่า การจัดนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัลนั้น ควรเป็นการจัดในรูปแบบที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถโต้ตอบกันได้ (Interactive) เช่น การคิดเกมส์ กติกาการเข้าร่วม โดยการเข้ามาภายในนิทรรศการนั้น ควรมีสื่อดิจิทัลในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของข้อมูลเขามอที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอผ่าน วิดีโอ เรื่องราวเขามอ รูปภาพ เว็บไซต์ เฟสบุค ไลน์ สื่อโซเชียลในปัจจุบัน เพื่อเป็นการกระจายองค์ความรู้ให้กว้างขวางผ่านหน้าจอโทรศัพท์ หรือแท็บเล็ตต่าง ๆ

3. การพัฒนา และออกแบบนิทรรศการ เขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ ผ่านสื่อดิจิทัล

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

เนื่องจากเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ถือได้ว่าเป็นสถานที่สำคัญที่มีความร่วมสมัยจากหลายสัญชาติ อาทิ ไทย จีน ฝรั่งเศส ที่ล้วนแต่มีความสำคัญต่อศิลปวัฒนธรรม การแพทย์แผนไทยที่มีมาจากรากอดีตและยังได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งวัดพระเชตุพน ฯ ยังคงไว้ซึ่งความสวยงามที่มักมีผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมความสวยงามเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้ผู้สนใจได้รับทราบข้อมูลข่าวสารหรือการแพทย์แผนไทย จึงควรบูรณาการทางความคิดที่ร่วมกันระหว่างศิลปะ วัฒนธรรม และการแพทย์เข้าด้วยกัน ผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลเพื่อให้ทันสมัยและจูงใจให้แก่เยาวชนให้หันมาใส่ใจศิลปะ วัฒนธรรมและการแพทย์ของไทยที่มีมาอย่างช้านาน

ในส่วนของการออกแบบเพื่อให้สามารถเข้าถึงและเข้าใจง่าย ควรมีอัตลักษณ์ที่ไม่ซ้ำซ้อน โดยวางองค์ประกอบแต่ละเรื่องราวอย่างชัดเจน ผ่านรูปภาพ ลายเส้น ภาพเคลื่อนไหวต่าง ๆ และภาษาที่ใช้ในการสื่อสารควรมีให้เลือกอย่างน้อย 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เป็นต้น เพราะปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ที่มีความหลงใหลในการแพทย์ และงานศิลปะของไทย อีกทั้งการเพิ่มช่องทางสำหรับการเรียนรู้อื่น ๆ อาทิ การใช้คว

อาร์ไคด์ สำหรับตอบคำถาม หรือ การใช้คิวอาร์ไคด์ในการดูภาพเคลื่อนไหวในท่าต่าง ๆ ของฤๅษี ดัดตน เพื่อให้เกิดความสมจริงมากขึ้น ประกอบกับจะช่วยลดเวลาในการเข้าเยี่ยมชม และยังช่วยให้เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการออกแบบ ผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบนิทรรศการณเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ โดยสามารถแบ่งได้เป็น 7 ด้าน คือ การออกแบบเนื้อหา การออกแบบอัตลักษณ์ การออกแบบเรขศิลป์ โครงสร้างการออกแบบนิทรรศการ การออกแบบสื่อดิจิทัล การออกแบบเรขศิลป์เครื่องแต่งกาย และการออกแบบเรขศิลป์ของที่ระลึก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การออกแบบด้านเนื้อหา

สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ส่วน คือ

1.1. เกษศาสตร์

หรือสมุนไพร หนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญในเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ สมุนไพร หมายถึง ผลิตผลธรรมชาติ ได้จาก พืช สัตว์ และ แร่ธาตุ ที่ใช้เป็นยา หรือ ผสมกับสารอื่นตามตำรับยา เพื่อบำบัดโรค บำรุง ร่างกาย หรือใช้เป็นยาพิษ เช่น

ฟ้าทะลายโจร คือ สมุนไพรชนิดหนึ่งที่ช่วยรักษาโรคหวัด ตามตำรับแพทย์แผนไทย นั้นได้มีการใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาโรคไข้หวัดมาตั้งแต่อดีตแล้ว เพราะในฟ้าทะลายโจรมีสารสำคัญทางพฤกษศาสตร์อยู่หลายชนิด เช่น สารไดเทอร์ปีนแลคโตน สารฟลาโวนอยด์ และสารประกอบอื่น ๆ

หนุมานประสานกาย คือ สมุนไพรที่ใช้ในการป้องกัน และต่อสู้กับไข้หวัด รวมไปถึงหอบหืดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดอยู่ในกลุ่มกลุ่มซาโปนิน สามารถขยายหลอดลม ซึ่งจะลดการหลั่งสารฮีสตามีน และสารเมซโคลินที่ก่อให้เกิดการแพ้

รางจืด คือ สมุนไพรที่ช่วยลดพิษของตะกั่ว นับได้ว่าเป็นสมุนไพรที่เข้ากับสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในบ้านเราเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังลดความเสี่ยง และช่วยบรรเทาอาการที่เกิดจากการปนเปื้อนสารตะกั่วที่มาจากไอเสียน้ำมันเบนซินที่มีการสะสมในร่างกายจนกลายเป็นโรคพิษสารตะกั่วเรื้อรังในระยะยาวได้

เพชรสังฆาต คือ สมุนไพรที่ช่วยบำรุงกระดูกกันอย่างแพร่หลาย โดยระบุว่า สรรพคุณของเพชรสังฆาตช่วยบำรุงกระดูก เพิ่มมวลกระดูก และบรรเทาอาการบวมและอาการอักเสบได้ เพชรสังฆาตยังช่วยเพิ่มการสร้างคอลลาเจนในเซลล์สร้างกระดูก และยังมีฤทธิ์ป้องกันการสูญเสียมวลกระดูกในหนูทดลองที่ถูกตัดรังไข่

1.2 พฤกษศาสตร์

ต้นไม้คือหนึ่งองค์ประกอบของเขามอ ในอดีตจากตำนานที่หลากหลายต่างเชื่อกันว่า ต้นไม้ทุกต้นคือยา อาทิเช่น

มะขามป้อม ต้นสูงตระหง่านอยู่กลางเขามอ รากนั้น แก้ไข้ ฟอกโลหิต เปลือก สมานแผล ใบ ลดไข้ ดอก ระบายท้อง ผล แก้ไอ ละลายเสมหะ บำรุงร่างกาย เป็นยาระบาย แก้เลือดออกตามไรฟันได้

ต้นมะกอก รากนั้น แก้อ่อนในกระหายน้ำ ทำให้ชุ่มคอ ขับปัสสาวะ เปลือก แก้อ่อนในสะอึก ใบ แก้ปวดหู ผล แก้เลือดออกตามไรฟัน เปลือกต้นและแก่น แก้อ่อนท้องเฟ้อ

สมอติงู มีลักษณะเป็นไม้ยืนต้น แตกกิ่งก้านสาขาแผ่อก เปลือกไม้เรียบสีน้ำตาลแกมเทา มี แก้วโลหิตเป็นพิษ แก้เสมหะโลหิต และยังมีใช้เป็นยาแก้ไอ แก้เจ็บคอได้

สมอไทย มีลักษณะเป็นสมุนไพรกำจัดสารพิษออกจากร่างกาย และช่วยบำบัดรักษาโรคต่าง ๆ ใช้รักษาอาการท้องผูกเรื้อรัง

1.3 ธรณีวิทยา

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.3.1 หินเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

เขามอ หรือเขาฤๅษีดัดตน ซึ่งอยู่ในวัดพระเชตุพน ฯ (วัดโพธิ์) เป็นแหล่งรวมเรื่องราววัฒนธรรมผสมผสานการแพทย์แผนไทย ที่สืบต่อกันมาอย่างยาวนาน จากพระราชวัง วัดสุทัศน์ เป็นสวนหินปลูกไม้ประดับที่รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้รื้อขนก้อนศิลาใหญ่ และเล็กซึ่งก่อเป็นภูเขาในสวนขวาในพระบรมมหาราชวัง แต่ครั้งรัชกาลที่ 2 มาก่อนเป็นภูเขาเป็นสวนประดับรอบวัด ปลูกต้นไม้ไว้ตามเชิงเขาและบนเขา มีทั้งสกุลและเสาโคมแบบจีน รูปตุ๊กตาจีนและรูปสัตว์จับบาท (สัตว์สี่เท้า) ต่าง ๆ เรียงรายอยู่ทั่วไปทั้งบนเขา และเชิงเขา เขามอมีทั้งหมด 24 ลูก เช่น เขาประดู่ เขาสะเดา เขาอโศก เขาสมอ เขาฤๅษีดัดตน เขาศิวลึงค์ เป็นต้น เขาฤๅษีดัดตน คือสวนสุขภาพแห่งหนึ่งอยู่ใกล้กับพระวิหารทิศใต้ เป็นพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 1 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมการแพทย์แผนโบราณ และศิลปวิทยาการครั้งกรุงศรีอยุธยาไว้ ทรงพระราชดำริเอาทำดัดตนอันเป็นการพักผ่อนอิริยาบถ แก้ปวดเมื่อยตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ประยุกต์รวมกับคติไทยที่ยกย่องฤๅษีเป็นครู ผู้ประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยาการต่าง ๆ เป็นรูปปั้นฤๅษีดัดตนท่าต่าง ๆ สมัยแรกสร้างนั้นปั้นด้วยดิน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 หล่อเป็นเนื้อชินอยู่จนถึงปัจจุบันเดิมมีทั้งหมด 80 ท่า แต่ปัจจุบันคงเหลืออยู่ 24 ท่า นอกจากนั้นยังมีโคลงสี่สุภาพ ซึ่งจารึกไว้ในแผ่นศิลาประดับอยู่ตามศาลาราย ปัจจุบันได้รวบรวมไว้ที่ศาลาราย เช่น ศาลาเปลื้อง

เครื่อง (โรงเรียนแพทย์แผนโบราณ) เป็นต้น โคลงภาพฤๅษีตัดตน เป็นตำรายาภาพบำบัดของแพทย์ไทย แผนโบราณอันเป็นพระราชประสงค์ ขององค์พระพุทธรูปมหากษัตริย์ที่ทรงพระราชดำริให้วัดนี้เป็นแหล่งรวมวิชาการ

ชนิดของหินเขมอที่สำคัญ เช่น หินเลียงผา เป็นหินสีแดง มาจากเมืองเลียงผา ซึ่งอยู่ติดทะเลจีน ตะวันออก ปัจจุบันอยู่ในมณฑล เจ้อเจียง ตอนต้นรัตนโกสินทร์ไทยมีการค้าสำเภา กับจีน และของที่ตีจากจีนนั้นก็มาจากเมืองนี้เป็นจำนวนมาก

1.3.2 หินอับเฉา

อีกหนึ่งเสน่ห์ของวัดโพธิ์ รูปสลักหินจีนทั้งหลายที่ตั้งประดับตามซุ้มประตูและที่ต่าง ๆ มีทั้งสลักจากหินและปูนปั้น หากเราพิจารณาเปรียบเทียบรูปสลักหินแต่ละรูปแบบแล้ว ย่อมทำให้รู้จักและเข้าใจต่อการที่ช่างไทยขนเอาเครื่องอับเฉาที่ใช้เป็นอุปกรณ์ถ่วงเรือสำเภาตอนขา กลับจากการพาณิชย์นำวีที่ประเทศจีน แล้วนำไปตั้งประดับอย่างมีศิลปะ ประยุกต์เอารูปปั้นเหล่านั้นตั้งประดับดูเข้ากันได้ไม่ขัดตา ะ (เจดีย์ศิลปะจีน) ตั้งอยู่ระหว่างพระระเบียงชั้นนอกและชั้นใน รวม 20 องค์

2.1. เสาคอมจีน เป็นการสร้างเพื่อแสดงถึงความเป็นธรรมชาติ หรือต้นไม้แบบจีน อีกทั้งยังสื่อถึงความสว่างไสวในชีวิตอีกด้วย

2.2. สิงโตคาบแก้ว หรือที่เรียกกันว่าหมอบราบคาบแก้ว หมายถึงการยอมความโดยดี แบบไม่ขัดขืน โดยเอาสิงโตหินในท่านอนหมอบ ในปากมีก้อนหินกลมๆ คาบอยู่ เรียกว่า ลูกแก้ว ดังนั้นจึงเรียกว่าสิงโตคาบแก้ว มาเปรียบเทียบให้เห็น

2.3. ฮก ลก ซิ่ว สิริมงคลในคติจีน โดยอาจเป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ รูปเทวดา แต่ถ้าหากเป็นรูปเทพ ชาวจีนจะนับถือเป็นอย่างมาก เรื่องของสิริมงคลดังกล่าว คือลักษณะของความร่ำรวย อำนาจวาสนาและอายุยืนยาว ซึ่งชาวจีนเรียกว่า ฮก ลก ซิ่ว

1.4 ฤๅษีตัดตน

ท่านวดฤๅษีตัดตนปรากฏหลักฐานเป็นครั้งแรกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชการที่ 1 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ (พ.ศ. 2325 - 2352) เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์ ซึ่งทรงได้กำกับกรมช่างหล่อเป็นแม่กองเกณฑ์ช่างหล่อรูปฤๅษีที่แสดงท่าตัดตนต่าง ๆ จำนวน 80 ท่า แต่เป็นฤๅษี 82 ตน เพราะมี 2 ท่า ที่หล่อเป็นฤๅษี 2 ตน ช่วยกันตัดกาย โดยท่าฤๅษีจาก 80 ท่า 82 ตน นั้น โดยนำข้อมูลองค์ประกอบหลัก ท่ากายบริหารฤๅษีตัดตน 18 ท่า เป็นตัวตั้งต้นการออกแบบเกี่ยวกับฤๅษีตัดตน

1.5 ข้อคำถามที่พบบ่อย (FAQ) จากนักท่องเที่ยว เขามอ วัดพระเชตุพนฯ

จากการสำรวจนักท่องเที่ยววัดพระเชตุพน ฯ ในรูปแบบของการสัมภาษณ์ และการทำแบบสอบถามข้อคำถาม หรือข้อสงสัยที่พบบ่อย (FAQ) เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ดังนี้

1.5.1 ฤๅษีตัดตนรูปลักษณะเป็นชาวจีน คือใคร

หลี่เจ๋ง หลี่เจ๋ง หรือหลี่จิ้ง เป็นหนึ่งในแปดเซียน แต่ในตำนานปี่เขียนไม่มีชื่อนี้ หลี่เจ๋ง หรือหลี่จิ้ง มีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. 1113-1192 เป็นยอดขุนพล และผู้เชี่ยวชาญในด้านอักษรศาสตร์ ในราชวงศ์ถัง ในรัชกาลพระเจ้าจักรพรรดิถังเกาจาง (หลี่เอียน) และพระเจ้าจักรพรรดิถังไท่จง (หลี่ซื่อหมิน) หลี่เจ๋ง มีนามรองว่า เอี้ยซือ แปลว่า เกษัชปฐุชะนียาจารย์ ซึ่งในโคลงเขียนเป็นเข่าเหล่าหลิ่ง คำว่า ตึงลิว น่าจะมาจากคำว่า ตึงลิว ในภาษาจีนแปลว่า อายุยืนหรืออาจมาจากคำว่า ตึงเซี่ยวในภาษาจีนซึ่งแปลว่า ราชวงศ์ถัง

1.5.2 ฤๅษีตัดตนรูปลักษณะคล้ายชาวฝรั่ง คือใคร

โยฮัน เป็นชื่อที่ชาวอิสราเอลโบราณใช้เรียกนักพรตผู้หนึ่งที่เป็นผู้ล้างบาปให้พระเยซู นักพรตท่านนี้อยูริมฝั่งน้ำจอร์แดน อาหารที่รับประทานก็คืออาหารที่พบได้ในทะเลทราย

1.5.3 ทำไมเขามอถึงมีสิวลึงค์ เป็นหนึ่งในองค์ประกอบ

ข้อคำตอบนี้เป็นการค้นหาข้อมูล รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านข้อมูล วัดพระเชตุพน ฯ โดยคำตอบที่ได้เป็นเรื่องเล่า ที่ได้เล่าปากต่อปาก รวมถึงความเชื่อของคนในสมัยอดีต ดังนี้

ครั้งหนึ่งพระพรหม และพระวิษณุทะเลาะวิวาทกันในเรื่องที่ว่าใครเป็นผู้สร้างโลกที่แท้จริง ในขณะที่วิวาทกัน ด้วยการใช้อาวุธประหัตประหารกันนั้น ได้มีอวัยวะเพศชายมเหสีมาเกิดขึ้น ต่อหน้าพระพรหมและพระวิษณุ รูปนั้นแสดงอิทธิฤทธิ์ให้เทพทั้งสองละทิฐิพากันเคารพบูชาอวัยวะเพศชายนั้น ซึ่งปรากฏว่าจากการบูชา ทำให้พระศิวะพอพระทัย จึงปรากฏร่างให้เห็นชัดเจนอยู่บนผิวของอวัยวะเพศชาย เป็นรูปประหลาดมีแขนและขาเป็นพัน ๆ มีพระอาทิตย์ พระจันทร์และไฟเป็นดาวดวงที่ 3 กลางหน้าผาก พระศิวะกล่าวกับเทพทั้งสองว่า พระพรหมก็ดี พระวิษณุก็ดีเกิดมาจากสะเก็ดข้างซ้ายขวาของพระองค์นั่นเอง ดังนั้นพระองค์คือเทพผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด ตรัสจบศิวเทพก็อัตรธานหายไป จากตำนานที่เล่าต่อกันมา คนในสมัยก่อนจึงเชื่อกันว่าการบูชาสิวลึงค์ แสดงถึงความยิ่งใหญ่ และการมีอำนาจวาสนา ในบริเวณเขามอจึงมีสิวลึงค์ประดับตกแต่งร่วมด้วย

2. การออกแบบด้านอัตลักษณ์

สามารถแบ่งผลงานการออกแบบอัตลักษณ์ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

2.1. การออกแบบตราสัญลักษณ์นิทรรศการ

ภาพประกอบ 15 ตราสัญลักษณ์นิทรรศการเขามอร่วมสมัย

1. ท่าฤๅษี 1 ใน 9 ท่าที่สมเด็จพระเทพฯ ทรงเจิมรูปหล่อฤๅษีดัดตน
2. ท่าฤๅษี 1 ใน 9 ท่าที่สมเด็จพระเทพฯ ทรงเจิมรูปหล่อฤๅษีดัดตน
3. โยฮัน สัญลักษณ์ฤๅษีชาวฝรั่ง
4. ธรณีวิทยา หินเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ
5. สมุนไพรมะเร็งศาสตร์
6. ท่าฤๅษี 1 ใน 9 ท่าที่สมเด็จพระเทพฯ ทรงเจิมรูปหล่อฤๅษีดัดตน
7. ท่าฤๅษี 1 ใน 9 ท่าที่สมเด็จพระเทพฯ ทรงเจิมรูปหล่อฤๅษีดัดตน
8. พฤษศาสตร์
9. หลี่เจ้ง สัญลักษณ์ฤๅษีชาวจีน

กระบวนการออกแบบตราสัญลักษณ์เขามอร่วมสมัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพระมหา
อุดม ปัญญาโก วัดพระเชตุพน ฯ ผศ.ผอ. ฝ่ายวิชาการ และเป็นพระมัคคุเทศก์ เป็นผู้คัดเลือกฤาษี
เพื่อทำการออกแบบ และการเลือกใช้โทนสีทอง เพื่อให้เข้ากับบริบทของวัดพระเชตุพน ฯ โดยรอบ

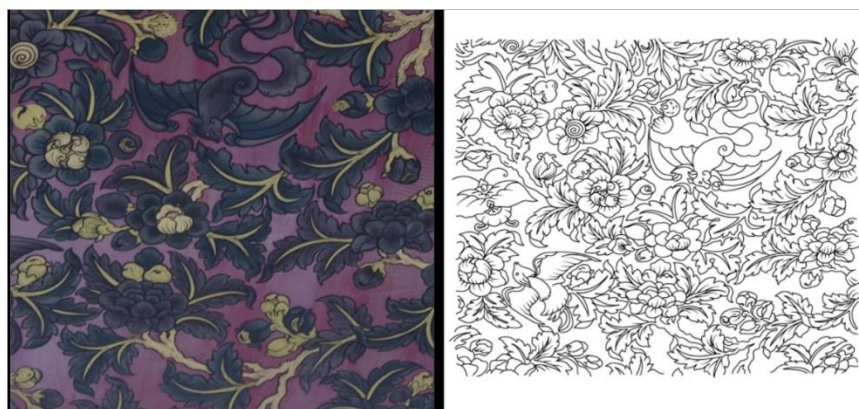
2.2. การออกแบบชุดองค์ประกอบศิลป์ที่ใช้ในการออกแบบนิทรรศการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ โดยเป็นการลดทอน
ลายเส้น และได้นำมาออกแบบรูปทรงทั้งหมด 2 ส่วน ดังนี้

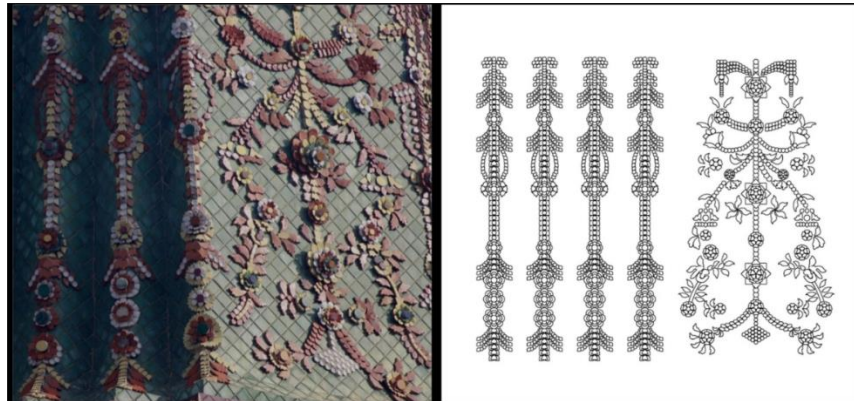
1. รูปทรงลายเส้นอัตลักษณ์วัดพระเชตุพน ฯ

ภาพประกอบ 16 ลายดอกพุดตาน ประแจเงิน และใบเทศ

ภาพประกอบ 17 ลายพุดตานจากสวนมิสกวัน

ภาพประกอบ 18 ลวดลายเจดีย์ 4 รัชกาล

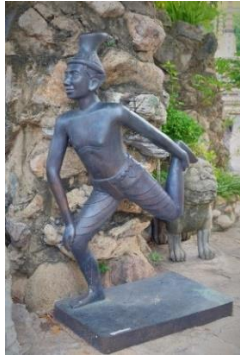

2.3 รูปทรงลายเส้นเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

รูปทรงลายเส้นเขามอ เป็นการลดทอนลายเส้นให้ดูเรียบง่าย และเพิ่มความน่าสนใจให้แก่ผู้เข้าชม ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 รูปทรงลายเส้นเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

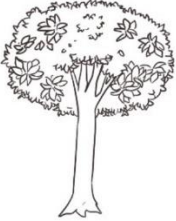
	ชื่อท่าฤๅษีดัดตน	รูปปั้นฤๅษีดัดตน	รูปแบบการลดทอนลายเส้น
1.	ท่าที่ 1 ดัดตนแก้ลมปวดศีรษะ (ฤๅษีมโนช)		
2.	ท่าที่ 2 ดัดตนแก้เกี้ยว (ฤๅษีกามันตะกั)		
3.	ท่าที่ 3 ดัดตนแก้คอและไหล่ (ฤๅษีอิสังค์)		

4.	ท่าที่ 4 ดัดตนแก้ไหล่ และขา (ฤๅษีสฤงขันธ์)		
5.	ท่าที่ 5 ดัดตนแก้เข่าขา (ฤๅษีอิสังค์)		
6.	ท่าที่ 6 ดัดตนลมในอกขวา (ฤๅษีอาัยันญาณ)		
7.	ท่าที่ 7 ดัดตนแก้กร่อนปฏู ฆาต (ฤๅษีสัชนาโลย)		

8.	ท่าที่ 8 ดัดตนแก้จันทมาฏเข่า ขา (ฤๅษีนารอท)		
9.	ท่าที่ 9 ดัดตนแก้เสียดอก (ฤๅษีนารอท)		
10.	ท่าที่ 10 ดัดตนแก้เข่าขัด (ฤๅษีชฎิล)		

<p>11.</p> <p>ท่าที่11 ดัดตนแก้ลมในสันเท้า (ฤๅษีนาไลย)</p>		
<p>12.</p> <p>ท่าที่12 ดัดตนแก้เอวขาด ขัดขา (ฤๅษีชฎิล)</p>		
<p>13.</p> <p>ท่าที่13 ดัดตนแก้เท้าเหน็บ (ฤๅษีมาฆะ)</p>		

<p>14.</p> <p>ท่าที่14 ดัดตนแก้สะโพกสลักเพชร (ฤๅษีสระภังค์)</p>		
<p>15.</p> <p>ท่าที่ 15 ดัดตนแก้ตะคริวมือและตะคริวเท้า (ฤๅษีอัคนีเนตร์)</p>		
<p>16.</p> <p>ท่าที่ 16 ดัดตนดำรงกายอายุยืน (ฤๅษีทิสไทย)</p>		
<p>17.</p> <p>ท่าที่17 ดัดตนแก้โรคในอก (ฤๅษีวเรชชฐ)</p>		

18.	ท่าที่ 18 ดัดตนแก้ลมข้อมือ (ฤๅษีอนิบัติคันธิ์)		
19.	ท่าที่ 19 ดัดตนแก้ขัดแข้งขัด ขา (โยฮัน)		
20.	ท่าที่ 20 ฤๅษีแก้แล่นสลัก ทรวง (หลี่เจิ้ง)		
21.	พฤกษศาสตร์		

22.	ธรณีวิทยา : อับเฉา		
23.	ธรณีวิทยา : โคมไฟ		
24.	เภสัชศาสตร์		

3. การออกแบบเรขศิลป์

จากผลงานการออกแบบชุดองค์ประกอบศิลป์ที่ใช้ในการออกแบบนิทรรศการ นำมาสู่การออกแบบเรขศิลป์ที่ใช้ในการจัดแสดงโครงสร้างนิทรรศการ

การออกแบบเรขศิลป์ที่ใช้ในการจัดแสดงโครงสร้างนิทรรศการ

ภาพประกอบ 19 ผลงานการออกแบบแบบแคดรอป

ภาพประกอบ 20 ผลงานแบบแคดรอปภายในนิทรรศการ

พื้นหลังของแบล็คดริอปได้นำลวดลายอัตลักษณ์ ไทย จีน ฝรั่งเศส ที่เป็นจุดเด่นของทางวัดโพธิ์ การนำตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสัญลักษณ์ (Logo) ของนิทรรศการ

SCAN ME

-
บำบัดแก้อึดในอก (ฤๅษีวโรษชง)
 Relief of chest trouble, cough and asthma
-
ฤๅษีแก้เส้นสลักกรวง (หลี่เจ้ง)
 Relief of chest discomfort (Li Cheng)
-
บำบัดแก้อึดออก (ฤๅษีนารก)
 Relief of chest pain at the cardiac region caused by abdominal distension
-
บำบัดแก้อึดขา ขัดขา (ฤๅษีมัญจล)
 Relief of back pain causing leg discomfort
-
บำบัดแก้อึดในอกในเอว
 Relief of chest and waist discomfort
-
บำบัดแก้อึดในอกในเอว
 Relief of hip and lower back discomfort

ภาพประกอบ 21 ผลงานการออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด

SCAN ME

-
บำบัดแก้อึดแข้งขัดขา (โยฮัน)
 Relief of legs and knees (Johannes)
-
บำบัดแก้อึดขาจากลม
 Relief of convulsion caused by wind or "wata"
-
บำบัดแก้อึดขา
 Relief of shoulder and leg discomfort
-
บำบัดแก้อึดเข่า
 Relief of knee sprain
-
บำบัดแก้อึดในส้นเท้า
 Relief of heel stiffness caused by wind or "wata"
-
บำบัดแก้อึดเท้า
 Relief of foot numbness

ภาพประกอบ 22 ผลงานการออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด

ภาพประกอบ 23 ผลงานการออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด

ภาพประกอบ 24 ผลงานการออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด

การบูรณาการองค์ความรู้เขามอ ผ่านสื่อดิจิทัล โดยการศึกษารูปแบบของคิวอาร์โค้ด ข้อจำกัด และการนำเสนอ เพื่อนำมาออกแบบนิทรรศการเขามอร่วมสมัย โดยผู้ใช้งานสามารถนำโทรศัพท์ของท่าน มาสแกนเพื่อเชื่อมต่อกับองค์ความรู้เขามอที่เราได้ตั้งคาระบบเอาไว้ โดยมีการนำเสนอผ่านวิดีโอความสำคัญของเขามอ และท่ากายบริหารฤๅษีดัดตน

ยินดีต้อนรับเข้าสู่นิทรรศการ
"เขามอ ผ่านกาลเวลา สู่ความร่วมมือ"

นิทรรศการนี้ จัดขึ้นเพื่อส่งต่อ สืบทอดองค์ความรู้ เรื่องราวที่กำลังจะสูญหาย ผ่านการออกแบบ นิทรรศการร่วมสมัยประกอบกับการออกแบบสื่อมัลติมีเดียดิจิทัล (Digital guide) เพื่อการสื่อสาร และสร้างความเข้าใจทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ร่วมสมัยต่าง ๆ เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพนฯ แก่นักท่องเที่ยว ผู้เยี่ยมชม และยังสามารถต่อยอดเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ของไทยสู่สาธารณชนผ่านโซเชียลมีเดียได้อีกด้วย

WELCOME TO THE EXHIBITION
"KHAO MOR TO THE CONTEMPORARY"

This exhibition is held for forwarding. Inherit knowledge The story is about to be lost. Through contemporary exhibition design. Together with the digital guide media design for communication and create an understanding of arts and culture History Various contemporary events about Khao Mor Wat Pho Temple for tourists Visitors. And can also extend the dissemination of Thai health learning media To the public via social media as well.

แผนการเดินทางนิทรรศการ
 #รู้จักเขามอผ่านเลนส์ #HelloKhaomorWatpho

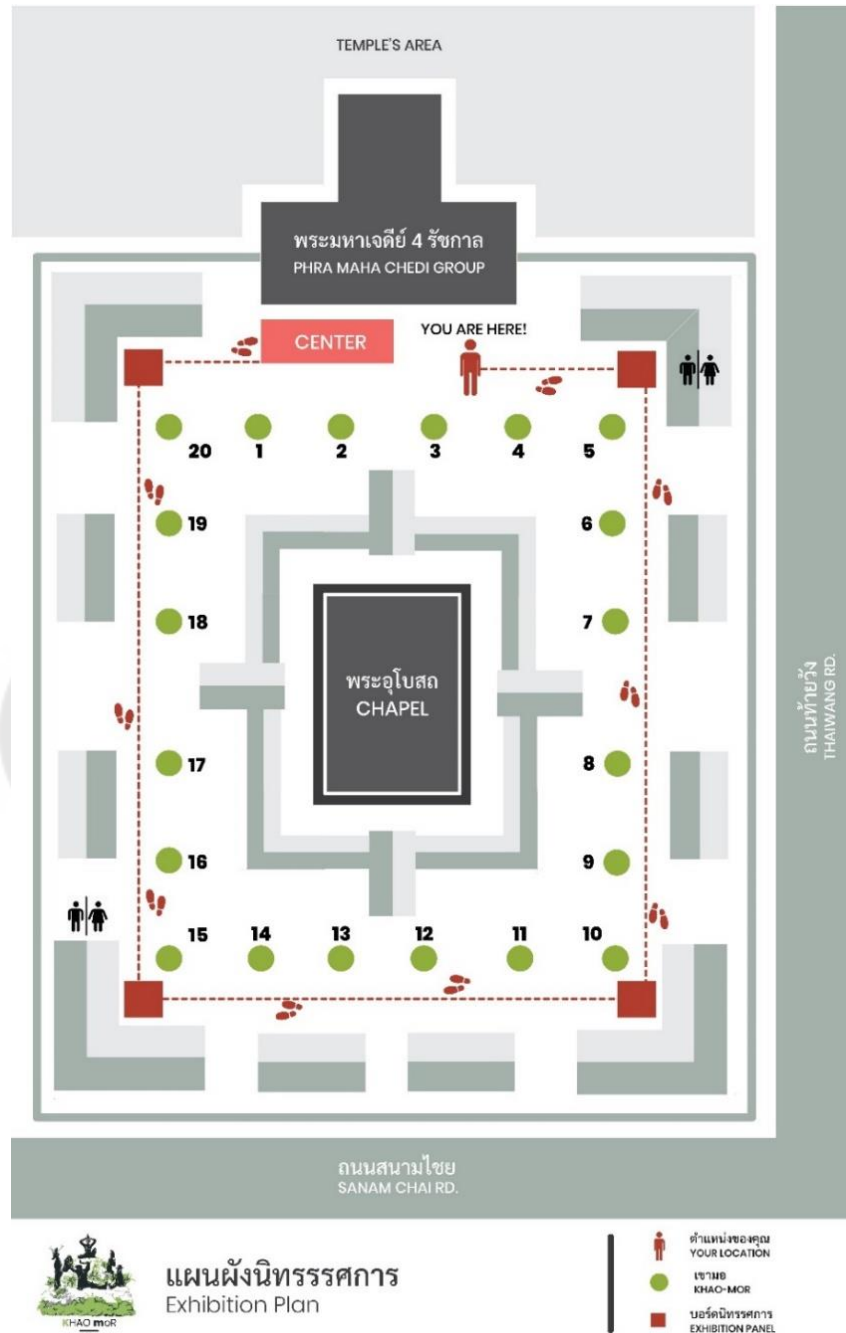
ผู้ออกแบบ และสร้างสรรค์นิทรรศการ
ทรงกานัญณ์ กิ่งไชยคำ
 นิเทศวิทยุภาค สาขาวิศวกรรมการออกแบบ
 วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ภาพประกอบ 25 การออกแบบการสแกนคิวอาร์โค้ดแผนที่
 ไปสเตอร์รายละเอียดนิทรรศการ พร้อมทั้งการสแกนคิวอาร์โค้ด เพื่อดูแผนที่เขามอ
 โดยรอบพระอุโบสถ

4. การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการ

ภาพประกอบ 26 แผนที่การเข้าร่วมกิจกรรมภายในนิทรรศการเขามอ

แผนที่การเดินทางเยี่ยมชมเขามอวัดพระเชตุพน ฯ โดยรอบ เพื่อเป็นการศึกษา และเรียนรู้
เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

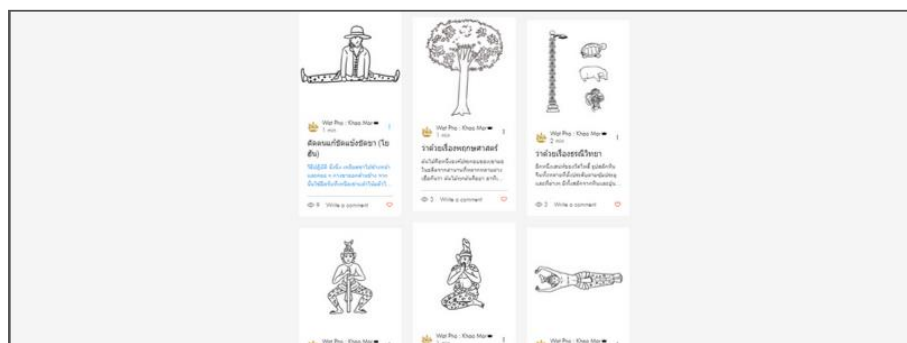
5. การออกแบบสื่อดิจิทัล

ภาพประกอบ 27 เว็บไซต์เขามอ ร่วมสมัย

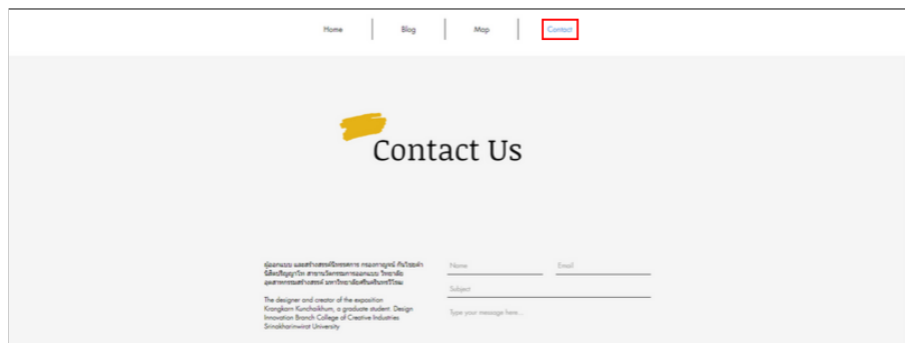
ภาพประกอบ 28 รูปแบบเว็บไซต์เขามอร่วมสมัยหน้าหลัก

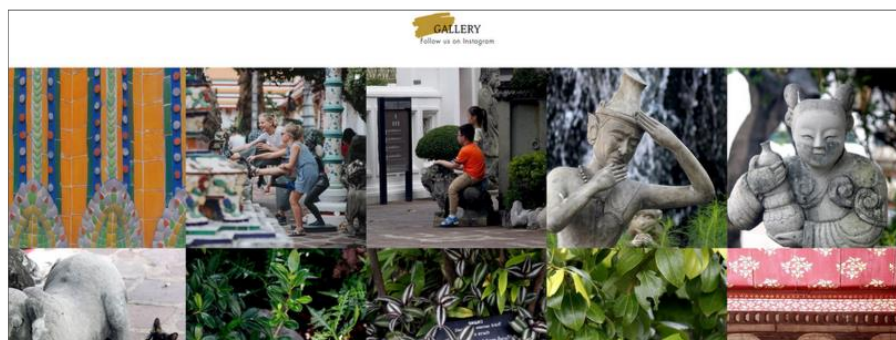
ภาพประกอบ 29 บล็อกเนื้อหาในแต่ละคอลัมน์

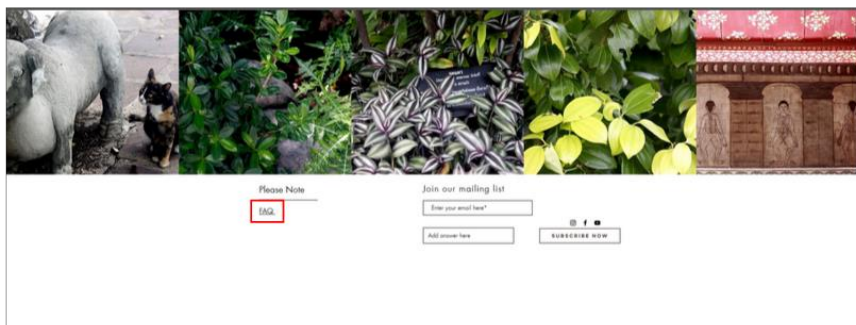
ภาพประกอบ 30 แผนที่การจัดนิทรรศการเขามอ ร่วมสมัย

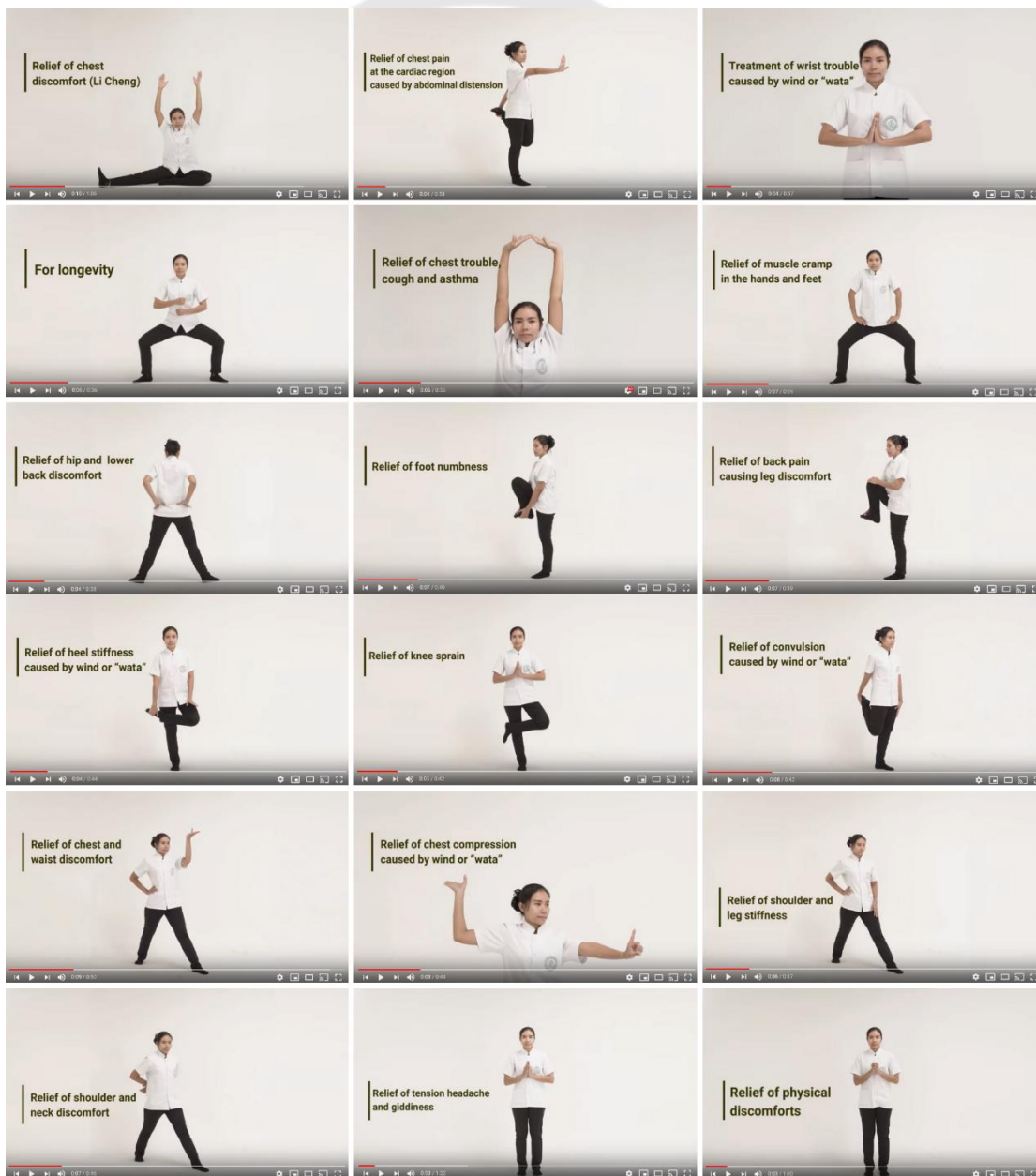
ภาพประกอบ 31 ข้อมูลการติดต่อ นักออกแบบนิทรรศการเขามอ ร่วมสมัย

ภาพประกอบ 32 รูปแบบอินสตาแกรม (Instagram)

ภาพประกอบ 33 คำถามที่พบบ่อย เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

ภาพประกอบ 34 วิดีโอ การกายบริหารฤๅษีดัดตน และวิดีโอโปรโมทเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

6. การออกแบบเรขศิลป์เครื่องแต่งกาย

ภาพประกอบ 35 เสื้อเขามอร่วมสมัย

7. การออกแบบเรขศิลป์ของที่ระลึก

ภาพประกอบ 36 สติ๊กเกอร์ یادม

ที่มา : ผู้วิจัยเป็นผู้ออกแบบ

การออกแบบเรขศิลป์ของที่ระลึกชิ้นนี้ เป็นการออกแบบสติ๊กเกอร์ลวดลายของเขามอ มีการเพิ่มเติมตัวอักษร KHAO MOR – WAT PHO และเป็นการเลือกใช้ลวดลายสีเสมือนจริงของเขามอ โดยนำมาติดกับยามขนาดพกพา ดังคติของเขามอควบคู่กับการแพทย์แผนไทย

ภาพประกอบ 37 รูปแบบเนื้อหาด้านใน และรูปแบบปก

ภาพประกอบ 38 ผลงานการออกแบบเรขาคณิตที่ใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการ

การ์ดที่ระลึก มีการนำวัสดุของลายดอกพุดตาน ประแจเงิน และใบเทศ มาเป็นพื้น หลังในการออกแบบ ใช้โทนสีขาว ทอง ประกอบกับการนำคิวอาร์โค้ดการสแกนเชื่อมตัวกับเว็บไซต์ หลักของเขามอร่วมสมัย หรือเรียกว่ามัดคุเทศก์ดิจิทัล

ภาพประกอบ 39 โมเดลการจำแนกองค์ประกอบทางกายภาพ

โมเดลการจำแนกองค์ประกอบทางกายภาพเขามอ ร่วมสมัย โดยเป็นการดึงอัตลักษณ์ของเขามอ แบ่งเป็น 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ 1) พุทธศาสตร์ 2) เกษศาสตร์ 3) ธรณีวิทยา 4) ฤๅษีตัดตน โดยวัสดุที่ผู้วิจัยนำมาใช้ ได้เลือกอะคริลิคหลากสีเข้ามา เพื่อสื่อถึงองค์ประกอบที่ร่วมสมัยในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบเกมส์การเรียนรู้ หรือแนวทางการออกแบบของที่ระลึก

ส่วนที่ 3 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด 135 ชุด ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ได้ 2 ส่วนดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การเข้าชม และความรู้จัก โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่และค่าร้อยละ ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	43	31.85
	หญิง	92	68.15
	รวม	135	100.00
อายุ	15-22 ปี	8	5.93
	23-30 ปี	38	28.15
	31-40 ปี	58	42.96
	41-49 ปี	22	16.30
	50-59 ปี	7	5.19
	60-69 ปี	2	1.48
	รวม	135	100.00
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	4	2.96
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	6	4.44
	อนุปริญญา/ปวส.	15	11.11
	ปริญญาตรี	77	57.04
	ปริญญาโท	23	17.04
	ปริญญาเอก	10	7.41
	รวม	135	100.00
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	25	18.52
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	13	9.63

	พนักงานบริษัทเอกชน	14	10.37
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	37	27.41
	อื่น ๆ	46	34.07
	รวม	135	100.00
เคยเข้ามาเยี่ยมชมวัดพระเชตุพน ฯ	เคย	114	84.44
	ไม่เคย	21	15.56
	รวม	135	100.00
รู้จักเขมอ วัดพระเชตุพน ฯ	รู้จัก	94	69.63
	ไม่รู้จัก	41	30.37
	รวม	135	100.00

จากตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 135 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 92 คน ร้อยละ 68.15 อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 58 คน ร้อยละ 42.96 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 77 คน ร้อยละ 57.04 ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น พนักงานราชการ ค้าขาย จำนวน 46 คน ร้อยละ 34.07 ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้ามาเยี่ยมชมวัดพระเชตุพน ฯ จำนวน 114 คน ร้อยละ 84.44 และ รู้จักเขมอ วัดพระเชตุพน ฯ จำนวน 94 คน ร้อยละ 69.63

2. ผลการข้อมูลด้านความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการ

การข้อมูลด้านความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการ

ความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขมอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชมนิทรรศการในครั้งนี้	4.58	0.545	มากที่สุด

ตาราง 3 (ต่อ)

ความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ผลงานการออกแบบด้านอัตลักษณ์ นิทรรศการ เขา มอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ มีความสวยงาม	4.69	0.509	มากที่สุด
พึงพอใจในผลงานการออกแบบเรขศิลป์เกี่ยวกับ นิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ	4.68	0.516	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล	4.73	0.474	มากที่สุด
การเข้าชมครั้งนี้ทำให้ท่านอยากเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ ความรู้เขามอ มากขึ้น	4.73	0.480	มากที่สุด
เรื่องราวที่แสดงในนิทรรศการฯ ทำให้อยากนำเสนอ ข้อมูลเหล่านี้ ผ่านทางโซเชียลมีเดีย	4.74	0.503	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.69	0.505	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือ เรื่องราวที่แสดงในนิทรรศการฯ ทำให้อยากนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ ผ่านทางโซเชียลมีเดีย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 รองลงมา การเข้าชมครั้งนี้ทำให้ท่านอยากเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้เขามอ มากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ถัดมา ความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชมนิทรรศการในครั้งนี้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชมนิทรรศการในครั้งนี้

ความพึงพอใจในได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชม นิทรรศการในครั้งนี้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเภสัชศาสตร์ (สมุนไพร)	4.59	0.538	มากที่สุด
ด้านพฤกษศาสตร์ (ต้นไม้บริเวณเขามอ)	4.53	0.557	มากที่สุด
ด้านธรณีวิทยา (เขามอ และอับเฉา)	4.57	0.554	มากที่สุด
ด้านฤๅษีดัดตน	4.70	0.505	มากที่สุด
คำตอบ จากข้อคำถามที่พบบ่อยจากนักท่องเที่ยว (FAQ)	4.53	0.571	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	0.545	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชมนิทรรศการในครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชมนิทรรศการในครั้งนี้ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็นคือด้านฤๅษีดัดตน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 รองลงมาคือ ด้านเภสัชศาสตร์ (สมุนไพร) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และ ด้านธรณีวิทยา (เขามอ และอับเฉา) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผลงานการออกแบบด้านอัตลักษณ์ นิทรรศการ เขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ

ความพึงพอใจของผลงานการออกแบบ ด้านอัตลักษณ์ นิทรรศการ เขามอ ร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
การออกแบบตราสัญลักษณ์นิทรรศการ(โลโก้)	4.73	0.480	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ความพึงพอใจของผลงานการออกแบบ ด้านอัตลักษณ์ นิทรรศการ เขามอ ร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
การออกแบบชุดองค์ประกอบศิลป์ ที่ใช้ในการ ออกแบบนิทรรศการ (แผนที่เขามอ บอร์ดจัดแสดง)	4.64	0.539	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.69	0.509	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผลงานการออกแบบ ด้านอัตลักษณ์ นิทรรศการ เขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจของผลงานการออกแบบ ด้านอัตลักษณ์ นิทรรศการ เขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือการออกแบบตราสัญลักษณ์นิทรรศการ(โลโก้)ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 รองลงมาคือ การออกแบบชุดองค์ประกอบศิลป์ ที่ใช้ในการออกแบบนิทรรศการ (แผนที่เขามอ บอร์ดจัดแสดง) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในผลงานการออกแบบเรขศิลป์ เกี่ยวกับนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ

ความพึงพอใจในผลงานการออกแบบเรขศิลป์ เกี่ยวกับนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ผลงานการออกแบบเรขศิลป์เครื่องแต่งกาย	4.70	0.522	มากที่สุด
ผลงานการออกแบบเรขศิลป์ของที่ระลึก	4.64	0.525	มากที่สุด
ผลงานการออกแบบเรขศิลป์ที่ใช้ในการจัดแสดง โครงสร้างนิทรรศการ (กราฟฟิก)	4.71	0.502	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.68	0.516	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในผลงานการออกแบบเว็บไซต์เกี่ยวกับนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในผลงานการออกแบบเว็บไซต์เกี่ยวกับนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือผลงานการออกแบบเว็บไซต์ที่ใช้ในการจัดแสดงโครงสร้างนิทรรศการ (กราฟฟิก) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 รองลงมาคือ ผลงานการออกแบบเว็บไซต์เครื่องแต่งกาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และผลงานการออกแบบเว็บไซต์ของที่ระลึก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล

ความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
QR CODE บอกข้อมูลเบื้องต้น (แผนที่การร่วมกิจกรรม ข้อมูลเบื้องต้น เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ)	4.73	0.495	มากที่สุด
QR CODE บอกล่าเรื่องราวองค์ประกอบ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ	4.65	0.537	มากที่สุด
เว็บไซต์ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ	4.80	0.401	มากที่สุด
วิดีโอ ทำกายบริหารฤๅษีดัดตน	4.73	0.460	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.73	0.474	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 การวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือเว็บไซต์ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 รองลงมาคือ วิดีโอ ทำกายบริหารฤๅษีดัดตน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 และ QR CODE บอกข้อมูลเบื้องต้น (แผนที่การร่วมกิจกรรม ข้อมูลเบื้องต้น เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจดังนี้

1. อยากให้พัฒนารูปแบบของการสื่อสาร ให้มีหลายหลายขึ้นไปอีก และพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเขมอ เพื่อการต่อยอดในอนาคต
2. อยากให้จัดการบรรยายองค์ความรู้ต่าง ๆ และนำเสนอสื่อในลักษณะเช่นนี้เป็นประจำ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยว
3. ควรจัดประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ที่สนใจหรือนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเขมอ เนื่องจากปัจจุบันอาจจะยังไม่เป็นที่รู้จัก ซึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้มีผู้ที่สนใจหรือนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น
4. ควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมปฏิบัติกับสิ่งที่ได้ชมด้วย
5. ชื่นชมในความเป็นเด็กรุ่นใหม่ ที่สนใจ และอยากพัฒนาเขมอ ที่อยู่คุณคนไทยกว่าร้อยละ
6. การเพิ่มเติมชีวิตให้กับภูมิปัญญาของวัดโพธิ์ อยากให้มีการดำเนินการต่อในส่วนของภูมิปัญญาเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการทำงานออกแบบนิทรรศการร่วมสมัยในครั้งนี้ สามารถนำมาสรุปผล อภิปรายผล และจัดทำข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัยด้านการออกแบบ

จากวัตถุประสงค์ในการศึกษาทั้งสองข้อที่ได้กล่าวไปในบทที่ 1 สามารถแบ่งผลการวิจัย ออกได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลอัตลักษณ์ องค์ประกอบทางกายภาพ และบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ 2) ผลงานการออกแบบนิทรรศการร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ ผ่านสื่อ ดิจิทัล 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ข้อมูลอัตลักษณ์ องค์ประกอบทางกายภาพ และบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามานั้น โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การการศึกษาเชิงลึก และนำไปต่อยอดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางการการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ผ่านสื่อดิจิทัล เป็นการลดเวลา และปริมาณงานประชาสัมพันธ์ ที่ต้องใช้ ภาครัฐกลาง อีกทั้งการเผยแพร่ยังสามารถกระจายได้มากขึ้น ลดข้อจำกัดด้านเวลา และการสร้าง โอกาสในการต่อยอดสร้างสรรค์ได้ในอนาคต โดยมีเนื้อหาการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 องค์ประกอบทางกายภาพของเขามอ วัดพระเชตุพนฯ

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษา และวิเคราะห์การจำแนกลักษณะทางกายภาพองค์ประกอบ ของ เขามอ จากการลงพื้นที่นำมาออกแบบ และพัฒนานิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ จากกรณีศึกษา เขามอ ฤาษีตัดตน ผู้วิจัยจึงได้ข้อกำหนดการออกแบบนิทรรศการ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ 4 ด้าน คือ 1) ฤาษีตัดตน 2) พุทธศาสตร์ 3) เกษศาสตร์ 4.) ธรณีวิทยา โดยข้อมูล ได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมิน

1.2 บริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ

แบ่งได้ทั้งหมดเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านศิลปะ และวัฒนธรรม

2. ด้านบริบทแวดล้อมของสถานที่
3. ด้านการคมนาคม
4. ด้านประชากร

2. ผลงานการออกแบบนิทรรศการร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ ผ่านสื่อดิจิทัล

จากการศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ องค์ประกอบทางกายภาพ และบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ นำมาสู่การออกแบบนิทรรศการร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนฯ ผ่านสื่อดิจิทัล โดยมีการออกแบบ และจัดแสดงในส่วนต่าง ๆ ดังตารางที่ 8 นี้

ตาราง 8 ตารางประเภทในการจัดแสดงในนิทรรศการ

วัตถุในการจัดแสดง Souvenir / Prop 4 ชิ้น Model / Diorama	บอร์ดข้อมูล Graphic Board ภาพถ่าย Photography ตราสัญลักษณ์ Logo ชุดองค์ประกอบศิลป์ ชุดลายเส้นฤกษ์ตัดตน แบบโครงสร้างนิทรรศการ
วิดิทัศน์ Video presentation 2 ตอน วิดิโอท่ากายบริหาร ฤกษ์ตัดตน 20 ท่า	สื่อมัลติมีเดีย QR code 32 แบบ Website 1 แบบ

สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

1. สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น พนักงานราชการ ค้าขาย เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้ามาเยี่ยมชมวัดพระเชตุพนฯ และ รู้จักเขามอ วัดพระเชตุพนฯ
2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือ เรื่องราวที่แสดงในนิทรรศการฯ ทำ

ให้อยากนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ ผ่านทางโซเชียลมีเดีย รองลงมา การเข้าชมครั้งนี้ทำให้ท่านอยากเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้เขามอ มากขึ้น ถัดมา ความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชมนิทรรศการในครั้งนี้

2.1 ความพึงพอใจในได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชมนิทรรศการในครั้งนี้ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือด้านฤกษ์ดีดต้น รองลงมาคือ ด้านเกษตรศาสตร์ (สมุนไพร) และ ด้านธรณีวิทยา (เขามอ และ อับเฉา)

2.2 ความพึงพอใจของผลงานการออกแบบ ด้านอัตลักษณ์ นิทรรศการ เขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือการออกแบบตราสัญลักษณ์นิทรรศการ(โลโก้) รองลงมาคือ การออกแบบชุดองค์ประกอบศิลป์ ที่ใช้ในการออกแบบนิทรรศการ (แผนที่เขามอ บอร์ดจัดแสดง)

2.3 ความพึงพอใจในผลงานการออกแบบเรขศิลป์เกี่ยวกับนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือผลงานการออกแบบเรขศิลป์ที่ใช้ในการจัดแสดงโครงสร้างนิทรรศการ (กราฟฟิก) รองลงมาคือ ผลงานการออกแบบเรขศิลป์เครื่องแต่งกาย และผลงานการออกแบบเรขศิลป์ของที่ระลึก

2.4 ความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในทุกประเด็น คือเว็บไซต์ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ รองลงมาคือ วีดิโอ ท่ากายบริหารฤกษ์ดีดต้น และ QR CODE บอกข้อมูลเบื้องต้น (แผนที่การร่วมกิจกรรม ข้อมูลเบื้องต้น เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ)

อภิปรายผล

สื่อดิจิทัลที่ได้จากการวิจัยสอดคล้องกับนิทรรศการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้แพทย์แผนไทย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (อริญ วาณิชกร และคณะ, 2560) ในการนำเสนอบอร์ดองค์ความรู้อัตลักษณ์วัดพระเชตุพน ฯ และการนำเสนอสูจิบัตร ผ่านสื่อดิจิทัลโดยใช้ QR Code เป็นสื่อกลาง สอดคล้องกับการศึกษาความร่วมมือของงานศิลปะจัดแสดง ผ่านงานอาร์ต เบียนาเล่ และความสนใจของผู้คนในยุคปัจจุบัน ที่มีความตื่นตัวกับงานจัดแสดงศิลปะมากขึ้น

กระบวนการศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปต่อยอดสู่การพัฒนาสื่อดิจิทัลให้กับ องค์ความรู้ในส่วนของอัตลักษณ์อื่น ๆ ให้กับวัดพระเชตุพน ฯ และที่อื่น ๆ ในรูปแบบเดียวกันได้ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวในประเด็นที่นอกเหนือจากการดูแลสุขภาพแบบไทยในอดีต ได้แก่ พุทธศิลป์ และโบราณวัตถุต่าง ๆ เพื่อเป็นการลดข้อจำกัดของเรื่องราวในอดีตสู่การสร้างบรรยากาศที่มีชีวิต สามารถอธิบายตัวเองได้ด้วยสื่อดิจิทัล และสามารถเผยแพร่สู่สากล ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ดังนั้นส่วนสำคัญในการออกแบบ คือข้อมูลที่ผ่านมาการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ผสมกับความร่วมสมัยในปัจจุบัน และยังเป็นการลดเวลา ปริมาณงาน ประชาสัมพันธ์ ที่ต้องใช้มีคฤศก์ การเผยแพร่ยังสามารถกระจายได้มากขึ้น ตลอดจนการลดข้อจำกัดของเรื่องราวในอดีตสู่ความเป็นภาพเคลื่อนไหว และบรรยากาศของบริบทเขามอร่วมสมัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปพัฒนา และทดลองใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไป

ความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิทรรศการในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดนิทรรศการจะแสดงถึงเรื่องราวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันให้ผู้สนใจได้รับรู้ข้อมูลอย่างชัดเจน และเป็นเรื่องราวที่น่าตื่นตาตื่นใจเพราะจะได้เห็นภาพประกอบทั้งภาพเคลื่อนไหว เสียง ที่จะช่วยให้ผู้สนใจได้เข้าใจง่ายไม่ใช้เวลานานทั้งเนื้อหาในด้านสมุนไพร หรือด้านการแพทย์แผนไทยที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์จากการเข้าชมเป็นอย่างมาก อีกทั้งการออกแบบที่มีการผสมผสานทั้งเรื่องราว ภาพประกอบ หรือตราสัญลักษณ์ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นที่สะดุดตาแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ในการจัดนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัลนั้นได้จัดในรูปแบบเว็บไซต์ วีดีโอ และคิวอาร์โค้ด เพื่อบอกข้อมูลเบื้องต้น และช่วยดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ทุกเพศทุกวัย และทุกสัญชาติ ที่มีความต้องการทราบเรื่องราวเกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ ให้มากยิ่งขึ้น ดังงานวิจัยของ โกวิท ฑะลิ (2559) ศึกษา แบบจำลองการนำเสนอสาระพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่นตามแนวคิดปัจจุบันสู่อดีตผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล: กรณี (ศึกษา) พิพิธภัณฑที่ท้องถิ่นอ่างศิลา พบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต้องแสดงให้เห็นสาระความเป็นของแท้ดั้งเดิม เป็นส่วนพื้นฐานในการเข้าถึงลักษณะเนื้อหาต่าง ๆ สร้างความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมไม่ขัดแย้งจนไปทำลายคุณค่าของพื้นที่อนุรักษ์ หรือโบราณสถาน จะทำให้เกิดการตอบสนองที่ดีและสนใจมากขึ้น งานวิจัยของ ทักษิณา สุขพัทธิ (2560) ศึกษา รูปแบบสื่อมัลติมีเดียเพื่อการสร้างสรรคศิลป์นิทรรศการ พบว่า นิทรรศการที่ดีจะให้ความรู้ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านอารมณ์ และความรู้สึกรับเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือการตระหนักเห็นคุณค่าเช่นเดียวกันกับนิทรรศการศิลปะ ซึ่งจะจัดแสดงผลงานในด้านทัศนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม สื่อผสมงานหรืองานด้านออกแบบ สื่อมัลติมีเดีย ถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในงานหรือนำไปต่อยอดในลักษณะจัดแสดงโดยใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้าง

ความงาม และบทบาทสื่อมัลติมีเดียด้านอุปกรณ์และสถานที่ และงานวิจัยของ วนิตา โนรา (2561) ศึกษา การพัฒนาสื่อดิจิทัล เรื่อง การสอนนวดแผนไทย ของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ พบว่า สื่อดิจิทัลจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของเนื้อหา ทักษะที่ได้ การเรียนรู้ การใช้งาน และ ด้านความรู้และประโยชน์ที่ได้รับเป็นอย่างดี และแนวคิด ของ Gursoy & McCleary (2003) กล่าวว่า ความรู้สึก ของนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจ หรือไม่ พึงพอใจหลังจากมีการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวแล้ว ถ้าการท่องเที่ยวนั้นเป็นไปตามที่คาดหวัง ก็ จะพอใจและกลับมาเที่ยวที่เดิมซ้ำ ในทางตรงกันข้ามหากไป เที่ยวแล้วไม่ตรงตามที่คาดหวัง นักท่องเที่ยวก็จะไม่พอใจ และไม่กลับมาเที่ยวที่เดิมอีก

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. ควรมีการขยายผลองค์ความรู้ การเพิ่มเติมชีวิตของสื่อดิจิทัลให้กับภูมิปัญญาของวัด พระเชตุพน ฯ ในส่วนของภูมิปัญญาเรื่องอื่น ๆ ต่อไป
2. ควรมีการต่อยอดการออกแบบในเชิงผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยมีสื่อดิจิทัลเข้ามาร่วม เป็นหนึ่งในกระบวนการ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ และการให้ความหมายของสินค้าเชิง ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ในรูปแบบของเทคโนโลยีผ่านสื่อดิจิทัลได้แพร่กระจายในวงกว้าง
3. ควรมีการต่อยอดการออกแบบโมเดลจำลองเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ เช่น เกมส์การเรียนรู้ หรือแนวทางการออกแบบของที่ระลึก

บรรณานุกรม

Archer. (1974). *Design awareness and planned creativity in industry*. Toronto: Thorn Press. QR Code. (2561). Retrieved from สืบค้นจาก

<https://www.mindphp.com/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/239-it-technology/1836-what-is-qr-code.html>

Roberts, & Meyer. (1991). *Product Strategy and Corporate success*. MA: Sloan School of Management.

White. (2011). *The Elements of Graphic Design*. New York: Alworth Press.

กรมศิลปากร. ก. (2538). รายงานการสำรวจโบราณสถานในกรุงเทพมหานคร.

Retrieved from สืบค้นจาก <http://www.resource.lib.su.ac.th/rattanakosin/index.php/2014-10-27-08-52-05/2014-10-29-02-26-23/2015-10-19-03-26-15/2015-10-19-03-43-59>

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542a). การจัดนิทรรศการขนาดกลาง.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542b). นิทรรศการเคลื่อนที่หรือ นิทรรศการสัญจร.

ดร.ศานติ ภัคดีคำ. (2552). จดหมายเหตุวัดพระเชตุพน ๗ สมัยรัชกาลที่ 1-4. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ทักษิณา สุขพัทธ์. (2560). รูปแบบสื่อมัลติมีเดีย เพื่อการสร้างสรรค์ ศิลปะ นิทรรศการ.

ประเสริฐ ศิลรัตน์. (2549). ประเภทของนิทรรศการ.

ผศ.ดร. สุรีย์ เข็มทอง. ธุรกิจสินค้าที่ระลึก. สาขาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ผศ.ดร. เสาวณิต วิงวอน. (2554). จารึกวัดโพธิ์ : มรดกความทรงจำแห่งโลก. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

พระราชเวที (สุรพล ชิตญาโณ ป.๕.๙), & ลิขิตพรสวรรค์, ฐ. (2559). แผนตำราหมอนวด และฤกษ์ตัดตน ของพระยาพิศณุประศาสตร์เวช (คง ถาวรเวช): บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์(1997) จำกัด.

เพ็ญพรรณ เจริญพร. (2550). การจัดทำหัวเรื่อง และคำบรรยาย สำหรับนิทรรศการ.

รศ.ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2554). การสื่อสารยุคดิจิทัล. Retrieved from สืบค้นข้อมูลจาก http://www.infocommmju.com/icarticle/images/stories/icarticles/ajwittaya/Digital_Communication.pdf

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)

ลักษณะ และประเภทของการจัดนิทรรศการ. Retrieved from สืบค้นจาก

http://www.elfhs.ssru.ac.th/siriman_wa/pluginfile.php/148/block

วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2542). ลักษณะ หรือขบวนการของการสื่อ. 1.

วัดพระเชตุพน ฯ. เขามอ และเขาฤๅษีตัดตน. Retrieved from สืบค้นจาก

<http://www.watpho.com/th/architecture/detail/264>

วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). สูตรการคำนวณ *Taro Yamane*

เว็บไซต์เมดไทย (Medthai)., ประวัติการแพทย์แผนไทย Retrieved from สืบค้นจาก

<https://medthai.com/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%>

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา. (2562). สถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2561P. Retrieved from สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11321

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2560). Retrieved from สืบค้นจาก

<https://www.ryt9.com/s/iq03/2733177>

สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2555). การออกแบบบรรจุภัณฑ์.

หนังสือประยูรวงศ์ธรรม โคร่งการบูรณปฏิสังขรณ์ เขามอ วัดประยูรวงศาวาส. (2556).

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

อรัญ วานิชกร. (2560). การออกแบบนิทรรศการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้แพทย์แผนไทย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

ภาคผนวก ก

รูปภาพการลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

รูปภาพ ภาคผนวก ก ที่1 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

รูปภาพ ภาคผนวก ก ที่ 2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ
ร่วมกับอาจารย์ และนิสิตสาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์

รูปภาพ ภาคผนวก ก ที่ 3 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลสื่อดิจิทัล
ในงาน Digital Thailand Bigbang Muang Thong 2018

รูปภาพ ภาคผนวก ก ที่ 4 ถ่ายทำ VDO ฤๅษีตัดตน
พร้อมอาจารย์ และทีมงานช่างภาพ

รูปภาพ ภาคผนวก ก ที่ 5 ถ่ายทำ VDO เขามอร่วมสมัย

รูปภาพ ภาคผนวก ก ที่ 6 ลงพื้นที่ ปรีक्षाผู้เชี่ยวชาญ
พร้อมกับโมเดลการแยกองค์ประกอบเขามอ

รูปภาพ ภาคผนวก ก ที่ 7 เข้าร่วมกิจกรรมกับสมาคมภูมิสถาปนิกประเทศไทย
ในหัวข้อ "เขามอ ศิลปะ และสวนไทย" KHAO MO, ART AND THAI GARDEN

ภาคผนวก ข

รูปภาพนิตรรศการเขามอร่วมสมัย

รูปภาพ ภาคผนวก ข ที่ 1 พิธีเปิดงานนิทรรศการ
เขมมอ ผ่านกาลเวลาสู่ความร่วมมือ

รูปภาพ ภาคผนวก ข ที่ 2 พระวิทยากร วิทยากร และผู้วิจัย
ร่วมบรรยายหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเขมมอ ร่วมสมัย

รูปภาพ ภาคผนวก ข ที่ 3 การแสดงรำฤกษ์ตัดตน

รูปภาพ ภาคผนวก ข ที่ 4 พระวิทยากร วิทยากร และผู้วิจัย
นำผู้เข้าร่วมนิทรรศการเดินชมเขามอ โดยรอบ

รูปภาพ ภาคผนวก ข ที่ 5 ภาพบรรยากาศผู้เข้าร่วมกิจกรรม

รูปภาพ ภาคผนวก ข ที่ 6 วิดีโอบรรยากาศการจัดนิทรรศการ
“เขามอผ่านกาลเวลา สู่ความร่วมมือ”

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามFAQ เพื่อการออกแบบ

แบบสอบถาม

การพัฒนาปริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล

คำชี้แจง

1. กรุณากรอกคำถามต่อไปนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบแบบสอบถาม FAQ (ภาษาไทย)

ท่านอยากทราบเรื่องใดที่เกี่ยวกับเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัย

นางสาวกรองกาญจน์ กันไชยคำ

QUESTIONNAIRE FAQ
CONTEMPORARY CONTEXTUAL DEVELOPMENT OF KHAO MOR
WATPHRACHETUPHON WIMONMANGKHALARAM RATCHAWORAMAHAWIHAN
TO DESIGN EXHIBITION THROUGH DIGITAL MEDIA

Notification

1. Please enter the following questions. To guide the design

Questionnaire FAQ (English language)

To use your information as an elements of infographic, what do you want to know and understand from Khao mor Wat Pho?

.....

.....

.....

.....

Researcher
Krongkarn Kunchaikham

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามความพึงพอใจ

**แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรม
นิทรรศการเขามอ ผ่านกาลเวลาสู่ความร่วมมือ
ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
วันที่ 3 - 7 สิงหาคม พ.ศ. 2562**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสอบถามความพึงพอใจต่อผู้เข้าร่วมงานนิทรรศการ เขามอ ผ่านกาลเวลา สู่ความร่วมมือ

2. เพื่อนำผลความพึงพอใจ นำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัย การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่าง ( ) หน้าข้อความตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

( ) เพศชาย

( ) เพศหญิง

2. อายุ

( ) อายุต่ำกว่า 15 ปี

( ) 15-22 ปี

( ) 23-30 ปี

( ) 31-40 ปี

( ) 41-49 ปี

( ) 50-59 ปี

( ) 60-69 ปี

( ) อายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น
 ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ( ) อนุปริญญา/ปวส.
 ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท
 ( ) ปริญญาเอก ( ) อื่น ๆ.....

4. อาชีพ

- ( ) นักเรียน/นักศึกษา ( ) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 ( ) พ่อบ้าน/แม่บ้าน ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. ท่านเคยเข้ามาเยี่ยมชมวัดพระเชตุพน ฯ มาก่อนหรือไม่

- ( ) เคย ( ) ไม่เคย

6. ท่านรู้จักเขามอ วัดพระเชตุพน ฯ หรือไม่

- ( ) รู้จัก ( ) ไม่รู้จัก

ส่วนที่ 2 : ข้อมูลด้านความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิตรรศการ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ( ) หน้าคำตอบที่ท่านต้องการเลือก

ระดับความคิดเห็น

	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัจจัยด้านความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์นิตรรศการเขามอร่วมสมัย	5	4	3	2	1
ท่านได้รับข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับเขามอวัดพระเชตุพน ฯ ในการมาเที่ยวชม นิตรรศการในครั้งนี้มากนักน้อยเพียงใด					

1.1. ด้านเภสัชศาสตร์ (สมุนไพร)					
1.2. ด้านพฤกษศาสตร์ (ต้นไม้บริเวณเขามอ)					
1.3. ด้านธรณีวิทยา (เขามอ และอับเฉา)					
1.4. ด้านฤกษ์ศาสตร์					
1.5. คำตอบ จากข้อคำถามที่พบบ่อยจากนักท่องเที่ยว (FAQ)					
2. ท่านเห็นว่าผลงานการออกแบบด้านอัตลักษณ์ นิทรรศการ เขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ มีความสวยงามมากน้อยเพียงใด					
2.1 การออกแบบตราสัญลักษณ์นิทรรศการ (โลโก้)					
2.2 การออกแบบชุดองค์ประกอบศิลป์ ที่ใช้ในการออกแบบนิทรรศการ (แผนที่เขามอบอร์ดจัดแสดง)					
3. ท่านพึงพอใจในผลงานการออกแบบเรขศิลป์เกี่ยวกับนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ มากน้อยเพียงใด					
3.1. ผลงานการออกแบบเรขศิลป์เครื่องแต่งกาย					
3.2. ผลงานการออกแบบเรขศิลป์ของที่ระลึก					
3.3. ผลงานการออกแบบเรขศิลป์ที่ใช้ในการจัดแสดงโครงสร้างนิทรรศการ (กราฟฟิก)					
4. ความพึงพอใจด้านการใช้งานสื่อดิจิทัล					
4.1. QR CODE บอกข้อมูลเบื้องต้น (แผนที่การร่วมกิจกรรม ข้อมูลเบื้องต้น เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ)					
4.2. QR CODE บอกเล่าเรื่องราวองค์ประกอบ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ					
4.3 เว็บไซต์ เขามอ วัดพระเชตุพน ฯ					

4.4 วิดีโอ ทำกายบริหารฤๅษีตัดตน					
5. การที่ท่านมาเที่ยวชมนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ ในครั้งนี้ ทำให้ท่านอยากเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้เขามอมากขึ้น					
6. ท่านคิดว่าเรื่องราวที่แสดงในนิทรรศการเขามอร่วมสมัย วัดพระเชตุพน ฯ ทำให้ท่านอยากนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ ผ่านทางโซเชียลมีเดีย					

ส่วนที่ 3 : ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลดำเนินงานวิจัย

หนังสือยืนยันการยกเว้นการรับรอง
คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(เอกสารนี้เพื่อแสดงว่าคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยนี้)

ชื่อโครงการวิจัย : การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขมอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
เพื่อออกแบบนิตยสาร ผ่านสื่อดิจิทัล
ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวรองกาญจน์ กันไชยคำ
หน่วยงานต้นสังกัด : วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
รหัสโครงการวิจัย : SWUEC-G-067/2562X

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยที่เข้าข่ายยกเว้น (Research with Exemption from SWUEC)

วันที่ยืนยัน : 4 มิถุนายน 2562
ยืนยันโดย : คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินการ
รับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, the
Belmont Report, CIOMS Guidelines และ the International Conference on Harmonization in Good Clinical
Practice (ICH-GCP)

ออกให้ ณ วันที่ 6 มิถุนายน 2562

ลงชื่อ.....

(นายปิยชาติ บุญเพ็ญ)

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรม
สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ลงชื่อ.....

(แพทย์หญิงสุรพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรม
สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/X/G-067/2562

ข้อปฏิบัติสำหรับผู้วิจัยที่ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้วิจัยหลังจากโครงการวิจัย ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ขอความกรุณาดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยโดยเคร่งครัด โดยใช้เอกสารชี้แจงอาสาสมัคร (Information Sheet) หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed Consent Form) ป้าย:ประชาสัมพันธ์ รวมถึงเอกสารอื่น ที่ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการฯ แล้วเท่านั้น
2. ผู้วิจัยมีหน้าที่รายงานต่อคณะกรรมการฯ เมื่อ
  - 2.1 มีการดำเนินงานวิจัยครบระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีการรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยตามระยะเวลาที่คณะกรรมการฯ กำหนดในเอกสารใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (แบบเอกสารที่ MF 04) หรือเมื่อครบหนึ่งปีจากวันที่ระบุไว้ในเอกสารใบรับรองของโครงการวิจัย โดยใช้แบบรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัย (แบบเอกสารที่ MF 13-1)
  - 2.2 สำหรับโครงการวิจัยที่ยังไม่เสร็จสิ้นแต่เอกสารใบรับรองฯ หมดอายุ ผู้วิจัยจะต้องส่งหนังสือบันทึกข้อความเพื่อขอต่อยอายุใบรับรองฯ ภายใน 30 วัน ก่อนวันหมดอายุตามที่กำหนดไว้ในเอกสารใบรับรองฯ พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าของการวิจัย มิฉะนั้น คณะกรรมการฯ จะไม่รับรองการทำวิจัย หรือ การเก็บข้อมูลในระยะเวลาหลังจากเอกสารใบรับรองหมดอายุ
  - 2.3 หากผู้วิจัยมีความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโครงการวิจัย (Protocol Amendment) หรือมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าโครงการวิจัย/เพิ่มเติมผู้ร่วมวิจัย ฯลฯ ผู้วิจัยจะต้องเสนอการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม โดยใช้แบบรายงานส่วนแก้ไขเพิ่มเติมโครงการวิจัย (แบบเอกสารที่ MF 07-1) โดยผู้วิจัยจะต้องระบุให้ชัดเจนว่า มีการเปลี่ยนแปลงอะไร อย่างไร และเหตุผลที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ทั้งในกรณีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าโครงการวิจัย หรือเพิ่มเติมผู้ร่วมวิจัยคนใหม่ ให้แบบแบบประวัติผู้วิจัย (แบบเอกสารที่ MF 09-1) และใบประกาศนียบัตรการอบรม (ถ้ามี) .
  - 2.4 หากมีเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในอาสาสมัคร จากการดำเนินโครงการวิจัย (Serious Adverse Events) เกิดขึ้นแก่อาสาสมัครของโครงการวิจัยในสถาบัน ผู้วิจัยจะต้องทำเอกสารแจ้งคณะกรรมการฯ ภายใน 7 วัน และหากเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงนั้น เป็นเหตุให้อาสาสมัครถึงแก่ชีวิต ผู้วิจัยจะต้องทำเอกสารแจ้งคณะกรรมการฯ ภายใน 24 ชั่วโมง (โดยทางหนังสือบันทึกข้อความ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ โทรสาร) หลังจากผู้วิจัยทราบเหตุการณ์ โดยใช้แบบรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ สำหรับอาสาสมัครในสถาบันให้ใช้แบบเอกสารที่ MF 19 แบบรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่เกิดแก่อาสาสมัครนอกสถาบันให้ใช้แบบเอกสารที่ MF 18 และ/หรือ CIOMS Form แบบเอกสารที่ MF 19-2

สำนักงานวัดพระเชตุพน
เลขที่รับ 380 / 62
วันที่ 1 มี.ค. 62 เวลา 8.30 น.
รับ

วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม. 10110

3 มิถุนายน 2562

นมัสการ พระเทพวิราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บันทึกภาพ วีดีโอ ภายในวัดพระเชตุพน ฯ

เนื่องด้วยนางสาว กรองกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตปริญญาโท สาขานวัตกรรมการออกแบบ วิทยาลัยอุตสาหกรรม
สร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ศึกษาวิชา GRT691 (S01) MASTER'S THESIS ในหัวข้อวิจัย การพัฒนาบริบท
ร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล ในการนี้จึงขอความ
อนุเคราะห์บันทึกภาพ วีดีโอ ภายในวัดพระเชตุพน ฯ เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลวิจัย และการเผยแพร่นิทรรศการเขามอร่วม
สมัย วัดพระเชตุพน ฯ ผ่านสื่อดิจิทัล ในวันที่ 5 มิถุนายน 2562 เวลา 10.00 -15.30 น.

จึงขอเรียนมาเพื่อทราบ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

อนุญาต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พระเทพวิราภรณ์

(พระเทพวิราภรณ์)

เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน

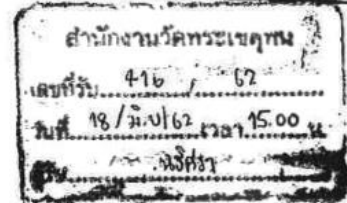
๕ มิ.ย. ๖๒

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วานิชกร)

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ที่ อว 8733.2 / พิเศษ

วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม. 10110

17 มิถุนายน 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์จัดนิทรรศการการเรียนรู้เขมอฤาษีตัดตนผ่านสื่อดิจิทัล
กราบนมัสการ พระเทพวิราภรณ์ (สีนวล ปญญาวิโร ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ด้วยนางสาวกรองกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการออกแบบ วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ศึกษา วิชา GRT691 (S01) MESTER'S THESIS ในหัวข้อวิจัย การพัฒนาบริบทร่วมสมัยเขมอ ฤาษีตัดตน วัดพระเชตุพน วิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัล ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์จัด นิทรรศการการเรียนรู้เขมอฤาษีตัดตนผ่านสื่อดิจิทัล บันทึกภาพนิ่ง และถ่ายวิดีโอ ภายในนิทรรศการเพื่อเป็น การเก็บข้อมูลวิจัย ในวันที่ 2 - 4 สิงหาคม 2562 เวลา 09.00 - 16.30 น. โดยมีรายละเอียดการจัด นิทรรศการ ดังเอกสารแนบ

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

อนุญาต

สมเด็จพระพรหมโพธิรักษ์

พระเทพวิราภรณ์
(พระเทพวิราภรณ์)

เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน
15 มิ.ย. 62

(อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข)

ประธานหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวัตกรรมการออกแบบ

เลขที่รับ 380 / 62
วันที่ 4 มี.ค. 62 เวลา 8.30.
รับ

วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม. 10110

3 มิถุนายน 2562

นมัสการ พระเทพวิราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บันทึกรูปภาพ วิดีโอ ภายในวัดพระเชตุพน ฯ

เนื่องด้วยนางสาว กรองกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตปริญญาโท สาขาวัตกรรมการออกแบบ วิทยาลัยอุตสาหกรรม
สร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ศึกษาวิชา GRT691 (S01) MASTER'S THESIS ในหัวข้อวิจัย การพัฒนาบริษัท
ร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล ในการนี้จึงขอความ
อนุเคราะห์บันทึกรูปภาพ วิดีโอ ภายในวัดพระเชตุพน ฯ เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลวิจัย และการเผยแพร่นิทรรศการเขามอร่วม
สมัย วัดพระเชตุพน ฯ ผ่านสื่อดิจิทัล ในวันพุธ ที่ 5 มิถุนายน 2562 เวลา 10.00 -15.30 น.

จึงขอเรียนมาเพื่อทราบ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

อนุญาต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พระเทพวิราภรณ์

(พระเทพวิราภรณ์)

เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน

๕ มิ.ย. ๖๒

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วานิชกร)

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 15644

ที่ ศธ 6918/ ๒74

วันที่ ๑9 มีนาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวรองกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเพื่อออกแบบนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัล” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วานิชกร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ 082 781 5514

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวรองกาญจน์ กันไชยคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

Handwritten signature

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6918/ ๖๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๑ มีนาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เนื่องด้วย นางสาวกรองกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเพื่อออกแบบนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัล” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วานิชกร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งนภา สุวรรณศรี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรองกาญจน์ กันไชยคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 082 781 5514

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 15644

ที่ ศธ 6918/๖๖๖

วันที่ ๑๖ เมษายน 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวรองกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขมอ วัดพระเชตุพลวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเพื่อออกแบบนทรศการผ่านสื่อดิจิทัล” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วานิชกร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.เมธี พันธุ์วานิช เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสื่อดิจิทัล ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ 098 265 5265

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวรองกาญจน์ กันไชยคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6918/๑๗๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๕๕ เมษายน 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เนื่องด้วย นางสาวกรรณกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพลวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเพื่อออกแบบนิตรรศการผ่านสื่อดิจิทัล” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณ วานิชกร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์สมพร สุรี เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสื่อดิจิทัล ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรณกาญจน์ กันไชยคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 082 781 5514

ที่ ศธ 6918/๙๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๓๐ เมษายน 2562

เรื่อง ขอบขออนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

เนื่องด้วย นางสาวกรรณกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพลวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเพื่อออกแบบนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัล” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วานิชกร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรา บุรารักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านการออกแบบสื่อดิจิทัล ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และ จะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรณกาญจน์ กันไชยคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 082 781 5514

ที่ ศธ 6918/๒๕๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๖๕ เมษายน 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายกิติพนธ์ พานิชปฐม

เนื่องด้วย นางสาวรองกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพลวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเพื่อออกแบบนิตรรศการผ่านสื่อดิจิทัล” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริฎ วานิชกร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบด้านโครงสร้างนิตรรศการ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวรองกาญจน์ กันไชยคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานันท์สกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 082 781 5514

ที่ ศธ 6811/ ว 002971

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม 73000

10 มิถุนายน 2562

เรื่อง ตอบรับผลงานเพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 9

เรียน คุณกรรองกาญจน์ กันไชยคำ

ตามที่ท่านได้ส่งบทความ เรื่อง “การพัฒนาบริบทร่วมสมัย เขามอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเพื่อออกแบบนิทรรศการ ผ่านสื่อดิจิทัล” เพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 9 ในวันที่ 21 - 22 มิถุนายน 2562 ณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นั้น

บัดนี้ บทความดังกล่าวได้รับการตรวจทานโดยผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการดำเนินงานฯ จึงเห็นควรให้นำเสนอผลงานของท่านในการประชุมวิชาการฯ ในวันที่ 21 มิถุนายน 2562 เวลา 08.30 - 16.30 น. ณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งนี้ บทความของท่านจะได้รับการตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) หลังจากการนำเสนอในวันและเวลาที่ทางโครงการได้กำหนด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นิตพิทธ์สุขกิจ)

คณบดีคณะอักษรศาสตร์

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 9
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
โทรศัพท์/โทรสาร 0 3425 5096
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ research.arts.su@gmail.com

ที่ อว 8733.2 / พิเศษ

วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม. 10110

17 มิถุนายน 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์จัดนิทรรศการการเรียนรู้เขมอฤาษีตัดตนผ่านสื่อดิจิทัล
กราบนมัสการ พระเทพวิราภรณ์ (สินวล ปณฺญาวชิโร ป.จ.๙) เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ด้วยนางสาวกรองกาญจน์ กันไชยคำ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมการออกแบบ วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ศึกษา วิชา GRT691 (S01) MESTER'S THESIS ในหัวข้อวิจัย การพัฒนาบริบทร่วมสมัยเขมอ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพื่อออกแบบนิทรรศการผ่านสื่อดิจิทัล ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์จัด นิทรรศการการเรียนรู้เขมอฤาษีตัดตนผ่านสื่อดิจิทัล บันทึกภาพนิ่ง และถ่ายวิดีโอ ภายในนิทรรศการเพื่อเป็น การเก็บข้อมูลวิจัย ในวันที่ 2 - 4 สิงหาคม 2562 เวลา 09.00 - 16.30 น. โดยมีรายละเอียดการจัด นิทรรศการ ดังเอกสารแนบ

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข)

ประธานหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวัฒนธรรมการออกแบบ

SI:ARTS IX

ขอมอบเกียรติบัตรนี้เพื่อแสดงว่า

นางสาวกรองกาญจน์ กุ่มไชยคำ

เป็นผู้นำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ ๙

ณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒

รศ.ดร.ชัยวิชิตดี
ชัยวิชิตดี
คณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.อ.อานาจ ชีระวินิช
คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รศ.ดร.วรางคณา นีพิทักษ์สุขกิจ
คณบดีคณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดร.นิพอล เชื้อเมืองพาน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ขอขอบเกียรติบัตรนี้ไว้ให้พื่อแสดงว่า

กรองกาญจน์ ภัปไชยคำ อรัญ วาณิชกร รวิเทพ มุสิกะปาน ชวัญชัย นีลาเพชร และอัครินทร์ คงย์ทอง

ได้นำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติ

มศว ครั้งที่ 12

ระหว่างวันที่ 20 - 21 มีนาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ไร่วิ น วันที่ 21 มีนาคม 2562

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจทิพย์ วิสโรตม์:
ผู้อำนวยการสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย

อาจารย์ ดร.สินธิณ คุ้มตัน
บรรณาธิการ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กรรณกาญจน์ กันไชยคำ
วัน เดือน ปี เกิด	16 มีนาคม 2537
สถานที่เกิด	พะเยา
วุฒิการศึกษา	สาขาการสื่อสารสื่อใหม่ คณะวิทยาการจัดการ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	กรรณกาญจน์ กันไชยคำ ไอดีไอโมบี บางซื่อ 569/10 ถนน ประชาราษฎร์ สาย 2 แขวง บางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800

